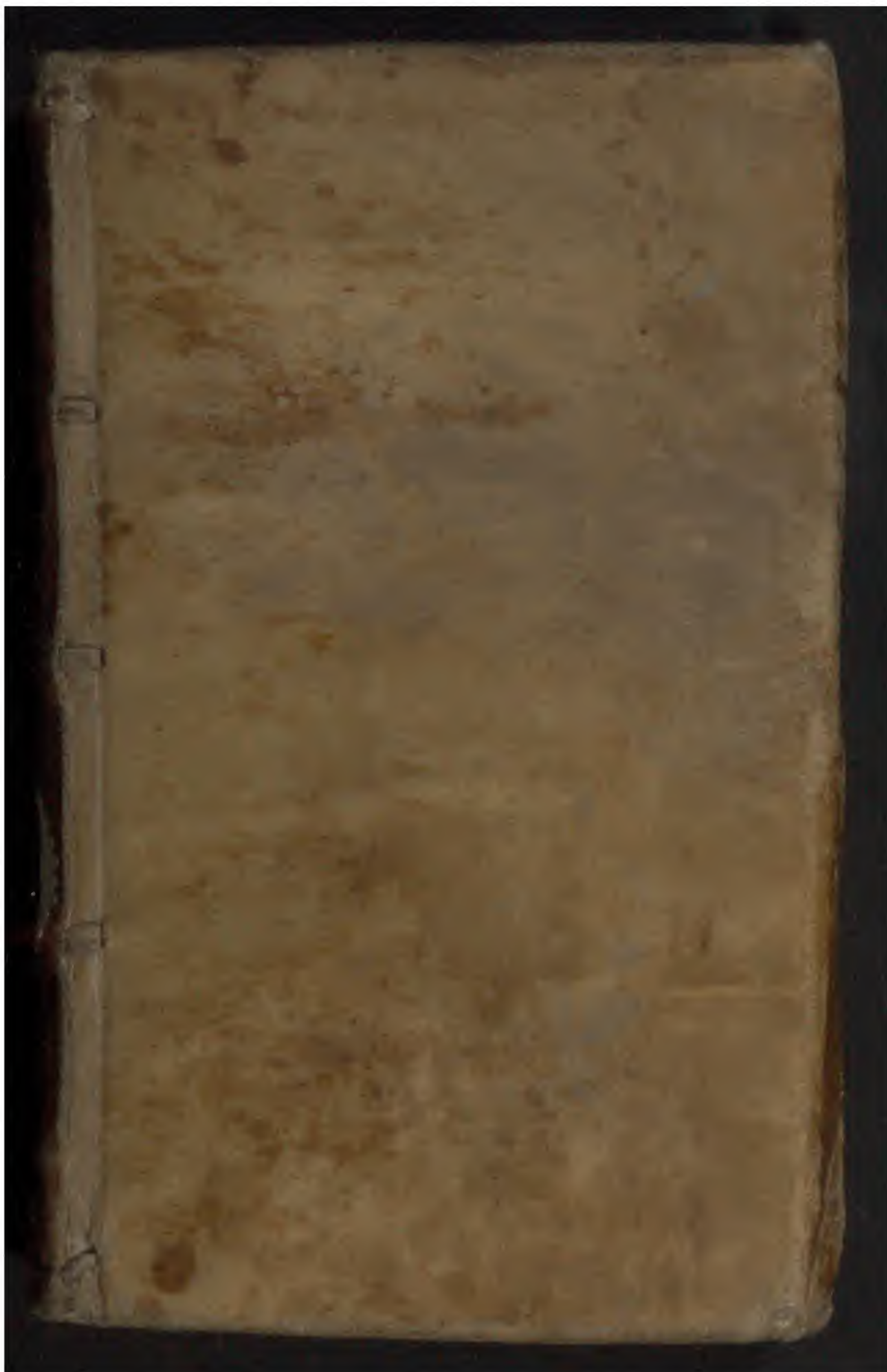
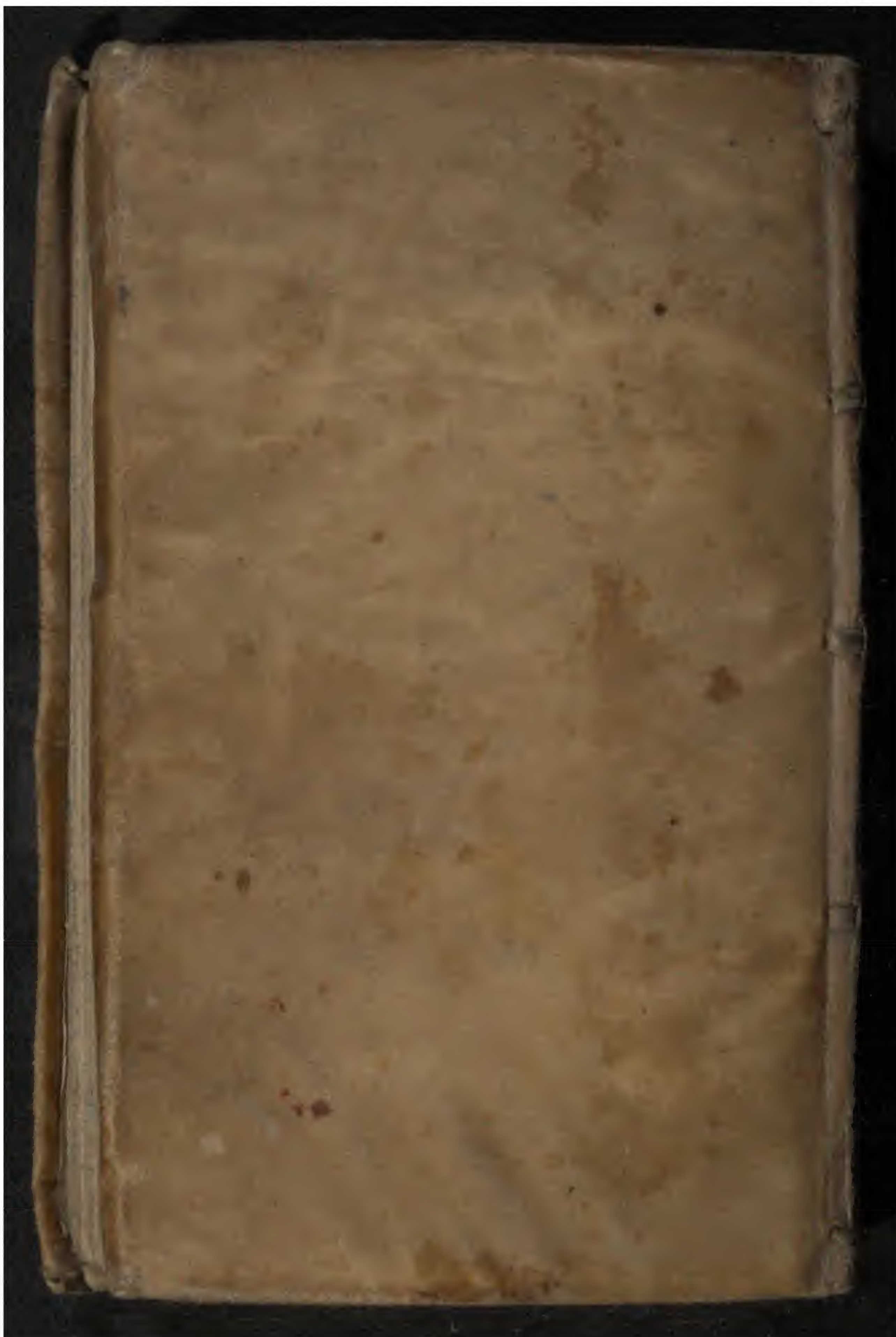

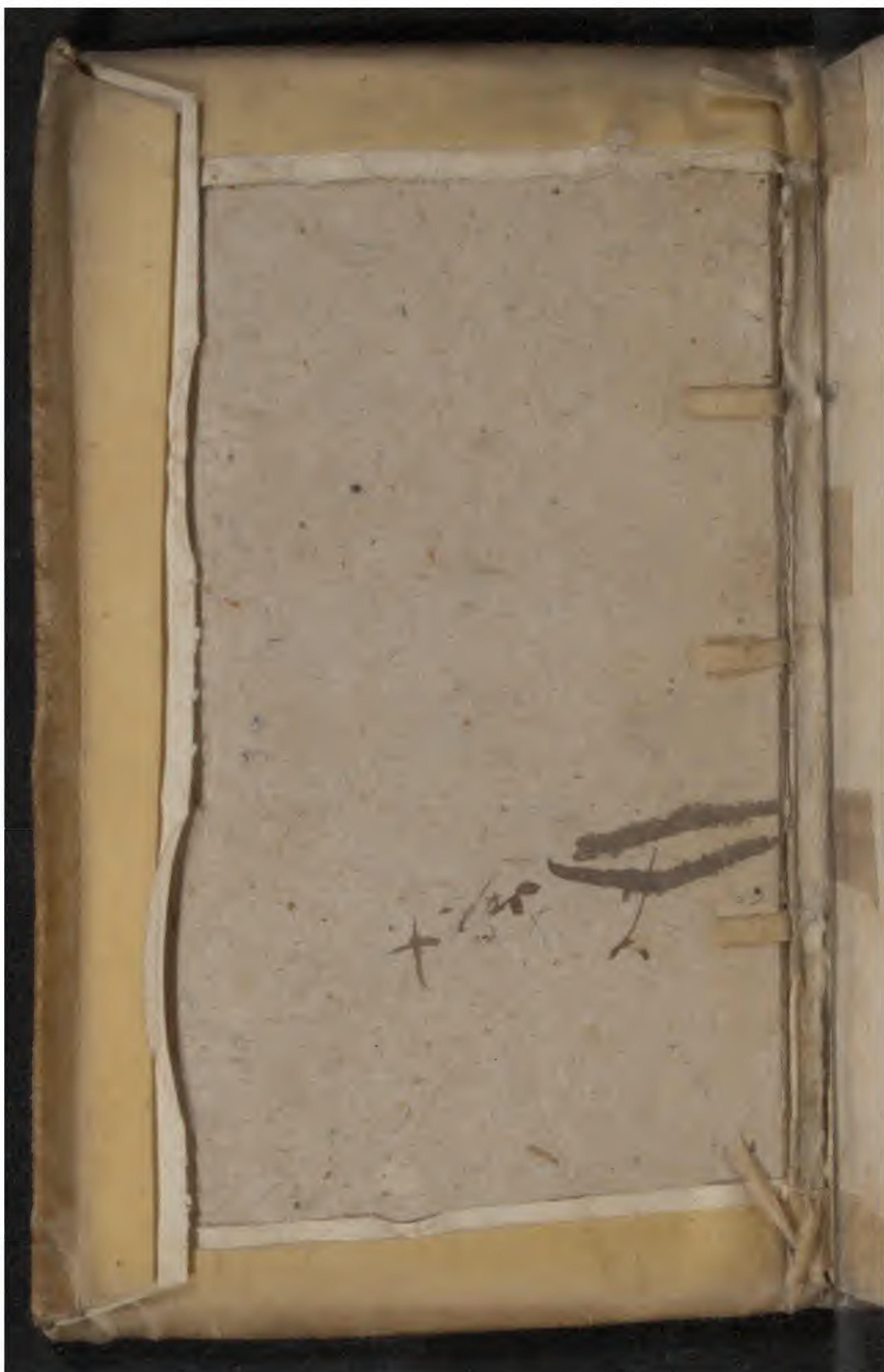

13 [illegible] considerati cum Passione nostra [illegible]

Gracilea et subtenuis corporum
constitutiones, ad arthum com=
modam positionem sunt aptio=
res plenis et tumentibus cor=
poribus, quae mole sua respi=
tanto pluraes in [illegible]

Et semen [illegible] qui in tenduae
[illegible] [illegible] fore infoecun=
dum et infrugiferum est, ita
loquacitas sermonem [illegible] et [illegible]
[illegible] efficit [illegible]

Quemadmodum enim semen eorum,
qui in [illegible] intemperantes
sunt, [illegible] infoecundium infrugi=
ferum est, ita loquacitas sermonem
[illegible], et stultum [illegible]

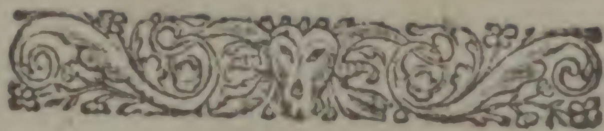
[illegible] Rex Atheniensis [illegible]
[illegible] gladios [illegible]
[illegible] catholicis [illegible]
[illegible] in theatris [illegible]
[illegible] deglutir [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] [illegible] est, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

PETRONII
ARBITRI
SATYRICON,
Ejusdemque
FRAGMENTA,
Illustrata hac
NOVA EDITIONE
I. BOVRDELOTII
NOTIS CRITICIS,
Et
GLOSSARIO
PETRONIANO.
Edente
Di. S. S.

LVGD. BATAV.
Apud IVSTVM LIVIVM.

M DC XLV.

AD LECTOREM.

SIstimus Tibi hìc, amice Lector Petronium Arbitrum quem ob ſtyli veneres, ingenii argutias, verborum lepores, dignum impreſſu autumavimus. Invehére fortean in nos in lucem protrahentes eum, quem multi ſeverioris notæ viri nauſeent; At puta, non omnia omnium ſapere palato; Faſtidiant, qui ſui non compotes, abhorreant, qui perverſæ mentis, ſuadeo. Si quid lectu turpe viſum fuerit, liberè improba, ſtatuens, nec Satyrici linguam conſtare animo, ſiquidem taxat abominandas impudicorum actiones liberiori ſermone, quò fœditate hujus ab illarum ſpurcitie avoceris, divulgat has ſalacitates, ne tuas occultũ iri malitias arbitreris. Si vir es, virum in hoc legendo te præſtabis: Sin juvenis, quouſque in virtutibus liberali homine dignis hactenus progreſſus fueris, facile animadvertes. Nolumus pueris & molliotibus animis hunc commiſſũ, nolumus in Trivialibus prælectum, nolumus ad imitationem, ſed delectationẽ propoſitum;

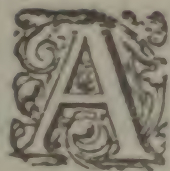
ſanioris judicii ſalutet viros, qui à gravioribus laſſi ludicris hiſce recreentur, uti Lipſius ſolitus à ſeriis PETRONIUM ſæpius adire. Nec Autor hic tantummodo jocis indulget, ſed levitatem hinc inde gravitate attemperat, dum amores amaris immerſos innuit, humani conſilii vanitatem, fortunæ mutabilitatem, amicorumque infidelitatem partim verbis, partim exemplis depingit; Hiſce & id genus aliis, quæ in ipſo reperiuntur notatu ſat digna, impulſi Tibi, amice Lector, denuo excuſum porrigimus Petronium, ex editionibus Eruditorum correctiſſimis deſcriptum, NOTIS CRITICIS illuſtratum, FRAGMENTIS, quæ haberi poſſunt, itemq; LUSU IN PRIAPUM, qui à multis Petronio adſcribitur, auctum, atque GLOSSARIO ſive perſpicua difficiliorum explicatione donatum. Vale, & Fave.

DE

PETRONIO

ET EIVS SCRIPTIS

TESTIMONIA.

Vt valde me conjectura fallit, aut hic ipse est Petronius, de quo Tacitus lib. XVI. Annal: sic scribit: C. SVETONIO, L. TELESINO *Coss. intra paucos dies eodem agmine Anneus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus.* C. *Petronius cecidere.* Et cum de cæteris dixisset, de Petronio subjicit: *Illi dies per somnum, nox officiis & oblectamentis vitæ transigebatur. Vtque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator, ut pleriq; sua haurientium, sed erudito luxu. At dicta factaque ejus quanto solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tanto gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniæ, & mox* Consul, *vigentem se ac parem negotiis ostendit: dein revolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est, elegantiæ* ARBITER *dum nihil amœnum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbavisset. Unde invidia Tigillini, quasi adversus æmulum & scientia voluptatum potiorem. Ergo crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scevini Petronio objectans, corrupto ad indicium servo, ademptaque defensione, & majore parte familiæ in vincula rapta. Forte illis diebus* C*ampaniam*

 petiverat

petiverat Cæsar, & Cumas usque progressus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras: neque tamen præceps vitam expulit, sed incisas venas, ut libitum, obligatas, aperire rursus, & alloqui amicos non per seria, aut quibus constantiæ gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ & sapientum placitis, sed levia carmina & faciles versus. Servorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. Iniit & vias, somno indulsit, ut quanquam coacta mors, fortuitæ similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub nominibus exoletorum fœminarumque & novitate cujusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni, fregitque annulum, ne mox usui esset ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quonam modo noctium suarum ingenia notescerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium tanquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque, proprio odio. Hactenus Cornelius.

Atqui C. Plinii codices quidam, ut & Plut. in lib: de discr: amic: & adul: Titum vocant. Sic in lib: 27. Natur: hist. scriptum est: *T. Petronius Consularis moriturus, invidia Neronis Principis, ut mensam ejus exheredaret, trullam murrhinam* CCC. HS. *emptam fregit.*

Petronius alius, cujus Tacitus idem meminit libris XIIII. & XV, est Petronius Turpilianus. Sic enim apud ipsum legendum est lib. XV Ann. ex Plutarcho. Eum vero non sub Nerone, sed sub Galba periisse certum est ex l. 1.

Hist.

Hist. Petroniorum familia Equestris fuit, meminitque Plinius lib. VI. P. Petronii equestris ordinis, & præfecti Augustalis sub Augusto ipso. Ex qua etiam familia fuisse verisimile Petronios quorum Gennadius presbyter Massiliensis honorifice meminit in libro de viris illustribus. Sed & Flavium Sabinum, Probũ, Maximum, Primulum, aliosque quorum non apud scriptores modo, sed in ipsis lapidibus monumenta restant: itemque illum qui jussu Caracallæ ante templum Divi Pii occisus à Spartiano traditur. Sed & iureconsultum Petronium, ad quem leguntur Sollii Sidonii Epistolæ plures.

Sane Petronium Arbitrum Domitiani tempora præcessisse, ex eo etiam intelligitur, quod ejus Terentianus Maurus meminerit: si modo Terentianus is est, quẽ suo tempore Sienem rexisse Martialis testatur. Is igitur, quisquis tandem fuit Petronii sic meminit, cum de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium vidimus
Versus tenoris hujus
Nusquam locasse juges.
At Arbiter disertus
Libris suis frequentat.

Et paulo post de sexta tome Hendecasyllabi:

Nunc divisio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces composuisse cantilenas.
Hoc Petronius invenitur usus,
Et plures alii: sed iste versus

Quali compositus Tome sit, edam.
Juverunt segetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodosius lib. I. Comment. in Somnium Scipionis: *Fabulæ, quarum nomen indicat falsi professionem, aut tantum conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoq; in bonam frugem repertæ sunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander ejusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis casibus amatorum referta, in quibus vel multum se Arbitrum, vel Apulejum nonnunquam lusisse miramur. Hoc totum fabularum genus, quod solas aurium delitias profitetur, è sacrario suo in nutricum cunas sapientiæ tractatus eliminat.*

C. Sidonius Apollinaris Arvernorum Episcopus in carmine ad Magnum Felicem:

Non Licinius hic, Lucretiusque est,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniusque.

Idem in Narbone:

E te Massiliensium per hortos
Sacri stipitis Arbiter colonum
Hellespontiaco parem Priapo.

Ubi illi Massiliensium horti [ut hoc obiter dicam] non tam mihi Arbitri patriam significare videntur, quam mores, qui & Plautino proverbio, & Athenæi historia notati sunt.

Fabius Planciades Fulgentius lib. I. Mytholog.

Licet mulierum verbalibus undis & causidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compescat, sola est Satyra quæ modum

modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia : hac enim adludente & Plaminæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ loquacitas deperit, Salluſtianæque Semproniæ, quamvis præſens ſit, melos rauceſcit.

In veteri libro Defloratorum, qui fuit Joan. Biturigum Ducis, non uſque adeo vetuſto, Petronii fruſtra hanc inſcriptionem habent: *Petronii Arbitri Affranii Satyrici* quod probare non poſſum. Nam ut quæ de Afranio Quintilianus ſcribit, inquinaſſe eum argumenta fœdis puerorum amoribus mores ſuos faſſum, de hoc quoque Petronio dici poſſe videatur, longe tamen alium ab Afranio fuiſſe certum eſt.

Sunt & qui de Petronio dictum illud ſcribant:

Laſcivus verſu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Voconio poëta amico ſuo ſcripſiſſe, teſtis eſt Apuleius Apologia. Cæterum nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Raphaël Volaterr. lib. XVIII. Comm. ſic ſcribit:

Petronius Arbiter Poëta, cujus aliqua de medicina verſibus conſcripta ad nos pervenerunt.

In veteri exemplari bibliothecæ Vaticanæ ſequens Epigramma Petronii fragmentis quibuſdam præfixum dicitur:

Petronii carmen divino pondere currit,
Quo juvenum mores arguit atque ſenum.
*Quare ille * præſa gaudet laſciva puella,*
At quoque delicias frigida ſentit anus.

Nam

Nam iter diri scri' sitque Neronis amictu*
Arbiter arbitrio dictus & ipse suo.

SATYRICON.

Quale sit hoc scribendi genus, Fabius sic expressit:

SATYRA *quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius, qui quosdam ita deditos sibi adhuc habet amatores, ut eum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas, & abunde salis. Multo est tersior, ac purus magis Horatius, & ad notandos hominis mores præcipuus. Alterum illud est & prius Satyræ genus, quod non sola carminũ varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus.* Hactenus M.Fab. Hujus est generis hic liber, itemque Martiani septem artes, quarum in veteribus plerisque membranis titulus est, *Martiani Minei Felicis Capellæ, Afri Carthaginensis Satyricon lib.*VII. *de nuptiis Philologiæ lib.*II. Sed & ipse sub finem libri sic canit:

Habes senilem Martiane fabulam,
Miscella lusit quam lucernis famine
Satyra Pelasgo, dum docere nititur
Artes creagris vix amicas Atticis.

Tractum est hoc nomen à Satyra cibi, vel ut Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & per Satyram aliquid dici vel fieri

veteres usurparunt: quod & Diomedes latius persequitur lib. 11. Cœterum quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippeas pertinet, de quibus est & hic Ciceronis locus lib. 1. Ac. quæst. sub persona ipsius Varronis: *Et tamen in illis veteribus nostris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conspersimus, multa admixta ex intima philosophia, multa dialectice dicta: quæ quo facilius minus docti intelligerent, jucunditate quadam ad legendum invitati*, &c. Ex his etiam apparet, falli potuisse eos, qui inter veterum poëtarum carmina passim retulerunt quæcunque ex Menippeis Varronis à veteribus adducta sunt, frustraque alios tentare omnia omnino ad poëtices normam exigere.

FINIS.

Judicium

Judicium
IVSTI LIPSII
De
PETRONII
Lectione,
in
EPISTOLICIS QVÆSTIONIBVS, lib: 3.
Epist. 2.

VT in vita, sic in studiis juvat severitati adspersa comitas. Ea causa frequenter soleo à gravioribus libris animum quasi in ludum mittere ad scriptores amœniores. Quo in numero PETRONIUM repono: quidquid dicant isti frontis severæ. Et tua fide, Pithœe, vidistin' quidquam venustius, argutius, post natas Musas? Non ego; abesset tantum nuda illa nequitia: qua tamen nihil offendor; joci me delectant, urbanitas capit: cætera nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt; quam olim in flumine vestigium, cymba. Ut vina apposita vinosum movent; invinium, ut antiqui loquebantur, non movent: Sic ista animum jam ante improbum fortasse incient; casto & castigato non adhærent. Et sunt tamen inter Musæos homines qui hunc scriptorem fuisse * velint; quibus nos certe, mi Pithœe, dissentimus.

* Id est, *non esse amplius*.

PE-

PETRONII ARBITRI

SATYRICON.

*

* * * *

NVM alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculũ pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam ſuccisi poplites membra non ſuſtinent. Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantum proficiunt, vt, cum in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis quæ in vſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catenis in litto-

Eucolpius.

re stantes, & tyrannos edicta scribentes, quibus imperent filiis, vt patrum suorum capita præcidant, sed responsa in pestilentiam data, vt virgines tres aut plures immolentur, sed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factaq; quasi papauere & sesamo sparsa. Qui inter hæc nutriuntur, non magis sapere possunt, quam bene olere, qui in culinâ habitant. Pace vestra liceat dixisse, primi omnem eloquentiam perdidistis. Leuibus enim atque inanibus sonis ludibria quædam excitando effecistis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet. Nondum iuuenes declamationibus continebantur, cum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum vmbraticus doctor ingenia deleuerat, cum Pindarus nouemque lyrici Homericis versibus canere timuerunt. Et ne poëtas quidem ad testimonium citem, certe neque Platona, neque Demosthenem ad hoc genus exercitatoinis accessisse video. Grandis, &, vt ita dicam, pudica oratio non est maculosa, nec turgida, sed naturali pulchritudine exsurgit.

surgit. Nuper ventosa isthæc & enormis loquacitas Athenas ex Asia commigrauit, animosque iuuenum ad magna surgentes veluti pestilenti quodam sidere afflauit, semelque corrupta eloquentiæ regula stetit, & obmutuit. Quis postea ad summam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam processit? ac ne carmen quidem sani coloris enituit: sed omnia quasi eodem cibo pasta, non potuerunt vsque ad senectutem canescere. Pictura quoque non alium exitum fecit, postquam Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam inuenit. Non est passus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipse in scholâ sudauerat: sed, Adolescens, inquit, quoniam sermonem habes non publici saporis, &, quod rarissimum est, amas bonam mentem, non fraudabo te arte secreta. Nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui necesse habent cum insanientibus furere. Nam nisi dixerint quæ adolescentuli probent, vt ait Cicero, soli in scholis relinquentur; sicuti ficti

Agamemnon.

adulatores cum cœnas diuitum captant, nihil prius meditantur, quàm quod putant gratiſſimum auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint) ſic eloquentiæ magiſter, niſi, tanquam piſcator, eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe prædæ moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſeuera lege proficere. Primum enim ſicut omnia, ſpes quoque ſuas ambitioni donant: deinde cum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt; & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus. Quod ſi paterentur laborum gradus fieri, vt ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur, vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent, vt quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pondus. Nunc pueri in ſcholis

ludunt,

ludunt, iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod quiſquis perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe ſchedium Lucilianæ humilitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam:

Artis ſeueræ ſi quis amat effectus,
Mentemque magnis applicat, prius more
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,
Cliensque cœnas impotentium captet:
Nec perditis addictus, obruat vino
Mentis calorem, neve plauſor in ſcena
Sedeat redemptus hiſtrioniæ addictus.
Sed ſiue armigeræ rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenumque domus, det primos verſibus annos,
Mæoniumque bibat felici pectore fontem,
Mox & Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hunc Romana manus circumfluat, & modo Graio
Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et fortuna ſonet celeri diſtincta meatu.

Dent epulas, & bella truci memorata canore:
Grandiaque indomiti Ciceronis verba minentur.
His animum succinge bonis. sic flumine largo
Plenus, Pierio defundes pectore verba.

Encolpius. Dum hæc diligentius audio, non notaui mihi Ascylti fugam: & dum in hoc dictorum æstu motus incedo, ingens scholasticorum turba in porticum venit, vt apparebat, ab extemporali declamatione nescio cuius, qui Agamemnonis suasoriam exceperat. Dum ergo iuuenes sententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, opportune subduxi me, & cursim Ascylton persequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, quia ne quo loco stabulum esset, sciebam. Itaque quocunq; ieram, eodem reuertebar. donec in cursu fatigatus, & sudore iam madens, accedo aniculam quandam quæ agreste olus vendebat: &, Rogo, inquam, mater, nunquid scis vbi ego habitem? Delectata illa vrbanitate tam stultâ: &, Quidni sciam? inquit. consurrexitque, & cœpit

pit

pit me præcedere. Diuinam ego putabam. at ſubinde vt in locum ſecretiorem venimus, centonem anus vrbana reiecit: &, Hîc, inquit, debes habitare. Cum ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdam, inter titulos, nudasque meretrices furtim ſpatiantes. Tarde, immo iam ſerò intellexi me in fornicem eſſe deductum. execratus itaque aniculæ inſidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cum ecce in ipſo aditu occurrit mihi æque lapſus ac moriens Aſcyltos. putares ab eâdem aniculâ eſſe deductum. Itaque vt ridens eum conſalutaui, quid in loco tam deformi faceret, quæſiui. Sudorem ille manibus deterſit, &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid noui? inquam ego. at ille deficiens, Cum errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſime promiſit. per amfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus, in hunc locum me perduxit, prolatoque

peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cella meretrix aſſem exegerat, jam ille mihi iniecerat manum, & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas * adeo vbique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe * iunctis viribus moleſtum contempſimus * quaſi per caliginem vidi Gytona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conieci. Cum quærerem num quid nobis in prandium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice expreſſit. Perturbatus ergo habitu fratris, quid accidiſſet, quæſiui. at ille tarde quidem & inuitus, ſed poſtquam precibus & iracundiam miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulo ante in conductum accucurrit, cœpitque mihi velle pudorem extorquere. Cum ego proclamarem, gladium ſtrinxit, &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inueniſti. Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cuius ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltos; mox ſublatis fortius

Encolpius.

mani-

manibus, longe maiore niſu clamauit: Non taces, inquit, gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit? Non taces nocturne percuſſor, qui ne tum quidem, cum fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti? cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuerſorio puer eſt? Subduxiſti te, inquam, à præceptoris
10 colloquio. Quid ego, homo ſtultiſſime, facere debui, cum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam, & ſomniorum interpretamenta? Multo me turpior es tu hercule, qui vt foris cœnares, poëtam laudaſti. Itaque ex turpiſſima lite in riſum diffuſi, pacatius ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, Aſcylte, inquam, intelligo nobis conuenire non poſſe. itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtram priuatis quæſtibus temptemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, aliquid aliud promittam: alioqui mille cauſæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus different. Non re-

cuſa-

cuſauit Aſcyltos, &, Hodie, inquit, quia tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem. Tardum eſt, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem diuiſionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gytone meo rationem diducerem. * Poſtquam luſtraui oculis totam vrbem, in cellulam redii, oſculiſque tandem bonâ fide exactis, alligo artiſſimis complexibus puerum, fruorque votis vſque ad inuidiam felicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, cum Aſcyltos furtim ſe foribus admouit, diſcuſſiſque fortiſſime clauſtris, inuenit me cum fratre ludentem. riſu itaque plauſuque cellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit. &, Quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſticontubernium facis? nec ſe ſolum intra verba continuit, ſed lorum de pera ſoluit, & me cœpit non perſunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus

bus dictis, Sic diuidere cum fratre nolito. * * *

12 Veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerum venalium, non quidem preciosarum, sed tamen quarum fidem male ambulantem obscuritas temporis facillime tegeret. Cum ergo & ipsi raptum latrocinio pallium detulissemus, vti occasione opportunissima cœpimus, atque in quodam angulo laciniam extremam concutere, si quem forte emptorem splendida vestis posset adducere. Nec diu moratus rusticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite propius accessit, ac diligentius considerare pallium cœpit. inuicem Ascyltos iniecit contemplationem super humeros rustici emptoris, ac subito exanimatus conticuit. ac ne ipse quidem sine aliquo metu hominem conspexi. nam videbatur ille mihi esse qui tuniculã in solitudine inuenerat. plane is ipse erat. Sed cum Ascyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tanquam emptor propius accessit, detraxitque hume-

Encolpius.

ris laciniam & diligentius tenuit. O 13
luſum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec futuræ quidem attulerat ruſticus curioſas manus, ſed tanquam mendici ſpolium etiam faſtidioſe venditabat. Aſcyltos poſtquam depoſitum eſſe inuiolatum vidit, & perſonam vendentis contemptam, ſeduxit me paululum à turba: &, Scis, inquit, frater, rediiſſe ad nos theſaurum de quo querebar? Illa eſt tunicula adhuc, vt apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem noſtram vindicamus? Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam quod fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negaui circuitu agendum, ſed plane iure ciuili dimicandum, ut, ſi nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat, 14
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
Ipſi qui Cynica traducunt tempora cœna,
Nonnunquam nummis vendere verba ſolent.

Ergo

Ergo iudicium nihil eſt niſi publica merces,
Atque eques in cauſa qui ſedet, empta probat.

Contra Aſcyltos leges timebat: &, Quis, aiebat, hoc loco nos novit? aut quis habebit dicentibus fidem? Mihi plane placet emere, quãuis noſtrum ſit quod agnoſcimus, & paruo ære recuperare potius theſaurum, quam in ambiguam litem deſcendere. Sed præter vnum dipondium, ſicel, lupinosque quibus deſtinaueramus mercari, nihil ad manum erat, ne interim præda diſcederet. Itaque vel minoris pallium addicere placuit, ut pretium maioris compendii leuiorẽ faceret iacturam. Cum primum ergo explicuimus mercem, mulier aperto capite quæ cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligentius ſignis, iniecit vtramque laciniæ marum, magnaque vociferatione, latrones tenere clamauit. Contra nos perturbati, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem inuidia proclamare, noſtra eſſe ſpolia quæ illi

li poſſiderent. Sed nullo genere par erat cauſa noſtra, & conciones quæ ad clamorem confluxerant, noſtram ſcilicet de more ridebant inuidiam, quod pro illa parte vindicabant pretioſiſſimam veſtem, pro hac pannuciam ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Aſcyltos pene riſum diſcuſſit: qui ſilentio facto, Videa- 15
mus, inquit, ſuam cuique rem eſſe chariſſimam, reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant. Etſi ruſtico mulierique placebat permutatio, aduocati tamen iam pene nocturni, qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant vti apud ſe vtraque deponerentur, ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur, in controuerſia eſſe, ſed longe aliud quæri, in vtra parte ſcilicet latrocinii ſuſpicio haberetur. Iam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex concionibus caluus tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat aliquando & cauſas agere, inuaſerat pallium. Cæterum apparebat nihil aliud quæri, niſi ut ſemel depoſita veſtis inter prædones ſtrangularetur,

tur, & nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. Idem plane & nos volebamus. Itaque vtriuſque partis votum caſus adiuuit. Indignatus enim ruſticus, quod nos centonem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querelâ iuſſit pallium deponere, quod ſolum litē faciebat.*& recuperato, vt putabamus theſauro in diuerſorium præcipites abimus, præcluſiſque foribus ridere acumen non minus concionum, quam calumniantium cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Nolo quod cupio ſtatim tenere,
Nec victoria mî placet parata.

* *

6 Sed vt primū beneficio Gytonis præparatâ nos impleuimus cœnâ, oſtium non ſatis audaci ſtrepitu impulſū exſonuit. Cum & ipſi ergo pallidi rogaremus, quis eſſet; Aperi, inquit, iam ſcies. Dum loquimur, ſera ſuâ ſponte delapſa cecidit, recluſæque ſubito fores admiſerunt intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulo ante cum ruſtico ſteterat:

&,

&, Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis. ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacram ante cryptam turbaſtis. ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque vt vobiſcum liceat loqui. nolite perturbari. nec accuſat errorem veſtrum, nec punit. immo potius miratur, quis deus iuuenes tam vrbanos in ſuam regionem detulerit. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem aſſentationem flectentibus, intrauit ipſa vna comitata virgine, ſedensque ſuper torum meum, diu fleuit. ac ne tunc quidē nos vllum adiecimus verbum, ſed attoniti exſpectauimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitū contritis, *Quartilla.* Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas, & anteceſſura latrocinia didiciſtis? miſereor medius fidius veſtri: neque enim impune quiſquam, quod non licuit, aſpexit. vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt facilius poſſis deum quam hominem invenire. ac ne me pute-

putetis vltionis causa huc venisse, ætate magis vestra commoueor, quam iniuria mea. Imprudentes enim, ut adhuc puto, admisistis inexpiabile scelus. Ipsa quidem illa nocte vexata, tam periculoso inhorrui frigore, ut tertianæ etiam impetum timerem. & ideo medicinam somno petii, iussaque sum vos perquirere, atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde làboro. maior enim in præcordiis dolor sæuit, qui me vsque ad necessitatem mortis deducit. ne scilicet iuuenili impulsi licentia quod in sacello Priapi vidistis, vulgetis, deorumque consilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua vestra supinas manus, petoque & oro, ne nocturnas religiones, iocum risumque faciatis, néve traducere velitis tot annorum secreta, quæ mille vix homines nouerunt. Secundum hanc deprecationem lacrymas rursus effudit, gemitibusque largis concussa tota facie ac pectore thorũ meum pressit. Ego eodem tempore & misericordia turbatus & metu, bonum

Eucolpius.

num

num animum habere eam iussi, & de vtroque esse securam. Nam neque sacra quenquam vulgaturum, & si quod præterea aliud remedium ad tertianam deus illi monstrasset, adiuuaturos nos diuinam prouidentiam vel periculo nostro. Hilarior post hanc pollicitationem facta mulier, basiauit me spissius, & ex lacrymis in risum mota descendentes ab aure capillos meos temtata manu duxit:
Quartilla. &, Facio, inquit, inducias vobiscum, & à constituta lite dimitto. Quod si nō annuissetis de hac medicina quam peto, iam parata erat in crastinum turba, quæ & iniuriam meam vindicaret, & dignitatem.

Contemni, turpe est; legem donare, superbum.
Hoc amo, quod possum qualibet ire via.
Nam sane & sapiens contemptus iurgia flectit;
Et, qui non jugulat, victor abire solet.

Eucolpius. Complosis deinde manibus in tantum repente risum effusa est, vt timeremus. idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. idem vir-
19 guncula quæ vnà intrauerat. Omnia

mi-

mimico riſu exſonuerant, cum interim nos quæ tam repentina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo noſmetipſos, modo mulieres intueremur.

*

Quartilla. Ideo vetui hodie in hoc diuerſorio quenquam mortalium admitti, ut remedium tertianæ ſine interpellatione à vobis acciperem. Vt hæc dixit Quartilla, *Eucolpius.* Aſcyltos quidem pauliſper obſtupuit: ego autem frigidior hyeme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, ſi quid vellent conari, infirmiſſimæ, ſcilicet contra nos, ſi nil aliud virilis ſexus eſſet. Et præcincti certe altius eramus: immo ego ſic iam paria compoſueram, vt ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Gyton cum virgine. *
Tunc vero excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit obducere. * Rogo, 20
inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celerius confice. neque enim tam

mag-

magnum facinus admiſimus, ut debeamus torti perire. *

Ancilla quæ Pſyche vocabatur, lodiculam in pauimento diligenter extendit. *

Sollicitauit inguina mea mille iam mortibus frigida. *

Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum alienis interuenire ſecretis * duas inſtitas ancilla protulit de ſinu: alteraque pedes noſtros alligauit, altera manus.

* *

Aſcyltos iam deficiente fabularum contextu, Quid ergo, inquit, non ſum dignus qui bibam? Ancilla riſu meo prodita comploſit manus, & appoſuit quidem * adoleſcens ſolus tantum medicamentum ebibiſti? Itane eſt, inquit Quartilla, quicquid Satyrii fuit Eucolpius ebibit? * non indecenti riſu latera commouit. * Ac ne Gyton quidem ultimo riſum tenuit, utique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. *

21 Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam, & hinc

Psyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritium fidem, malas pungebat; illinc puella penicillo quod & ipsum Satyreo tinxerat, Ascylton opprimebat. *

Vltimo cinædus superuenit myrtea subornatus gausapila, cinguloque succinctus, modo extortis nos clunibus cecîdit, modo basiis olidissimis inquinauit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, alteque succincta, iussit infelicibus dari missionem. *

Vterque nostrum religiosissimis iurauit verbis, inter duos periturum esse tam horribile secretum. * *

Intrauerunt palæstricæ quam plures, & nos legitimo perfusos oleo refecerunt. Vtcumque igitur lassitudine abiecta, cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti sumus, in qua tres lecti strati erant, & reliquus lautitiarum apparatus splendidissime expositus. Iussi ergo discubuimus, & gustatione mirifica initiati, vino etiam falerno inundamur. excepti etiam pluribus ferculis cum laberemur in somnum; Ita ne est? inquit Quartil-

la,

la, etiam dormire vobis in mente eſt, cum ſciatis Priapi genio peruigilium
22. deberi? Cum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ iniuriâ depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longâ perfricuit, & non ſentientis labra humerosq; ſopitis titionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni: idem & tota intra forisque familia fecerat: atque alii circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alii parietibus appliciti, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus: lucernæ quoque humore defectæ, tenue & extremum lumen ſpargebant, cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerunt: dumque inter argentum auidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum fortè altius poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterque & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe deprehenſos intel-

lexerunt

lexerunt, pariter ſecundum lectum conciderunt, ut putares hoc conueniſſe, & ſtertere tanquam olim dormientes cœperunt. Iam & Triclini-arches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium, cum intrans cymbaliſtria & concrepans æra, omnes excitavit. Refectum igitur eſt convivium, & rurſus Quartilla ad bibendum revocavit. adjuvit hilaritatem comeſſantis cymbaliſtria. * Intrat cinædus homo omniũ inſulſiſſimus & plane illâ domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc huc conuenite nunc ſpatalocinædi,
Pede tendite, curſum addite, conuolate plantâ,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu reciſi.

Conſumptis verſibus ſuis, immundiſſimo me baſio conſpuit: mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſantes. Super inguina mea diu multumque fruſtra moluit. Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ rivi

riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui
24 ego diutius lacrymas: ſed ad vltimam perductus triſtitiam, Quæſo, inquam, domina, certe Embaſicœtam iuſſeras dari. Complosit illa tenérius manus, &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis vernulæ fontem! Quid? tu non intellexeras cinædum Embaſicœtam vocari? Deinde vt contubernali meo melius ſuccederat, Per fidem, inquam, noſtram Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutauit, tranſituque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiisque diſtrivit. Stabat inter hæc Gyton, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaq; conſpicata eum Quartilla, cuius eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quæſiuit. Cum ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit? vocatumque ad ſe in oſculum applicuit: mox manum demiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, belle cras

in

in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodie enim poſt aſellum, diaria non ſumo. Cum hoc diceret, ad 25
aurem eius Pſyche ridens acceſſit, & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt, deuirginetur Pannichis noſtra? Continuoque producta eſt puella ſatis bella, & quæ non plus quam ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ primum cum Quartilla in cellam venerat noſtram. Plaudentibus ergo vniuerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gytona verecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patientiæ legem poſſet accipere. Ita? inquit Quartilla; minor eſt iſta quam ego fui, cum primum virum paſſa ſum? Iunonem meam iratam habeam, ſi vnquam me meminerim virginem fuiſſe. nam & infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde procedentibus annis, maioribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatē perueni. Hinc etiam puto prouerbium

Iuramentum meretricis.

natum illud, vt dicatur, Poſſe taurum tollere quæ vitulum ſuſtulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale. Iam Pſyche puellæ caput inuolucrat flammeo; iam Embaſicœtas præferebat facem; iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque inceſta exornauerant veſte: Tum Quartilla iocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptumque Gytona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem triſtis expauerat nuptiarum nomen. Itaque, cum incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami, & inprimis Quartilla per rimam improbe diductam applicuerat oculum curioſum, luſumque puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit: & quia conſiderantium hæſerant vultus, quicquid a ſpectaculo vacabat, commouebat obiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde oſculis verberabat. *

Abiecti in lectis ſine metu reliquam

exegi-

exegimus noctem. * * *

Videmus ſenem caluum tunica veſti-tum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæprecium, ad ſpectaculum duxerant, quam ipſe pa-terfamiliæ, qui ſoleatus pila ſparſina exercebatur; nec eam amplius repete-bat quæ terram contigerat, ſed fol-lem plenum habebat ſeruus, ſufficie-batque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nam duo ſpadones in di-uerſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luxu expellen-te vibrabant, ſed eas quæ in terram decidebant. Cum has miraremur lau-ticias, Trimalcio lautiſſimus homo digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam popo-ſcit ad manus, digitoſque paululum aſperſos, in capite pueri terſit. Lon-gum erat ſingula excipere. Itaque in-trauimus balneum, & ſudore calefa-cti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalcio vnguento

De cœna & lautitijs Trimalcionis.

perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gauſapa, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior. Cum ergo afferretur, ad caput eius cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tanquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere cantauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat hoſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea piſum purgabat. Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes ſalutabat. Ceterum ego dum omnia ſtupeo, pæne reſupinatus crura mea fregi. ad ſiniſtram enim intrantibus non longe ab hoſtiarii cella, canis ingens cathena vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque quadrata litera ſcriptum, CAVE. CAVE. CANEM.

Et

Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Mineruaque ducente * tenia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didiciſſet, dein diſpenſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente vero iam porticu leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius capiebat. Præſto erat fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcæ aurea penſa torquentes. Notaui etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædicula erant Lares argētei poſiti, Veneriſque ſignum marmoreum, & pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditam eſſe dicebant. Interrogare ego atrienſem cœpi, quas in * medica picturas haberent. Iliada, & Odyſſeam, inquit. 30
Iam ad triclinium veneramus. in cuius parte prima procurator rationes accipiebat: &, quod præcipue mira-

tus ſum, in poſtibus triclinii faſces erant cum ſecuribus fixi, quorum imam partem quaſi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat ſcriptum, G. POMPEIO. TRIMALCIONI. VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in vtroque poſte defixæ, quarum altera, ſi bene memini, hoc habebat inſcriptum:

III. ET PRIDIE KAL. IAN
G. NOSTER FORAS COENAT.

altera Lunæ curſum ſtellarumque VII. imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi eſſent diſtinguente bulla notabantur. Ceterum vt mouimus dextros greſſus, ſeruus nobis diſpoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit vt ſe pœnæ eriperemus: nec magnum eſſe peccatum ſuũ, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X. HS. Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatoremque in precario aureos numerantem deprecati ſumus,

ſeruo

ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, &, Non tam iactura me mouet, inquit, quam negligentia nequiſſimi ſerui. Veſtimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed iam ſemel lota. quicquid ergo eſt dono vobis.
Obligati tam grandi beneficio cum 31.
intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus, pueris Alexandrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci: paratiſſimus puer, non minus me acido cantico excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret. pantomi-

morum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde lauta. Nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem, cui locus nouo more primus ſeruabatur. Ceterum in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalcionis inſcriptum erat & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati ſuſtinebant glires melle & papauere ſparſos. fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali.
32 In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalcio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circaque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam, fimbriis hinc atq; illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum, extremo vero articulo digiti ſte-

ſequētis minorē ut mihi videbatur, totū aureū, ſed plane ferreis velut ſtellis ferruminatū. Et ne has tantum oſtenderet diuitias, dextrum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi 33.
ſuaue erat in triclinium venire, ſed ne abſentiuus eſſem, omnem voluptatem mihi negaui. Permittitis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebintina & cryſtallinis teſſeris, notauique rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, aut nigris, aureos argenteosque habebat denarios. Interim dum ille omnium * teſtorum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis, repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incumbunt oua. Acceſſere continuo duo ſerui, & ſymphonia ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt, erutaque ſubinde pauonina oua diuiſere conuiuis. Conuertit ad hanc cœnam vultum Trimalcio: &, Amici, ait, pauonis

oua gallinæ iussi supponi. Et me her-
cules timeo ne iam concepta sint.
temptemus tamen si adhuc sorbilia
sunt. Accipimus nos cochlearia, non
minus sex libras pendentia, ouaque
ex farina pingui figurata pertundi-
mus. Ego quidem pene proieci par-
tem meam: nam videbatur mihi iam
in pullū coisse. Deinde vt audiui ve-
terem conuiuam, Hic nescio quid bo-
ni debet esse, persecutus putamen ma-
nu, pinguissimam ficedulam inueni
34. piperato vitellio piperatam. Iam Tri-
malcio eadem omnia lusu intermisso
poposcerat, feceratque potestatem
clara voce, si quis nostrum iterum
vellet, mulsum sumere, cum subito
signum symphonia datur, & gusta-
toria pariter à choro cantante rapiun-
tur. Ceterum inter tumultum, cum
forte parapsis excidisset, & puer ia-
centem sustulisset, animaduertit Tri-
malcio, colaphisque obiurgare pue-
rum ac proiicere rursus parapsidem
iussit. Insecutusque est lecticarius, ar-
gentumque inter reliqua purgamen-
ta scopis cœpit verrere. Laudatus
propter elegantias dominus, Equum,
inquit,

inquit, Mars amat: itaque iuſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari. Obit ei; pædiſſimi ſerui minorem nobis æſtum ſua frequentia facient. Statim allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gipſatæ, quarum in ceruicibus pittacia erant affixa, cum hoc titulo, FALERNVM. OPIMIANVM. ANNORVM. CENTVM. Dum titulos perlegimus, comploſit Trimalcio manus, &, Heu, inquit, ergo diutius viuit! verum eſt vinum Opimianum præſto; heri non tam bonum poſui, & multo honeſtiores cœnabant. Potantibus ergo, & accuratiſſime nobis lauticias mirantibus, laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptam, ut articuli eius vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cum ſuper menſam ſemel iterumque abieciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adiecit;

Heu, heu nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt!
Sic erimus cuncti, poſtquam nos auferet Orcus.
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.

35 Laudationem ferculum inſecutum
eſt, plane non pro expectatione ma-
gnum. Nouitas tamen omnium con-
uertit oculos. Repoſitorium enim
rotundum, XII. habebat ſigna in orbe
diſpoſita, ſuperque proprium conue-
nientemque materiæ ſtructor impo-
ſuerat cibum: ſuper arietem, cicer
arietinum: ſuper taurum, bubale fru-
ſtum: ſuper geminos, teſticulos, ac
renes: ſuper cancrum, coronam: ſur-
per leonem, ficum Africanam: ſuper
virginem, ſtericulam: ſuper libram,
ſtateram, in cuius altera parte ſcribli-
ta erat, in altera placenta: ſuper ſa-
gittarium, odopetam: ſuper capri-
cornum, locuſtam marinam: ſuper
aquarium, anſerem: ſuper piſces,
duos mulos. In medio autem ceſpes
cum herbis exciſus fauum ſuſtinebat.
Circumferebat Ægyptius puer cliba-
no argenteo panem, atque ipſe etiam
teterrima voce de Laſerpiciario mi-
mo * canticum extorquet. Nos vt tri-
ſtiores ad tam viles acceſſimus cibos,
Suadeo, inquit Trimalcio, cœnemus;
36 hoc eſt jus cœnæ. Hæc vt dixit, ad
ſymphoniam IV. tripudiantes pro-
cur-

currerunt, ſuperioremque partem repoſitorii abſtulerunt. quo facto videmus infra, ſcilicet in altero fercula, altilia & ſumina, leporemque in medio pennis ſubornatum, vt Pegaſus videretur. Notauimus etiam circa angulos repoſitorii Marſyas IIII. ex quorum vtriculis garum piperatum currebat ſuper piſces qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia cœptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur. Non minus & Trimalcio eiuſmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam vrbanitatem toties iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. at ille qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat, Vides, inquit, illũ qui obſonium carpit? Carpus vocatur. itaque quotieſcunque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat & imperat. Non potui amplius quicquam

gu-

guſtare. ſed conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longe arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret. Vxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur. Et modo quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu ejus panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit, & Trimalcionis Topanta eſt. ad ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe, credet. * * *

37 Comprobamus factum, varioque ſermone garrimus, & poëtarum cœpit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt: donec Trimalcio, Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto diſertiorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clauſus pauo paſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi Gallus ſpado:
Ciconia etiam grata, peregrina, hoſpita,

Pie-

Pietaticultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.
Quo margarita cara tribacca Indica?
An vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi vt ſcintillet? probitas eſt carbunculos,
Aequum eſt induere nuptam ventum textilem?
Palam proſtare nudam nebula linea?

* * *

Neque fax vlla in præſidio erat quæ iter aperiret errantibus, nec ſilentium noctis iam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cum hora pene tota, per omnes ſcirpos * gaſtrarumque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gytonis ſumus. Prudens enim pridie cum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnasque notauerat, certaque linia- *Eucolpius.*

nia-

niamenta euicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anus enim ipſa inter diuerſitores diutius ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet: & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inueniſſet x. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandem terram admiſit.

* * * *

Qualis nox fuit illa dii deæque,
Quam mollis torus! hæſimus calentes;
Et transfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas. valete curæ:
Mortalis ego ſic perire cœpi.

Sine cauſa gratulor mihi. Nam cum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos omnis iniuriæ inuentor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatuque liberius cum fratre non ſuo, ſiue non ſentiente iniuriam, ſiue diſſimulante, indormiuit alienis amplexibus oblitus iuris humani. Itaque ego vt ex-

per-

perrectus pertrectaui gaudio diſpoliatum torum, ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitaui an vtrunque traiicerem gladio, ſomnumque morti iungerem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gytona quidem verberibus excitaui: Aſcylton autem truci intuens vultu; Quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti, & communem amicitiam, res tuas ocius tolle, & alium locum quem polluas, quære. Non repugnauit ille, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus: Age, inquit, nunc & puerum diuidamus. Iocari putabam diſcedentem. 40 at ille gladium parricidali manu ſtrinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio compoſui ad præliandum gradum. Inter hanc miſerorũ dementiam infeliciſſimus puer tangebat vtriuſque genua cum fletu, petebatque ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret, néve ſanguine mutuo pollueremus familia-

lia,

liaritatis clarissimæ sacra. Quod si vtique, proclamabat, facinore opus est, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ sacramentum deleui. Inhibuimus ferrum post has preces: & prior Ascyltos, Ego, inquit, finem discordiæ imponam. Puer ipse quem vult, sequatur, vt sit illi saltem in eligendo fratre salua libertas. Ego vetustissimam consuetudinem putabam in sanguinis pignus transiisse; nihil timui, imo conditionē præcipiti festinatione rapui, commisique iudici litem: qui ne deliberauit quidem, vt videretur cunctatus, verum statim ab extrema parte verbi consurrexit, fratrem Ascylton elegit. Fulminatus hac pronunciatione, sicut eram sine gladio, in lectulum decidi, & attulissem mihi damnatus manus, si nō inimici victoriæ inuidiísē. Egreditur superbus cum præmio Ascyltos, & paulo ante carissimum sibi commilitonem, fortunæque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abiectum.

Nomen amicitiæ, si, quatenus expedit, hæret,

Calculus in tabula mobile ducit opus.
Cum fortuna manet, vultũ ſeruatis amici;
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcena mimum : pater ille vocatur,
Filius hic, nomen diuitis ille tenet;
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſsimulata perit.

Nec diu tamen lacrymis indulſi, ſed 41.
veritus ne Menelaus etiam anteſcholanus inter cetera mala ſolum me in diuerſorio inueniret, collegi ſarcinulas, locumque ſecretum & proximum litori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus redeunte in animum ſolitudine atq; contemptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclamabam : Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Aufugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ nomina mendicus, exul, in diuerſorio Græcæ vrbis iacerem deſertus? Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeſſione dignus exilio:

ſtu-

ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cuius
anni ad teſſeram venerunt, quem tan-
quam puellam conduxit etiam qui
virum putauit. Quid ille alter * die
qui tanquã togæ virilis ſtolam ſum-
pſit, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus
eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo
fecit, qui poſtquam conturbauit, &
libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit ve-
teris amicitiæ nomen, &, proh pudor,
tamquam mulier ſecutuleia, vnius
noctis tactu omnia vendidit. Iacent
nũc amatores obligati noctibus totis,
& forſitan mutuis libidinibus attriti
derident ſolitudinem meam. ſed non
impune. nam aut vir ego liberque non
ſum, aut noxio ſanguine parentabo
42 iniuriæ meæ. Hæc locutus gladio la-
tus cingor, &, ne infirmitas mili-
tiam perderet, cibis excito vires; mox
in publicum proſilio, furentiſque
more omnes circumeo porticus. Sed
dum attonito vultu efferatoque nil
aliud quam cædem & ſanguinem co-
gito, frequentiuſque manum ad ca-
pulum quem deuoueram, refero, no-
tauit me miles, ſiue ille planus fuit,
ſiue nocturnus graſſator: &, Quid tu,
in-

inquit, commilito, ex qua legione es, aut cuius centuriæ? Cum conſtantiſſime & centurionem, & legionem eſſem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro phocaſiati milites ambulant? Cum deinde vultu atque ipſa trepidatione mendacium prodidiſſem, ponere iuſſit arma, & malo cauere. Deſpoliatus ergo, immo præciſa vltione, retro ad diuerſorium tendo, paulatimque temeritate laſſata cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere. *

Non bibit inter aquas, poma aut pendētia carpit
Tantalus infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia cernens
Qui timet, & ſicco concoquit ore famem.

* *

Nequaquam recte faciet qui cito credit. *

Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, nemo Iouem pluris facit: ſed omnes opertis oculis bona ſua computant. *

Quod

Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur. *

Quod non expectas ex tranſuerſo fit, & ſuper nos fortuna negotium curat. * Apes ideo pungunt, quia vbicunque dulce eſt, ibi & acidum inuenies. * *

Semper hac in re qui vincitur, vincit. * Nemo noſtrum non peccat; homines ſumus, non dii. *

Non multum oportet conſilio credere, quia ſuam habet fortuna rationem. * * *

43 In pinacothecam perueni vario genere tabularum mirabilem. nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis iniuria victas, & Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractaui. Iam vero Apellis quem Græci monocremon appellant, etiam adoraui. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, vt crederes etiam animorum eſſe picturam. Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naiada. Damnabat Apollo

Apollo noxias manus, lyramque re-
ſolutam modo nato flore honorabat.
Inter quos etiã pictorum amantium
vultus, tanquam in ſolitudine excla-
maui, Ergo amor etiam deos tangit?
Iupiter in cælo ſuo non inuenit quod
eligeret, & peccaturus in terris, ne-
mini tamen iniuriam fecit. Hylam
Nympha prædata, imperaſſet amori
ſuo, ſi venturum ad interdictum Her-
culem credidiſſet. Apollo pueri vm-
bram reuocauit in florem, & omnes
fabulę quoque habuerunt ſine æmulo
complexus. At ego in ſocietatem re-
cepi hoſpitem Ligurgo crudeliorem.
Ecce autem, ego dum cum ventis li-
tigo, intrauit pinacothecam ſenex ca-
nus, exercitati vultus, & qui videre-
tur neſcio quid magnum promittere,
ſed cultu non proinde ſpecioſus, vt
facile appareret eum hac nota littera-
tum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent.
Is ergo ad latus conſtitit meum, Ego, 44
inquit, poëta ſum, & vt ſpero non hu- *Eucol-*
millimi ſpiritus, ſi modo coronis ali- *pius.*
quid credendum eſt, quas etiam ad
imperitos deferre gratia ſolet. Quare
ergo, inquis, tam male veſtitus es?
Propter

Propter hoc ipſum. amor ingenii neminem vnquam diuitem fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fœnore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto iacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas, ad præmia peccat:
Sola pruinoſis horret facundia pannis,
Atque inopi lingua deſertas inuocat artes.

Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſpicere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diuerſa?) deinde, qui ſolas extruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi quam quod ipſi tenent. Iactantur itaq; quacunque ratione poſſunt, literarum amatores, vt videantur illi quoque infra pecuniam poſiti. *

Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas. *

Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis, vt deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro & ipſis lenonibus doctior. *

45 In Aſiam cum à Quæſtore eſſem ſtipēdio eductus, hoſpitium Pergami accepi:

accepi : vbi cum libenter habitarem, non solum propter cultum ædicularum, sed etiam propter hospitis formosissimum filium, excogitaui rationem, qua non essem patrisfamiliæ suspectus amator. Quotiescunque enim in conuiuio de vsu formosorũ mentio facta est, tã vehementer excandui, tam seuera tristitia violari aures meas obscœno sermone nolui, vt me mater præcipue, tanquam vnum ex philosophis, intueretur. Iam ergo cœperam ephebum in gymnasium deducere : ego studia eius ordinare, ego docere, ac præcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum. * Forte cum in triclinio iaceremus, quia dies solemnis ludum arctauerat, pigritiamque recedendi imposuerat hilaritas longior, fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidissimo murmure votum feci ; &, Domina, inquam, Venus, si ego hunc puerum basiauero, ita vt ille non sentiat, cras illi par columbarum donabo. Audito voluptatis precio, puer stertere cœpit. Itaque adgressus simulantem aliquot ba-

ſiolis inuaſi. Contentus hoc princi-
pio, bene mane ſurrexi, electumque
par columbarum attuli expectanti, ac
46 me voto exſolui. Proxima nocte, cum
idem liceret, mutaui optionem: &,
Si hunc, inquam, tractauero impro-
ba manu, & ille non ſenſerit, gallos
gallinaceos pugnaciſſimos duos do-
nabo patienti. Ad hoc votum ephe-
bus vltro ſe admouit, & puto, vere-
ri cœpit ne ego obdormiiſſem. Indul-
ſi ergo ſollicito, totoque corpore ci-
tra ſummam voluptatem me ingur-
gitaui. Deinde, vt dies venit, attuli
gaudenti quicquid promiſeram. Vt
tertia nox licentiam dedit, conſurrexi
ad aurem male dormientis: Dii, in-
quam, immortales, ſi ego huic dor-
mienti abſtulero coitum plenum &
optabilē, pro hac felicitate cras pue-
ro aſturconem Macedonicum opti-
mum donabo, cum hac tamen exce-
ptione, ſi ille non ſenſerit. Nunquam
altiore ſomno ephebus obdormiuit.
Itaq; primum impleui lactentibus pa-
pillis manus, mox baſio inhæſi, dein-
de in vnū omnia vota coniunxi. Mane
ſedere in cubiculo cœpit, atq; expe-
cta-

ſtare conſuetudinē meam. Scis quãto facilius ſit, columbas galloſq; gallinaceos emere quam aſturconem: & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatē meam. Ergo aliquot horis ſpaciatus, in hoſpitium reuerti, nihilque aliud quam puerum baſiaui. At ille circumſpiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexu, Rogo, inquit, domine, vbi eſt aſturco? * Cum ob 47
hanc offenſam preclusiſſem mihi aditum quem feceram, iterum ad licentiam redii. Interpoſitis enim paucis diebus, cum ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, vt intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephebum, vt reuerteretur in gratiam mecum, id eſt, vt pateretur ſatisfieri ſibi, & cætera quæ libido diſtenta dictat. At ille plane iratus, nihil aliud dicebat, niſi hoc, Aut dormi, aut ego iam dicam patri. Nihil eſt tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepſi tamen, & male repugnanti gaudium extorſi. At ille non indelectatus nequitia mea, poſtquam diu

questus est deceptum se & derisum, traductumque inter condiscipulos quibus iactasset sensum meum, Videris tamen, inquit; non ero tui similis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero, deposita omni offensa, cum puero in gratiam redii, vsusque beneficio eius in somnum delapsus sum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum gestientibus. Itaque excitauit me sopitum; Et, Nunquid vis? inquit. Et non plane iam molestum erat munus. Vtcunque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat, accepit. rursusque in somnum decidi gaudio lassus. Interposita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces suas: Aut dormi, aut ego iam patri dicam.

Eucolpius. Erectus his sermonibus, consulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quędam argumenta mihi obscura, simulque causam desidiæ præsentis excutere, cum pulcherrimæ artes

tes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit. priſcis enim temporibus, cum adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diu lateret. Itaque * hercule omnium herbarum ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, vt aſtrorum cælique motus deprehenderet: & Chryſippus, vt ad inuentionem ſufficeret, ter helleboro animum deterſit. Verum, vt ad plaſtas conuertar, Lyſippum ſtatuæ vnius lineamentis inhærentem inopia exſtinxit: & Myron, qui pæne hominum animas, ferarumque ære comprehenderat, non inuenit heredem. At nos vino ſcortisque demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere. ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantum docemus, & diſcimus. Vbi eſt dialectica? vbi aſtrono-

Eucolpius.

mia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via? quis vnquam venit in templum, & votum fecit, ſi ad eloquentiam perueniſſet? quis, ſi philoſophiæ fontem inueniſſet? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt: ſed ſtatim, antequam limen Capitolii tangant, alius donum promittit, ſi propinquum diuitem extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H S ſaluus peruenerit. Ipſe Senatus, recti bonique præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pecuniam concupiſcere, Iouem quoque peculio exorat. Noli ergo mirari, ſi pictura defecit, cum omnibus diis hominibusque formoſior videatur maſſa auri, quam quicquid Apelles Phidias ve, Græculi deliran-

49 tes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit: itaque conabor opus verſibus pandere.

Iam decuma mœſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Cum, Delio profante, cæſi vertices

Idæ

Ilæ trahuntur; scissaque in molem cadunt
Robora minacem quæ figurarent equum
Aperitur ingēs antrum, & obducti specus,
Qui castra caperent. Huc decenni prœlio
Irata virtus abditur. stipant graues
Equi recessus Danai, & in voto latent.
O patria, pulsas mille credidimus rates,
Solumque bello liberum: hoc titulus fero
Incisus, hoc ad fata compositus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnū potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens
In vota properant: fletibus manant genæ,
Mentisq; pauidæ gaudium lacrymas habet,
Quas metus abegit. namque Neptuno sacer
Crinem solutus omne Laocoon replet
Clamore vulgus, mox reducta cuspide
Vterum notauit: fata sed tardant manus,
Ictusque resilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inualidam manū,
Altaque bipenni latera pertemptat. fremit
Captiua pubes intus, & dum murmurat
Roborea moles spirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta, dum Troiam capit,
Bellumque totum fraude ducebat noua.
Ecce alia monstra. celsa qua Tenedos mare
Dorso repellit, tumida consurgunt freta,
Vndaque resultat scissa tranquillo minor.
Qualis silenti nocte remorum sonus

Longe refertur, cum premunt classes mare,
Pulsumque marmor abiete imposita gemit.
Respicimus, angues orbibus geminis ferunt
Ad saxa fluctus: tumida quorum pectora,
Rates vt altæ, lateribus spumas agunt:
Dat cauda sonitum; liberæ pontem iubæ
Consentiunt luminibus; fulmineum iubar
Incendit æquor, sibilisque vndę tremunt,
Stupuere mentes. infulis stabant sacri
Phrygioque cultu gemina nati pignora
Lauconte, quos repente tergoribus ligant
Angues corusci. paruulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio sibi,
Vterque fratri transtulit pias vices,
Morsque ipsa miseros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmus auxiliator. inuadunt virum
Iam morte pasti, membraque ad terram trahunt.
Iacet sacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. Sic profanatis sacris
Peritura Troia perdidit primum Deos.
Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducens astra radianti face,
Cũ inter sepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant claustra & effundunt viros.

Tem-

Temptant in armis ſe duces, ceu vbi ſolet
Nudo remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excurſum
iubas.
Gladios retractant, commouet orbes manu,
Bellumque ſumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vlti-
mam
Somnos; ab aris alius accendit faces,
Contraque Troas inuocat Troiæ ſacra.

* Ex his qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miſerunt. At ille, qui plauſum ingenii ſui nouerat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego ne me poëtam vocarēt. Itaque ſubſecutus fugientem ad littus perueni: &, vt primum extra teli coniectum licuit conſiſtere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & ſæpius poëtice quam humane locutus es. Itaque non miror ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, vt quotieſcunque cœperis à te exire, ſanguinem tibi à capite mittam. Mouit ille vultum, &, O mi, in-

Eumol-pius.

inquit, adolescens, non hodie primum auspicatus sum: immo quotiens theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hæc me aduentitia excipere frequentia solet. Ceterum, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die, me ab hoc cibo abstinebo. Immo, inquam ego, si eiuras hodiernam bilem, vna cœnabimus. * mando ædicularum custodi cœnulæ officium.

* *

51. Video Gytona cum linteis & strigilibus parieti applicitum, tristem confusumque. scires non libenter seruire. Itaque, vt experimentum oculorum caperem, conuertit ille solutum gaudio vultum, & Miserere, inquit, frater: vbi arma non sunt, libere loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet sæuitia pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit misero solatium tua voluntate cecidisse. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis consilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebrosum & sordidum egressum extraho Gytona, raptimque in hospi-

hoſpitium meum peruolo. Præcluſis deinde foribus, inuado rectus amplexibus, & perfuſum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter inuenit. nã puer etiã ſingultibus crebris amabile pectus quaſſauerat. O facinus, inquam, indignum quod amo te quamuis relictus; & in hoc pectore, cum vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis peregrini amoris conceſſio? Dignus hac iniuria fui? Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altius ſuſtulit * nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli; Sed nihil iam queror, nihil iam memini, ſi bona fide pœnitentiam emendas. Hæc cum inter gemitus lacrymasque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum; &, Quæſo, inquit Eucolpi, fidem memoriæ tuæ appello: Ego te reliqui, an tu prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero, cum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exoſculatus pectus ſapientia plenum, injeci ceruicibus manus: & vt facile intelligeret rediiſſe me in gratiam, & optima fide reuiuiſcentẽ amicitiam,

52 toto pectore adſtrinxi. Et iam plena nox erat, mulierque cœnæ mandata curauerat, cum Eumolpus oſtiũ pulſat. Interrogo ego, Quot eſtis? obiterque per rimam foris ſpeculari diligentiſſime cœpi, num Aſcyltos vna veniſſet. Demum, vt ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille vt ſe in grabatum reiecit, viditque Gytona in conſpectu miniſtrantem, mouit caput, &, Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſit, Non delectauit me tam curioſum principium, timuique ne in contubernium recepiſſem Aſcylti partem. Inſtat Eumolpus, & cum puer illi potionem dediſſet; Malo te, inquit, quam balneum totum: ſiccatoque auide poculo, negat ſibi vnquam acidius fuiſſe. Nam & dum lauor, ait, pene vapulaui, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare: At poſtquam de balneo tanquam de theatro eiectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Eucolpion clamitare. Ex altera parte iuuenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, nõ minore clamoris indignatione Gytona flagitabat.

Et

Et me quidem pueri, tanquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circumuenit cum plauſu & admiratione timidiſſima. habebat enim inguinum pondus tam grande, vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes. O iuuenem laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque ſtatim inuenit auxilium. neſcio quis enim eques Romanus, vt aiebat, infamis, ſua veſte errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, vt tam magna fortuna ſolus vteretur. At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi notorem dediſſem. tanto magis expedit inguina quam ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentiſſime vultum: iniuriis ſcilicet inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. Vtcumque tamen, tanquam non agnoſcerem fabulam, tacui, & cœnæ ordinem explicui.

* * *

Vile eſt quod licet, & animus errore lentus iniurias diligit. *Eumolpus.*

Ales phaſiacis petita Colchis,

Atque

Atque Afræ volucres placent palato,
Quod non ſunt faciles. at albus anſer
Et pictis anas enouata pennis,
Plebeium ſapit, vltimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit, probatur.
Mullus iam grauis eſt. amica vincit
Vxorem: roſa cinnamum veretur.
Quicquid quæritur, optimum videtur.

Eucolpius. Hoc eſt, inquam, quod promiſeras, ne quem hodie verſum faceres. Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te nunquam lapidauimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem ſynœcio potant, nomen poëtæ olfecerit, totam concitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem obiurgauit Gyton mitiſſimus puer, & negauit recte facere, quod ſeniori conuitiarer: ſimulque oblitus officii, menſam, quam humanitate poſuiſſem, contumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam eius egregie decebant.

* * *

54 *Eumolpus.* O felicem, inquit, matrem tuam, quæ

quæ te talem peperit! Macte virtute eſto. Raram facit mixturam cum ſapientia forma. Itaque, ne putes te tot verba perdidiſſe, amatorem inueniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus & cuſtos etiam quo non iuſſeris, ſequar: nec iniuriam Eucolpius accipit, alium amat. Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum aduerſus Aſcylton ſumpſeram, eum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gytona. Itaque extra cellam proceſſit, tanquam aquam peteret, iramque meam prudenti abſentia extinxit. Paululum ergo intepeſcente ſæuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, quam eiuſmodi tibi vota proponas. & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus. vide quam non conueniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſaniæ, id eſt, ocyus foras exi. Confuſus hac denunciatione Eumolpus, non quæſiit iracundiæ cauſam, ſed continuo limen egreſſus, adduxit repente oſtium cellæ, meque nihil tale expectantem inclu-

inclusit, exemitque raptim clauem, & ad Gytona inuestigandum cucurrit. Inclusus ego suspendio vitam finire constitui : & iam semicinctio stanti ad parietem spondam iunxeram, ceruicesque nodo condebam, cum reseratis foribus intrat Eumolpus cum Gytone, meque à fatali iam meta reuocauit ad lucem. Gyton præcipue ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me vtraque manu impulsum præcipitat super lectum. Erras, inquit, Eucolpi, si putas contingere posse vt ante moriaris. Prior cœpi, in Ascylti hospitio gladium quæsiui. Ego, si te non inuenissem, periturus per præcipitia fui : & vt scias non longe esse quærentibus mortem, specta inuicem quod me spectare voluisti. Hæc locutus, mercenario Eumolpi nouaculam rapit, & semel iterumque ceruice percussa, ante pedes collabitur nostros. Exclamo ego attonitus, secutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Gyton vlla erat suspicione vulneris læsus, neque ego vllum sentiebam dolorem. Rudis enim nouacula,

& in

& in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaverat, nec Eumolpus interpellauerat mortem inimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, diuerſitor cum parte cœnulæ interuenit, contemplatusque fœdiſſimam jacentium volutationem, Rogo, inquit, ebrii eſtis, an fugitiui, an vtrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiua molitio? Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis; ſed non impune. iam enim faxo ſciatis non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Mannicii. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? ſimulque os hominis palma excuſſiſſima pulſat. Ille, tot hoſpitum potionibus liber, vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt, ſoluitque clamantis frontem, & de cella ſe proripuit. Eumolpus, contumeliæ impatiens, rapit ligneum candelabrum, ſequiturque abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vindicat. Fit concurſus familiæ,

miliæ, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo; redditaque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cella vtor & nocte. Interim coctores inſulariique mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipue lippa ſordidiſſimo linteo præcincta ſoleis ligneis imparibus impoſita canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſtigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vin-
56 dicabat. Videbamus nos omnia per foramen valuæ, quod paulo ante anſa oſtioli rupta laxauerat, fauebamque ego vapulanti. Gyton autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum oſtium, ſuccurrendumque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis ſtricto acutoque articulo percuſſi. & ille flens quidem conſedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini oculos, iniuriamque Eumolpi aduocationemque

com-

commendabam : & veluti quodam cibo me replebam : cum procurator insulæ Bargates à cœna excitatus , à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur : nam erat etiam pedibus æger. Is , vt rabiosa barbaraque voce in ebrios fugitiuosque diu perorauit, respiciens ad Eumolpum , O poëtarum , inquit , disertissime , tu eras? & non discedunt ocyus nequissimi serui, manusque continent à rixa?

*

Contubernalis mea mihi fastum facit. Bargates.
Ita , si me amas , maledic illam versibus , vt habeat pudorem. *

Dum Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur , intrat stabulum præco cum seruo publico , aliaque sane modica frequentia , facemque* fumosam magis quam lucidam quassans , hæc proclamauit : Puer in balneo paulo ante aberrauit,annorum circa XVI , crispus , mollis , formosus, nomine Gyton : Si quis eum reddere aut commonstrare voluerit, accipiet nummos mille. Nec longe à præcone Ascyltos stabat amictus discoloria veste , atque in lance argentea indicium & fidem præ-

præferebat. Imperaui Gytoni vt raptim grabatum ſubiret, annecteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat, ac, ſicut olim Vlyxes pro ariete adhæſiſſet, extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Gyton imperium, momentoque temporis inſeruit vinculo manus, & Vlyxem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis impleui, vniusque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuraui. Interim Aſcyltos, vt pererrauit omnes cum viatore cellas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quod diligentius oppeſſulatas inuenit fores. Publicus vero ſeruus, inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum infirmitatem laxauit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum, petii vt ſaltem oſtenderet fratrem; immo, vt fidem haberent fictæ preces, Scio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quo enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracun-

diam

diam tuam : Præbeo ecce ceruicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos inuidiam ; &, ſe vero nihil aliud quam fugitiuum ſuum dixit quærere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, vtique eius, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſeruus publicus tam languide agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniaque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Gyton ab ictu corpus, & reducto timidiſſime ſpiritu, ipſos ſcyniphes ore tangebat. * Eumolpus autem, quia effractum oſtium cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, &, Mille, inquit, nummos inueni : iam enim perſequar abeuntem præconem, & in poteſtate ſua eſſe Gytonem meritiſſima propoſitione monſtrabo. Genua ego perſeuerantis amplector, ne morientes vellet occidere : &, Merito, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quo abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem,

dem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Aſcylto redde. Dum hæc ego iam credenti perſuadeo, Gyton, collectione ſpiritus plenus, continuo ita ſternutauit vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus ſaluere Gytona iubet. Remota etiam culcita videt Vlyxem, cui vel eſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox conuerſus ad me, Quid eſt, inquit, latro? Ne deprehenſus quidem auſus es mihi verum dicere? Immo, ni deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, eluſus circa popinas errarem. * Gyton longe blandior, quam ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coartauit, mox palliolo ſuo laceraratam mutauit veſtem, amplexuſque iam mitigatum, oſculis tanquam fomentis adgreſſus eſt: &, In tua, inquit, pater cariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gytona tuum amas, incipe velle ſeruare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret, vtinam hibernum inuaderet mare! Ego enim omnium ſcelerum materia; ego cauſa ſum.

ſum. Si perirem, conueniret inimicis.

* * *

Eumolpus. Ego ſic ſemper, & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquam non redituram conſumerem. * * *

Eucolpius. Profuſis ego lacrymis rogo quæſoque vt mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius quo poſſit offendi. Tantum omnem ſcabitudinem animo, tamquam bonarum artium magiſter, deleret ſine cicatrice. Incultis aſperisque regionibus diutius niues hærent: aſt vbi ea aratro domeſacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas prælabitur. Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio. Itaque, quod bene eueniat, expedite ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel ſi mauultis, ducite. Adhuc loquebatur, cum crepuit oſtium impulſum, ſtetitque in limine barbis horrentibus nauta: & , Moraris inquit,

quit, Eumolpe, tanquam propudium ignores. Haud mora, omnes conſurgimus; & Eumolpus quidem mercenarium ſuum iam olim dormientem exire cum ſarcinis iubet: Ego cum Gytone quicquid erat, in altum compono, & adoratis ſideribus intro nauigium. * * moleſtum eſt quod puer hoſpiti placet. Quid autem non commune eſt quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſius poteſt? In publico tamen manant. Solus ergo amor furtum potius quam præmium erit? Immo vero nolo habere bona, niſi quibus populus inuiderit. vnus, & ſenex non erit grauis: etiam cum voluerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet. Hoc vt infra fiduciam poſui, fraudauique animum diſſidentem, cœpi ſomnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repente quaſi deſtruente fortuna conſtantiam meam, eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit: Ergo me deriſit? At hæc quidem virilis & pene auribus meis familia-

miliaris animum palpitantem percuſſit. Ceterum eadem indignatione mulier lacerata vlterius excanduit; &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quam bene exulem exciperet! Verque noſtrûm tam inexpectato ictus ſono amiſerat ſanguinem. Ego præcipue, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremulisque manibus Eumolpi iam, in ſoporem labentis laciniam duxi; &, Per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis eſt, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus ille moleſte tulit; &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis, occuparemus ſecretiſſimum locum, ne nos patereris requieſcere? Quid porro ad rem pertinet ſi dixero Licam Tarentinum eſſe dominum huiuſce nauigii, qui Triphænam exulem Tarentum ferat? Intremui poſt hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto, Aliquando, inquam, totum me fortuna viciſti. Nam Gyton quidem ſuper meum pectus poſitus diu animam egit; deinde vt effuſus ſudor vtriuſq; ſpiritum re-

uocauit,comprehẽdi Eumolpi genua, & , Miſerere , inquam , morientium, id eſt, pro conſortio ſtudiorum commoda manum. Mors venit , quæ, niſi per te licet , poteſt eſſe pro munere. Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deasque ſe neque ſcire quid acciderit , nec vllum dolum malum conſilio adhibuiſſe : ſed mente ſimpliciſſima , & vera fide in nauigium comites induxiſſe, quo ipſe iam pridẽ fuerit vſurus. Quæ autem hic inſidiæ ſunt? inquit, aut quis nobis Hannibal nauigat ? Licas Tarentinus homo verecundiſſimus , & non tantum huius nauigii dominus quod regit,ſed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantis , onus deferendum ad mercatum conducit. hic eſt Cyclops ille & archipirata cui vecturam debemus : & præter hunc Tryphæna omnium fœminarum formoſiſſima, quæ voluptatis cauſa huc atque illuc vectatur. Hi ſunt , inquit Gyton , quos fugimus : ſimulque raptim cauſas odiorum & inſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confuſus ille , & conſilii egens iubet quemque

ſuam

suam sententiam promere: & , Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intrasse. Quærendum est aliquod effugium, nisi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immo, inquit Gyton, persuade gubernatori vt in aliquem portum nauem deducat, non sine præmio scilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in vltimis esse. Poteris hanc simulationem & lacrymis & vultus confusione obumbrare, vt misericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri posse, quia magna, inquit, nauigia portibus se curuatis insinuant, nec tam cito fratrem defecisse verisimile erit. Accedit his quod forsitan Licas officii causa visere languentem desiderabit. Vides quam valde nobis expediat vltro dominum ad fugientes accedere. Sed finge nauem ab ingenti posse cursu deflecti, & Licam non vtique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo possumus egredi naue, vt non conspiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis. & quis non dare manum languentibus volet? nu-

dis. & quid erit aliud, quam ſeipſo
62 proſcribere? Quin potius, inquam
ergo ad temeritatem confugimus, &
per funem lapſi deſcendimus in ſca-
pham, præciſoque vinculo, reliqua
fortunæ committimus? Nec ego in
hoc periculum Eumolpum arceſſo.
quid enim attinet innocentem alieno
periculo imponere? Contentus ſum ſi
nos deſcendentes adiuuerit caſus.
Non imprudens conſilium, inquit
Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis
enim non euntes notabit? Vtique gu-
bernator qui peruigil nocte ſiderum
quoque motus cuſtodit. Et vtcunque
imponi vel dormienti poſſet, ſi per
aliam partem nauis fuga quæreretur:
nunc per puppim, per ipſa guberna-
cula dilabendum eſt, à quorum re-
gione funis deſcendit qui ſcaphæ cu-
ſtodiam tenet. Præterea illud miror,
Eucolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum
nautam ſtationis perpetuæ interdiu
noctuque iacere in ſcapha, nec poſſe
inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli,
aut præcipitari viribus. Quod an fie-
ri poſſet, interrogate audaciam ve-
ſtram. Nam quod ad meum quidem
comi-

comitatum attinet, nullum recuso periculum quod salutis spem ostendit. Nam sine causa quidem spiritum tanquam rem vacuam impendere, nec vos quidem existimo velle. Videte nunquid hoc placeat: Ego vos in duas iam pelles coniiciam, vinctosque loris inter vestimenta pro sarcinis habebo, apertis scilicet aliquatenus labris, quibus & spiritum recipere possitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte seruos pœnam grauiorem timentes præcipitasse se in mare: deinde cum ventum fuerit in portum, sine vlla suspicione pro sarcinis vos efferam. Ita vero, inquam ego, tanquam solidos alligaturus, quibus non soleat venter iniuriam facere, an tanquam eos qui sternutare non soleamus, nec stertere? an quia hoc genus furti semel mea feliciter cessit? Sed finge vna die vinctos posse durare: quid ergo si diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduersa tempestas? quid facturi sumus? vestes quoque diutius vinctas ruga consumit, & cartæ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes, statuarum ritu pa-

tiemur pannos & vincula? Adhuc aliquod iter salutis quærendum est. Inspicite quod ego inueni. Eumolpus tanquam literarum studiosus vtique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores à capillis vsque ad vngues. Ita tanquam serui Æthiopes, & præsto tibi erimus sine tormentorum iniuria hilares, & permutato co-
63. lore imponemus inimicis. Quid tu, inquit Gyton, & circumcide nos, vt Iudæi videamur: & pertunde aures, vt imitemur Arabes: & increta facies, vt suos Gallia ciues putet: tanquam hic solus color figuram possit peruertere, & non multa vnà oportet consentiant, & non natione mendacium constet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare posse: finge nec aquæ asperginem impositurain aliquam corpori maculam, nec vestem atramento adhæsuram quod frequenter etiam non accersito ferrumine infigitur: age, numquid & labra possumus tumore teterrimo implere? nunquid & crines calamistro conuertere? nunquid & frontes cicatricibus scindere? nunquid & crura in orbem pandere?

re? nunquid & talos ad terram deducere? nunquid barbam peregrinatione figurare? Color arte compoſitus inquinat corpus, non mutat. Audite quid timenti ſuccurrerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. Nec iſtud dii hominesque patiantur, Eumolpus exclamat, vt vos tam turpi exitu vitam finiatis. Immo potius facite quod iubeo: Mercenarius, inquit, meus, vt ex nouacula comperiſtis, tonſor eſt. hic continuo radat vtriuſque non ſolum capita, ſed etiam ſupercilia. ſequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti. Ita eædem literæ & ſuſpicionem declinabunt quærentium; & vultus vmbra ſupplicijtegent. Non eſt dilata fallacia, ſed ad latus nauigii furtim proceſſimus, capitaque cum ſuperciliis denudanda tonſori præbuimus. Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus literis, & notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Vnus forte ex vectoribus, qui acclinatus lateri nauis exonerabat ſtomachum nauſea grauem,

uem, notauit sibi ad lunam tonsorem intempestiuo inhærentem ministerio, exceratusque omen, quod imitaretur naufragorum vltimum votum, in cubile reiectus est. Non dissimulata nauseantis deuotione, ad ordinem tristitiæ redimus, silentioque composito, reliquas noctis horas male soporati consumpsimus.

* * *

64. Licas Videbatur mihi secundum quietem Priapus dicere, Eucolpion quod quæris scito à me in nauem tuam esse perductum. Exhorruit Triphæna: &, Putes, inquit, vnà nos dormiisse: nam & mihi simulacrum Neptuni quod * Baiis stylo notaueram, videbatur dicere, In naui Licæ Gytona inuenies. Hinc scies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem esse diuinum, qui eiusmodi ludibria facetissima ratione condemnat. Ceterum Licas vt Triphænæ somnium expiauit, Quis, inquit, prohibet nauigium scrutari, ne videamur diuinæ mentis opera damnare? Is qui nocte miserorum furtum deprehenderat Hesus nomine, subito proclamat, Ergo illi qui

sunt

ſunt qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium in naue neque vngues neque capillos deponere, niſi cum pelago ventus iraſcitur. Excanduit Licas hoc ſermone turbatus; & Itane, inquit, capillos aliquis in naue præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocyus nocentes in medium, vt ſciam quorum capitibus debeat nauigium luſtrari. Ego, inquit Eumolpus, hoc iuſſi; nec non eodem futurus nauigio, auſpicium mihi feci; ſed quia nocentes horridos longoſque habebant capillos, ne viderer de naue carcerem facere, iuſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul vt notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Inter cetera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentiſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonii mei reliquias olent. * Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi. Nulla ergo

fit mora. Aggrediuntur nos furentes
nautæ cum funibus, tentantque viliſ-
ſimo ſanguine tutelam placare. Et
ego quidem tres plagas Spartana no-
bilitate concoxi: Ceterum Gyton ſe-
mel ictus, tam valde exclamauit, vt
Triphænæ aures notiſſima voce re-
pleret. Non ſolum ergo turbata eſt,
ſed ancillæ quoque omnes familiari
ſono inductæ ad vapulantem decur-
runt. Iam Gyton mirabili forma exar-
mauerat nautas, cœperatque etiam
ſine voce ſæuientes rogare, cum an-
cillæ pariter proclamant; Gyton
eſt, Gyton, inhibete crudeliſſi-
mas manus; Gyton eſt, Domina
ſuccurre. Deflectit aures Triphæna
iam ſua ſponte credentes, raptimque
ad puerum deuolat. Licas, qui me
optime nouerat, tanquam & ipſe vo-
cem audiſſet, accurrit: & nec manus,
nec faciem meam conſiderauit, ſed
continuo ad inguina mea luminibus
deflexis, mouit officioſam manum:
& Salue, inquit, Eucolpi. Miretur
nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt
viceſimum annum cicatricem inueniſ-
ſe originis indicem, cum homo pru-
dentiſ-

dentiſſimus confuſis omnibus corporis indiciorumque lineamentis, ad vnicum fugitiui argumentum tam doctè peruenerit. Triphæna lacrymas effudit decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captiuorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſummiſſius cœpit, quod ergaſtulum intercepiſſet errantes, aut cuius tam crudeles manus in hoc ſupplicium duraſſent: Meruiſſe quidem contumeliam aliquam fugitiuos quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Licas, & , O te, inquit, fœminam ſimplicem, tanquam vulnera ferro præparata literas biberint. Vtinam quidem hac ſe inſcriptione frontis maculaſſent! haberemus nos extremum ſolatium. Nunc mimicis artibus petiti ſumus, & adumbrata inſcriptione deriſi. Volebat Triphæna miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat: ſed Licas memor adhuc vxoris corruptæ, contumeliarumque quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto

to

to, intellexiſti ô Triphæna. nam imprudentes noxios in noſtrum induxere nauigium, & quid feciſſent, admonuerunt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide vt proſit illis ignoſci, quos ad pœnam ipſe Deus deduxit. Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne quod remiſero, patiar. Tam ſuperſtitioſa oratione Triphæna mutata, negat ſe interpellare ſupplicium, immo accedere etiam iuſtiſſimæ vltioni: nec ſe minus grandi vexatam iniuria, quam Licam, cuius pudoris dignitas in concione proſcripta ſit.

* * *

67 *Eumolpus.* Me vtpote hominem non ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntque vt ſe reconciliarem aliquando amiciſſimis. Niſi forte putatis iuuenes caſu in has plagas incidiſſe, cum omnis vector nihil prius quærat, quam cuius ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes ſatisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire ſine iniuria quo deſtinant. Sæui quoque implacabileſque domini crudelitatem ſuam impediunt, ſi quando

pœni-

pœnitentia fugitiuos reduxit, & dedititiis hoſtibus parcimus. Quid vltra petitis? aut, quid vultis? In conſpectu veſtro ſupplices iacent, iuuenes, ingenui, honeſti, &, quod utroque potentius eſt, familiaritate vobis aliquando coniuncti. Si mehercules interuertiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, ſatiari tamen potuiſſetis hac pœna quam videtis. Seruitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proſcriptos. Interpellauit deprecationem ſupplicis Licas, & Noli, inquit, cauſam confundere, ſed impone ſingulis modum. Ac primum omnium, ſi vltro venerunt, cur nudauere crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat, non ſatisfactionem. Deinde ſi gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti, vt quos tuebaris, abſconderes? Ex quo apparet caſu incidiſſe noxios in plagas, & te artem quæſiſſe qua noſtræ animaduerſionis impetum eluderes. Nam quod inuidiam facis nobis, ingenuos honeſtosque clamando, vide ne deteriorem

facias

facias confidentia cauſam. Quid debent læſi facere, vbi rei ad pœnam cõfugiunt? At enim amici fuerunt mei; eo maiora meruerunt ſupplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paulominus quam parricida. Reſoluit Eumolpus tam iniquam declamationem, & , Intelligo, inquit, nihil magis obeſſe iuuenibus miſeris, quam quod nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in nauem videntur, non veniſſe. Quod velim tam candide ad veſtras aures perueniat, quam ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim antequam conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſuperuacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere vbi inciperent quod placuerat vt fieret: quia nec omen, nec legẽ nauigantium noverant. Quid, inquit Licas, attinuit ſupplices radere? niſi forte miſerabiliores calui ſolent eſſe. quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ~~ſola~~ Salamandra ſupercilia tua exuſſit? cui Deo cri- [illegible] nem

[illegible]

nem vouisti ? Pharmace, responde. Obstupueram ego supplicii metu pauidus, nec quid in re manifestissima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter spoliati capitis dedecus, superciliorum etiam æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero spongia vda facies plorantis detersa est, & liquefactum per totum os atramentum, omnia scilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium se ira conuertit. Negat Eumolpus passurum se vt quisquam ingenuos contra fas legemque contaminet; interpellatque sæuientium minas, non solum voce, sed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmissimus vector, solatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, sed intentans in oculos Triphænæ manus, vsurum me viribus meis clara liberaque voce clamaui, ni abstineret à Gytone iniuriã mulier damnata, & in toto nauigio sola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Licas, indignaturque quod
ego

ego relicta mea cauſa tantum pro alio clamo. Nec minus Triphæna contumelia ſæuit accenſa, totiusque nauigii turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus, diſtribuit. illinc Triphænæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, vno tantum gubernatore relicturum ſe nauis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perſeuerat dimicantium furor; illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ſine morte labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem: nec tamen cuiuſquam ira laxatur. Tunc fortiſſimus Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam inſertam, minatus ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſam: Inhibuitque Tryphæna tam grande facinus, non diſſimulata miſſione. Sæpius ego cultrum tonſorium ſuper iugulum meum poſui, non magis me occiſurus, quam Gyton quod minabatur, facturus. audacius ille tamen tragœ-

diam

diam implebat, quia ſciebat ſe illam habere nouaculam qua iam ſibi ceruicem præciderat. Stante ergo vtraque acie, cum appareret futurum non tralaticium bellum, ægre expugnauit gubernator, vt caduceatoris more Triphæna inducias faceret. Data ergo accepraque patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela nauigii raptum, atque in colloquium venire auſa;

Quis furor, exclamat, pacem conuertit in arma?
Quid noſtræ meruere manus? non Troïus hoſtis
Hac in claſſe vehit decepti pignus Atridæ:
Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat:
Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis euocat armis?
Cui non eſt mors vna ſatis? ne vincite pontum,
Gurgitibusque feris alios immittite fluctus.

Hæc vt turbato clamore mulier effudit, hæſit paulisper acies, reuocatæque

que ad pacem manus intermiſere bellum. Vtitur pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, & caſtigato ante vehementiſſime Lica, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat: Ex tui animi ſententia, vt tu Triphæna, neque iniuriam tibi factam à Gytone queraris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt, obiicies, vindicabisve, aut vllo alio genere perſequendum curabis: vt tu nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non oſculum, non coïtum Venere conſtrictum, niſi pro qua re præſentes numeraueris denarios centum. Item Lica ex tui animi ſententia, vt tu Eucolpion nec verbo contumelioſo inſequaris, nec vultu, neque quæres vbi nocte dormiat; aut ſi quæſieris, pro ſingulis iniuriis numerabis præſentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus vniuerſis odia detumeſcunt, epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate concilium.

Exſo-

Exſonat cantibus totum nauigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exultans quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus conuellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antemnam pelagiæ conſederant volucres, quas tectis arundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pinnasque per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Licas redire mecum in gratiam cœperat; iam Triphæna Gytona extrema parte potionis ſpargebat, cum Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in caluos ſtigmoſosque iaculari: donec conſumpta frigidiſſima vrbanitate, rediit ad carmina ſua; cœpitque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſolũ formæ decus eſt, cecidere capilli:
Vernanteſque comas triſtis abegit hiems:
Nunc vmbra nudata ſua iam tempora mœrent:
Areaque attritis ridet aduſta pilis.
O fallax natura deûm, quæ prima dediſti
Ætati noſtræ gaudia, prima rapis.
Infelix, modo crinibus nitebas

Phœ-

Phœbo pulchior, & ſorore Phœbi:
At nunc læuior ære, vel rotundo
Horti tubere quod creauit vnda,
Ridentes fugis & times puellas.
Vt mortem citius venire credas,
Scito iam capitis periſſe partem.

Eumolp. 70 Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, cum ancilla Triphænæ Gytona in partem nauis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput. Immo ſupercilia etiam profert de pyxide, ſciteque iacturæ lineamenta ſecuta, totam illi formam ſuam reddidit. Agnouit Triphæna verum Gytona; lacrimiſque turbata, tunc primum bona fide puero baſium dedit. Ego, etiam ſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam tamen frequentius vultum, intelligebamque me non tralatitia deformitate eſſe inſignitum, quem alloquio dignum nec Licas quidem crederet. Sed huic triſtitiæ eadem illa ſuccurrit ancilla, euocatumque me non minus decoro exornauit capillamento: immo commendatior vultus enituit, quia * flaucorum corymbion erat. *

i. non levi non vulgari [illegible] Sueton: Aug: 10.

Cete-

Ceterum Eumolpus & periclitantium aduocatus, & præſentis concordiæ auctor, ne ſileret ſine fabulis hilaritas, multa in muliebrem leuitatem cœpit iactare: quam facile adamarent: quam cito etiam filiorum obliuiſcerentur: nullamque eſſe fœminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vſque ad furorem auerteretur. nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſæculis nota, ſed rem ſua memoria factam, quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Conuerſis igitur omnium in ſe vultibus auribusque, ſic orſus eſt. Matrona 71.
quædam Epheſi tam notæ erat pudicitiæ, vt vicinarum quoque gentium fœminas ad ſui ſpectaculum euocaret. Hæc ergo cum virum extuliſſet, non contenta vulgari more funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam proſequuta eſt defunctum, poſitumque in hypogæo, Græco more, corpus cuſtodire ac flere totis noctibus diebuſque cœpit. Sic affictantem ſe, ac mortem inedia perſequentem non paren-

parentes potuerunt abducere, non propinqui: magiſtratus vltimo repulſi abierunt, comploratáque ſingularis exempli fœmina ab omnibus, quintum iam diem ſine alimento trahebat. Adſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque & lacrymas commendabat lugenti, & quotiens defecerat poſitum in monumento lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat; & ſolum illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: cum interim imperator prouinciæ latrones iuſſit crucibus adfigi, ſecundum illam eandem caſulam, in qua recens cadauer matrona deflebat. Proxima ergo nocte cum miles, qui cruces aſſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet; vitio gentis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium; viſaque pulcherrima muliere, primo quaſi quodam monſtro, infernisque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde vt & cor-

corpus iacentis conſpexit, & lacrymas conſiderauit, faciemque vnguibus ſectam; ratus ſcilicet quod erat, deſiderium extincti non poſſe feminam pati; attulit in monumētum cœnulam ſuam, cœpitque hortari lugentem, ne perſeueraret in dolore ſuperuacuo, & nihil profuturo gemitu pectus diduceret: omnium eundem exitum eſſe: ſed & idem domicilium; & cetera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem reuocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa, lacerauit vehementius pectus, ruptoſque crines ſuper pectus iacentis impoſuit. Nec receſſit tamen miles, ſed eadem exhortatione tentauit dare mulierculæ cibum, donec ancilla vini certe ab eo odore corrupta, primum ipſa porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. &, Quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? ſi te viuam ſepelieris? ſi antequam fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?

Id cinerem aut manes credis curare ſepultos?

Vis

Vis tu reuiuiſcere reluctantibus fatis extinctum, vis diſcuſſo muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te iacentis corpus admonere debet, vt viuas. Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum ſumere, aut viuere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minus auide repleuit ſe cibo, quam ancilla, quæ prior victa eſt. Ceterum ſcitis quid tentare plerunq; ſoleat humanam ſatietatem. Quibus blanditiis impetrauerat miles vt matrona viuere vellet, iiſdem etiam pudicitiam eius aggreſſus eſt. Nec deformis aut infacundus iuuenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente:

----- Placitone etiam pugnabis amori?
Nec venit in mentem, quorum conſederis aruis?

Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit, victorque miles vtrumque perſuaſit. Iacuerunt ergo vna, non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis vide-

videlicet conditorii foribus; vt quiſq; ex notis ignotisque ad monumentum veniſſet, putaſſet expiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam vxorem.
Ceterum delectatus miles & forma 72.
mulieris & ſecreto, quicquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima ſtatim nocte in monumentum ferebat. Itaque cruciarii vnius parentes, vt viderunt laxatam cuſtodiam, detraxere nocte pendentem, ſupremoque mandauerunt officio. At miles circumſcriptus dum deſidet, vt poſtero die vidit vnã ſine cadauere crucem; veritus ſupplicium, mulieri quid accidiſſet, exponit: nec ſe expectaturum iudicis ſententiam, ſed gladio ius dicturum ignauiæ ſuæ: commodaret modo illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier non minus miſericors quam pudica, Nec iſtud, inquit, dii ſinant, vt eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum duo funera ſpectem: malo mortuum impendere, quam viuum occidere. Secundum hanc orationem, iubet corpus mariti ſui tolli ex arca, atque illi quæ vacabat,

bat, cruci adfigi. Vſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ fœminæ; poſteroque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem. Riſu excepere fabulam nautæ, erubeſcente non mediocriter Triphæna, vultumque ſuum ſuper ceruicem Gytonis amabiliter ponente. At non Licas riſit, ſed iratum commouens caput, Si iuſtus, inquit, imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monumentum referre, mulierem affigere cruci. Non dubie redierat in animum *[illegible]le, expilatumque libidinoſa migratione nauigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe; nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiæ locum. Ceterum Triphæna in gremio Gytonis poſita, modo implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatis crinibus vultum. Ego mœſtus & impatiens fœderis noui, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibusque oculis vtrumq; ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcunque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſcie-

ſciebam vtrum magis puero iraſcerer, quod amicam mihi auferret; an amicæ, quod puerum corrumperet: Vtraque inimiciſſima oculis meis, & captiuitate præterita triſtiora. Accedebat huc quod neque Triphæna me alloquebatur tanquam familiarem, & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Gyton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut, quod minimum eſt, ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem reſcinderet. Inundauere pectus lacrymæ dolore paratæ, gemituſque ſuſpirio tectus animam pene ſubmouit.

* *

In partem voluptatis tentabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium. * * Si quid ingenui ſanguinis habes, non pluris illam facies, quam ſportam. Si vir fueris, non ibis ad * ſpuitam.

* * *

Me nihil magis pudebat, quam ne *Eucol*
Eumolpus ſenſiſſet quidquid illud *pius.*
fuerat, & homo dicaciſſimus carminibus vindicaret. *

Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis. * * * *

74. Dum hæc taliaque iactamus, inhorruit mare, nubesque vndique adductæ obruere tenebris diem. Diſcurrunt nautæ ad officia trepidantes, velaque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quo deſtinaret curſum gubernator ſciebat: Siciliam modo ventus dabat, ſæpiſſime Italici litoris Aquilo poſſeſſor conuertebat huc illuc obnoxiam partem: &, quod omnibus procellis periculoſius erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules poſtquam * manifeſta conualuit, Licas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Eucolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrumque redde nauigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitumque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit. Triphænam autem prope iam fideliſſimi rapuerunt ſerui, ſca-

ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte abduxere certiſſimæ morti. * Applicitus cũ clamore fleui: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, vt nos ſola morte coniungerent: ſed non crudelis fortuna concedit. Ecce iam ratem fluctus euertet: ecce iam amplexus amantium iratum diuidet mare. Igitur ſi vere Eucolpion dilexiſti * ad oſcula dum licet, vltimum hoc gaudium fatis properantibus rape. Hæc vt ego dixi, Gyton veſtem depoſuit, meaque tunica contectus exeruit ad oſculum caput: & ne ſic cohærentes malignior fluctus detraheret, vtrunque zona circumuenienti præcinxit: &, Si nihil aliud, certe diutius, inquit, iuncta nos mors feret, vel ſi voluerit miſericors ad idem littus expellere, aut præteriens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod vltimum eſt, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus expecto mortem iam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omneſque reliquias nauis expugnat.

Non arbor erat relicta, non guberna-cula, non funis, aut remus, ſed qua-ſi rudis atque inſecta materies ibat cum fluctibus *

Percurrere piſcatores paruulis expe-diti nauigiis ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutauerunt cru-delitatem in auxilium * *

Audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſeden-tem, membranæque ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quod illi va-caret in vicinia mortis poema facere, extraximus clamantem, iubemusque bonam habere mentem. At ille inter-pellatus excanduit, &, Sinite me, in-quit, ſententiam explere: laborat car-men in fine. Iniicio ego frenetico ma-num, iubeoque Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugien-tem. *

Hoc opere tandem elaborato caſam piſcatoriam ſubimus mœrentes, ci-biſque naufragio corruptis vtcunque curati triſtiſſimam exegimus noctem.

Poſte-

Poſtero die cum poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circumactum leui vertice ad littus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpiq; viuentibus oculis maris fidem inſpicere: &, Hunc forſitan, proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura expectat vxor: forſitan ignarus tempeſtatis filius: aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat. Adhuc tanquam ignotum deflebam, cum inuiolatum os fluctus conuertit in terram, agnouique terribilem paulo ante & implacabilē Licam pedibus meis pene ſubiectum. Non tenui igitur diutius lacrymas, immo percuſſi ſemel iterumque manu pectus: &, Vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? nempe piſcibus belluiſque expoſitus es, & qui paulo ante iactabas vires imperii tui, de tam magna naue ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes frau-

dibus captas per mille annos diſponite. Nempe hic proxima luce patrimonii ſui rationes inſpexit · nempe diem etiam quo venturus eſſet in patriam animo ſuo finxit. Dii deæque, quam longe à deſtinatione ſua iacet! Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bellantem arma decipiunt : illum diis vota reddentem penatum ſuorum ruina ſepelit : ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus auidum ſtrangulauit, abſtinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, ubique naufragium eſt. At enim fluctibus obruto non contigit ſepultura. Tanquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis accipiat. Immo hanc pœnam grauiſſimam credimus vbi ſeruis iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere, ne quid è nobis relinquat ſepultura? * * *

Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat : Eumolpus

autem dum Epigramma mortuo fa-
cit, oculos ad arceſſendos ſenſus lon-
gius mittit. * *

Hoc peracto libenter officio, deſtina- 76
tum carpimus iter, ac momento tem-
poris in montem ſudantes conſcendi-
mus, ex quo haud procul impoſitum
arce ſublimi oppidum cernimus. nec
quid eſſet ſciebamus errantes, donec
à villico quodam, Crotona eſſe co-
gnouimus, vrbem antiquiſſimam &
aliquando Italiæ primam. Cum dein-
de diligentius exploraremus qui ho-
mines inhabitarent nobile ſolum,
quódve genus negotiationis præcipue
probarent poſt attritas bellis frequen-
tibus opes, O mi, inquit, hoſpites, ſi
negotiatores eſtis, mutate propoſi-
tum, aliudque vitæ pręſidium quęrite.
Sin autem vrbanioris notæ homines
ſuſtinetis ſemper mentiri, recta ad lu-
crum curritis. In hac enim vrbe non
literarum ſtudia celebrantur, non elo-
quentia locum habet, non frugalitas
ſanctique mores laudibus ad fructum
perueniunt, ſed quoſcunque homines
in hac vrbe videritis, ſcitote in duas
partes eſſe diuiſos. Nam aut captan-

tur, aut captant. In hac vrbe nemo liberos tollit: quia, quiſquis ſuos heredes habet, nec ad cenas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis, inter ignominioſos latitat. Qui vero nec vxores vnquam duxerunt, nec proximas neceſſitudines habent, ad ſummos honores perueniunt, id eſt ſoli militares, ſoli fortiſſimi atque etiam innocentes habentur. Videbitis, inquit, oppidum, tanquam in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant

* Prudentior Eumolpus conuertit ad nouitatem rei mentem, genuſque diuinationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem poëtica leuitate credebam; cum ille, Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt veſtis humanior, veſtimentum latius, quod præberet mendacio fidem. Non me hercules pœnam iſtam differrem, ſed continuo vos ad magnas opes ducerem. Atquin promitto quicquid exigeret, dummodo placeret veſtis rapinæ comes, & quicquid Ligurgi villa graſſantibus præbuiſſet. Nam

num-

nummos in præsentem vsum Deûm matrem pro fide sua redditur am. Quid ergo, inquit Eumolpus, cessamus mimum componere? Facite ergo me dominum, si negotiatio placet. Nemo ausus est artem damnare nihil auferentem. Itaque vt duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi sacramentum iurauimus, vri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iussisset, tanquam legitimi gladiatores domino corpora animasque religiosissime addicimus. Post peractum sacramentum seruiliter ficti dominum consalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter condicimus, iuuenem ingentis eloquentiæ, & spei. ideoque de ciuitate sua miserrimum senem exiisse, ne aut clientes sodalesque filii sui, aut sepulcrum quotidie causam lacrymarum cerneret. accessisse huic tristitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies sestertiûm amiserit. nec illum iactura moueri, sed destitutum ministerio non agnoscere dignitatem suam. Præterea habere in Africa trecenties sestertiûm

fundis nominibusque depoſitum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo vt plurimum tuſſiat, vt ſit modo ſolutioris ſtomachi, cibosque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, fundosque mendaces, & perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, tabulasque teſtamenti omnibus * renouet; &, ne quid ſcenæ deeſſet, quotieſcunque aliquem noſtrum vocare tentaſſet, alium pro alio vocaret, vt facile appareret dominum etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, quod bene feliciterque eueniret precati deos, viam ingredimur. Sed neque Gyton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detractator miniſterii, poſita frequentius ſarcina maledicebat properantibus, affirmabatque ſe aut proiecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum: Quid vos, inquit, me iumentum putatis eſſe, aut lapidariam

na-

nauem? hominis operas locaui, non caballi; nec minus liber ſum quam vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altius pedem, & ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gyton, & ſingulos ſtrepitus eius pari clamore proſequebatur.

* * *

Multos, inquit Eumolpus, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt quisque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit ſe continuo in Heliconem veniſſe. ſic forenſibus miniſteriis exercitati, frequenter ad carminis tranquillitatem, tanquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes facilius poëma extrui poſſe, quam controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Ceterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, vt ita dicam, vilitate; & ſumendæ voces à plebe ſummotæ, vt fiat, ODI

pro-

profanum vulgus & arceo. Præterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus rationis expreſſæ, ſed intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curioſa felicitas. Ceteri enim aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare. Ecce, belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus literis, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longe melius hiſtorici faciunt; ſed per ambages, deorumque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus; vt potius furentis animi vaticinatio appareat, quam religioſæ orationis ſub teſtibus fides. * tanquam ſi placet hic impetus, etſi nondum recepit vltimam manum.

79 *Orbem iam totum victor Romanus habebat.*
Qua mare, qua terræ, qua ſidus currit vtrunque,
Nec ſatiatus erat. grauidis freta pulſa carinis
Iam peragrabantur. ſi quis ſinus abditus vltra,

Si qua foret tellus quæ fuluum mitteret aurum,
Hoſtis erat. fatisque in triſtia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia: non vſu plebeio trita voluptas.
Aſſyria concham laudabat miles in vnda.
Quæſitus tellure nitor certauerat oſtro.
Hinc Numidæ cruſtas, illinc noua vellera Seres,
Atque Arabum populus ſua deſpoliauerat arua,
Ecce aliæ clades, & læſæ vulnera pacis.
Quæritur in ſiluis Mauri fera: & vltimus Ammon
Afrorum excutitur. ne deſit bellua dente
Ad mortes precioſa ſuas, premit aduena claſſes
Tigris, & aurata gradiēs vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem:
Heu pudet effari, perituraq; prodere fata:
Perſarum ritu male pubeſcentibus annis
Surripuere viros; exſectaque viſcera ferro
In venere fregere: atq; vt fuga mobilis æui
Circumſcripta mora properantes differat annos,
Quærit ſe natura, nec inuenit. omnibus ergo

Scor-

Scorta placent, fractique eneruí corpore gressus,
Et laxi crines, & tot noua nomina vestis,
Quæque virum quærunt. Ecce Afris eruta terris,
Citrea mensa, greges seruorum, ostrumque renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurũ,
Quæ sensũ turbant. hostile ac mobile lignũ
Turba sepulta mero circumuenit: omniaque orbis
Præmia, correptis miles vagus extruit armis.
Ingeniosa gula est. Siculo scarus æquore mersus
Ad mensam viuus perducitur, inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas,
Vt renouent per damna famem. iam Phasidos vnda
Orbata est auibus: mutoque in littore tantũ
Solæ desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emtique Quirites
Ad prædam strepitumque lucri suffragia vertunt,
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Est fauor in precio, senibus quoque libera virtus

Exci-

Exciderat, ſparſiſque opibus conuerſa poteſtas,
Ipſaque maieſtas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: triſtior ille eſt
Qui vicit, faſceſque pudet rapuiſſe Catoni.
Namque hoc dedecus eſt populi, morumque ruina.
Non homo pulſus erat; ſed in vno victa poteſtas
Romanũq; decus. quare tam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.
Præterea gemino deprenſam gurgite prædam
Fœnoris illuuies, vſusque exederat æris.
Nulla eſt certa domus, nullum ſine pignore corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miſeris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta eſt.
Hoc merſam cœno Romam, ſomnoque iacentem
Quæ poterant artes ſana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?
Tres

Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet : Libyco iacet æquore Magnus:
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulcra,
Diuiſit cineres. hos gloria reddit honores.
  Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopen inter, magnæque Dicarchidos arua,
Cocytia perfuſus aqua. nam ſpiritus extra
Qui furit effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos , & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & cana ſparſa fauilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſsit:
  Rerum humanarum, diuinarumque poteſtas,
Fors, cui nulla placet nimiũ ſecura poteſtas,

Quæ

Quæ noua semper amas, & mox possessa relinquis;
Ecquid Romano sentis te pondere victam?
Nec posse vlterius perituram extollere molem?
Ipsa suas vires odit Romana iuuentus,
Et quas struxit opes, male sustinet. aspice late
Luxuriam spoliorum, & censum in damna furentem.
AEdificant auro, sedesque ad sidera mittunt.
Expelluntur aquæ saxis: mare nascitur aruis;
Et permutata rerum statione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfossa dehiscit
Molibus insanis tellus, iã montibus haustis
Antra gemunt: & dum varios lapis inuenit vsus,
Inferni manes cælum sperare iubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in prælia vultum,
Romanosq; cie; ac nostris da funera regnis.
Iampridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tisiphone sitientes perluit artus,
Ex quo Sullanus bibit ensis, & horrida tellus

Ex-

Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextræ coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſoluit hiatu,
Tunc fortuna leui defundit pectore voces:
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modo vera mihi fas eſt impune profari,
Vota tibi cedent: nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leuiorque exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;
Muneribusque meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem qui poſuit, moles Deus & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.
Cerno equidem gemina iam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliæq; rogos, & funera gentis Iberæ,
Iam fragor armorũ trepidantes perſonat aures.
Et Libyæ cerno tua Nile gemẽtia clauſtra,
Actiacosque ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe nouas. Vix nauita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virum traducere cimba;

Claſ-

Classe opus est. tuque ingenti satiare ruina.
Pallida Tisiphone, concisaque vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dum finierat, quum fulgure rupta corusco
Intremuit nubes, elisosque abscidit ignes.
Subsedit pater vmbrarum, gremioque reducto
Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaq; damna
Auspiciis patuere Deum, nanq; ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Ciuiles acies iam tum spirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucem sceleri subduxit. rupta tonabant
Verticibus lassis montis iuga, nec vaga passim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorum strepitu cælum furit, & tuba Martem
Sideribus transmissa ciet; iamque AEtna voratur
Ignibus insolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque ossa carentia bustis
Vmbrarum facies diro stridore minatur.

Fax

Fax stellis comitata nouis incendia ducit;
Sanguineoq; recens descendit Iuppiter im-
bre.
Hæc ostēta breui soluit Deus. Exuit omne
Quippe moras Cæsar, vindictæque actu
amore
Gallica proiecit, ciuilia sustulit arma.
Alpibus aereis, vbi Graio nomine pulsæ
Descendunt rupes, & se patiuntur adiri,
Est locus Herculeis aris sacer. hunc niu
dura
Claudit hiems, canoque ad sidera vertice
tollit.
Cælum illinc cecidisse putes non solis adulti
Mansuescit radiis, non verni temporis aura.
Sed glacie concreta rigens, hiemisq; pruinis
Totum ferre potest humeris minitantibus
orbem.
Hæc vbi calcauit Cæsar iuga milite læto,
Optauitque locum, summo de vertice montis
Hesperiæ campos late prospexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad sidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia
Tellus
Armis læta meis, olimque onerata trium-
phis:
Testor ad has acies inuitū arcessere Martē,
Inuitas me ferre manus, sed vulnere cogor,
Pul-

Pulſus ab vrbe mea, dum Rhenum ſangui-
ne vinco,
Dum Gallos iterũ Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, ſexagintaque trium-
phis,
Eſſe nocens cœpi. quanquam quos gloria
terret,
Aut qui ſunt, qui bella volunt? mercedibus
emptæ,
Ac viles operæ, quorum eſt mea Roma no-
uerca.
Vt reor, haud impune; nec hanc ſine vindice
dextram
Vinciet ignauus. victores ite ferentes,
Ite mei comites, & cauſſam dicite ferro.
Namq; omnes vnum crimen vocat: omnibus
Impendet clades. reddenda eſt gratia vobis:
Non ſolus vici. quare, quia pœna trophæis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra,
Iudice fortuna cadat alea. ſumite bellum,
Et tentate manus. certe mea cauſſa peracta
eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc vbi perſonuit, de cælo Delphicus ales
Omina læta dedit, pepulitque meatibus au-
ras.
Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtra
In-

Insolitæ voces flamma sonuere sequenti.
Ipse nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia signa
Cæsar; & insolito gressu prior occupat au-
sus.
Prima quidem glacies, & canæ iuncta
pruinæ
Non pugnauit humus, mitique horrore
quieuit:
Sed postquã turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pauidus quadrupes vndarum vincula
rupit,
Incaluere niues, mox flumina montibus
altis
Vndabant modo nata: sed hæc quoque iussa
putares:
Stabãt & vincta fluctus stupuere pruina:
Et paullo ante lues iam concidẽda iacebat.
Tum vero malefida prius vestigia lusit,
Decepitque pedes. passim turmæq; virique,
Armaq; congesta strue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concussæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant, aut tumida confractum grandine
cælum:
Ipsæ iam nubes ruptæ super arma cadebãt,
Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Victa

Victa erat ingenti Tellus mole, victaque cæli
Sidera, victa suis hærentia flumina ripis:
Nondum Cæsar erat: sed magnam nixus in hastam
Horrida securis frangebat gressibus arva.
Qualis Caucasea decurrens arduus arce
Amphitryoniades; aut torvo Iuppiter ore,
Quum se verticibus magni demisit Olympi,
Et periturorum disiecit tela Gigantum.
Dum Cæsar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pennis
Fama volat, summique petit iuga celsa Palati:
Atque hoc Romano attonito fert omnia signa:
Iam classes fluitare mari, totasq; per Alpes
Fervere Germano perfusas sãguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaque bella
Ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
Pectora per dubias scinduntur territa caussas.
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur;
Et patria est Pontus iam tutior. est, magis arma
Qui tentata velit: fatisq; iubentibus actus.
Quantum quisque timet, tantum fugit. ocyor ipse

Hos inter motus populus, miserabile visu,
Quo mens icta iubet, deserta ducitur urbe.
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris sonitu mœrentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & absentem votis interficit hostem.
Sunt qui coniugibus mœrentia pectora iungant,
Grandæuosque patres: onerisque ignara iuventus
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia secum
Hic vehit imprudens, prædamque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas euertit aquas, non arma ministris,
Non regimen prodest: ligat alter pōdera pinus,
Alter tuta sinu tranquillaq; littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.
Quid tam parua queror? gemino cum Consule Magnus,
Ille tremor Ponti, sæui quoque terror Hydaspis, Et

Et piratarum ſcopulus ; modo quem ter ouantem
Iuppiter horruerat, quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſporus vnda,
Pro pudor! Imperii deſerto nomine fugit,
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.
Ergo tanta lues Diuûm quoque numina vidit, 𝔇4
Conſenſitq; fugæ cæli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deûm, terras exoſa furentes
Deſerit, atque hominum damnatum auertitur agmen.
Pax prima ante alias, niueos pulſata lacertos
Abſcondit galea victum caput, atq; relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnũ.
Huic comes it ſincera Fides, & crine ſoluto
Iuſtitia, ac mœrens lacera Concordia palla.
At contra, ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et bellona minax, facibusque armata Megæra:
Letumque, Inſidiæque, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis
Sanguineum late tollit caput, oraque mille

Vulneribus confossa cruenta casside velat.
Hæret detritus læuâ Mauortius vmbo,
Innumerabilibus telis grauis : atque flagranti
Stipite dextra minax terris incēdia portat.
Sentit terra Deos, mutataque sidera pondus
Quæsiuere suum. nanque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit : primumque Dione
Cæsaris acta sui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mauortius hastam:
Magnaque cum Phœbo soror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis similis Tirynthius actis.
Infremuere tubæ, ac scisso Discordia crine
Extulit ad superos Stygium caput. huius in ore
Concretus sanguis contusaq; lumina flebāt.
Stabant ærati scabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obsessa draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore vestem
Sanguineam tremulâ quatiebat lampada dextrâ.
Hæc vt Cocyti tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Appennini
Vnde omnes terras, atq; omnia littora posset
Aspicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
Atq; has erumpit furibundo pectore voces :
Sumite

Sumite nunc gentes accensis mentibus arma;
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes.
Vincetur quicunque latet: non fœmina cesset,
Non puer, aut æuo iam desolata senectus.
Ipsa tremat Tellus, laceratáque tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
Curio, tu fortem ne supprime Lentule Martem.
Quid porro tu Diue tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida soluis,
Thesaurosque rapis? nescis tu Magne tueri
Romanas acies? Epidauria mœnia quære,
Thessalicosque sinus humano sanguine tingue.
Factũ est in terris, quicquid Discordia iussit.

*

Cum hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudisset, tandem Crótona intrauimus: vbi quidem paruo diuersorio refecti, postero die amplioris fortunæ domum quærentes incidimus in turbam heredipetarum, sciscitantium quod genus hominum, aut vnde veniremus. Ex præscripto *Eucol pius.*

ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubie credentibus indicauimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt: certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant. *

* *

85 Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeo vt ſuis iactaret neminem gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impuneque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea vrbe, beneficio amicorum laturos. Ceterum ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabamque à cuſtodia mei remouiſſe vultum fortunam: tamen ſæpius tam conſuetudinem meam cogitabam quam cauſam. &, Quid, aiebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciumque deprehenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indicium ad amicos detulerit, totamque fallaciam inuidioſa proditione dete-

detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas noua mendicitate reuocanda. Dii deæque quam male eſt extra legem viuentibus! quicquid meruerunt ſemper expectant.

*

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendiſque amplexus, non commodas. Quo enim ſpectant flexæ pectine comæ? quo facies medicamine attrita, & oculorum quoque mollis petulantia? quo inceſſus tute compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quod formam proſtituis, vt vendas? Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cælum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio. Siue ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt: ſiue, quod humanius eſt, commodas, effice vt beneficium debeam. Nam quod ſeruum te & humilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis. Quædam enim feminæ ſordibus calent, nec libidinem concitant,

nisi aut seruos viderint, aut statores altius cinctos. harena aliquas accendit, aut perfusus puluere mulio, aut histrio scenæ ostentatione traductus. Ex hac nota domina est mea. vsque ab orchestra quatuordecim transilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandissima plenus, Rogo, inquam, nunquid illa quæ me amat, tu es? Multum risit ancilla post tam frigidum scema, & Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: ego adhuc seruo nunquam succubui, nec hoc dii sinant, vt amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ flagellorum vestigia osculantur: ego, etiam si ancilla sum, nunquam tamen nisi in equestribus sedeo. Mirari equidem tam discordem libidinem cœpi, atque inter monstra numerare, quod ancilla haberet matronæ superbiam, & matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longius iocis, rogaui ancillam vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ consilium. itaque collegit altius tunicam, flexitque se in eum daphona, qui ambulationi

tioni hærebat. nec diu morata, dominam producit è latebris, laterique applicat meo mulierem omnibus simulacris emendatiorem. Nulla vox est, quæ formam eius possit comprehendere: nam quidquid dixero, minus erit. Crines ingenio suo flexi, per totos se humeros effuderant: frons minima, & quæ radices capillorum retrò flexerat: supercilia vsque ad malarum scripturam currentia, & rursus confinio luminum pene permixta: oculi clariores stellis extra lunam fulgentibus: nares paululum inflexæ: & osculum quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor intra auri gracile vinculum positus, Parium marmor exstinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempsi.

Quid factum est quod tu proiectis Iuppiter armis,
Inter cælicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua summittere cornua fronte,
Nunc pluma canos dissimulare tuos.
Hæc vera est Danaë, tenta modo tangere corpus;

Iam tua flammifero mēbra calore fluēt.

*

Delectata illa risit tam blandum, vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non fastidis, inquit, fæminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, ô iuuenis, sororem. habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: sed quid prohibet & sororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum osculum, cum libuerit, agnoscere. Immo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem peregrinum inter cultores admittere: inuenies religiosum, si te adorari permiseris. Ac, ne me iudices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quidni, inquit illa, donas mihi eum, sine quo non potes viuere; ex cuius osculo pendes: quem sic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipsa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis sonus pertentatum mulcebat aëra, vt putares inter

auras

auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cælo clarius nescio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, me Circen vocari? non sum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi cursum detinuit: habeo tamen quod cælo imputem, si nos fata coniunxerint. Imo iam nescio quid tacitis cogitationibus deus agit: nec sine causa Polyænon Circe amat. Semper inter hæc nomina magna fax surgit. Sume ergo amplexum, si placet. neque est quod curiosum aliquem extimescas. longe ab hoc loco frater est. Dixit hæc Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

Idæo quales fudit de vertice flores
Terra parens, cum se concesso iunxit amori
Iuppiter, & toto concepit pectore flammas;
Emicuere rosæ, violæque, & molle cyperon;
Albaque de viridi riserunt lilia prato:
Talis humus Venerem molles clamauit in herbas,
Candidiorque dies secreto fauit amori.

In hoc gramine pariter compositi mille osculis lusimus, quærentes voluptatem robustam. * *

Circe. Quid est, inquit, nunquid te osculum meum offendit? nunquid spiritus ieiunio macer? nunquid alarum negligens sudor? Puto, si hæc non sunt, nunquid Gytona times? Perfusus ego rubore manifesto, etiam si quid habueram virium perdidi, totoque corpore velut laxato, Quæso, inquam, Regina, noli suggilare miserias: veneficio contactus sum. *

Dic Chrysis, sed verum. nunquid indecens sum? nunquid incompta? nunquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: nescio quid peccauimus. Rapuit deinde taccnti speculum, &, postquam omnes vultus tentauit quos solet inter amantes risus frangere, excussit vexatam solo vestem, raptimque ædem Veneris intrauit. Ego contra damnatus, & quasi quodam visu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus essem.

Nocte soporifera veluti cũ somnia ludunt

Er-

Errantes oculos, effoſſaque protulit aurũ
In lucem tellus, verſat manus improba
furtum,
Theſaurosq; rapit, ſudor quoq; perluit ora,
Et mentem timor altus habet, ne forte
grauatum
Excutiat gremium ſecreti conſcius auri.
Mox vbi fugerunt eluſam gaudia mentẽ,
Veraque forma redit, animus quod perdi-
dit optat,
Atq; in præterita ſe totus imagine verſat.

* *

Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo iacuit. *Gyton.*

* *

Crede mihi frater, non intelligo me virum eſſe, non ſentio. funerata eſt pars illa corporis, qua quondam Achilles eram. * * *Eumolpius.*

Veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermonibus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interiorem fugit. * * Cubiculum autem meum intrauit Chryſis, codicilloſque mihi dominæ ſuæ reddidit, in quibus hæc erant ſcripta: Si libidinoſa

eſſem

essem, quererer decepta: nunc etiam languori tuo gratias ago. In vmbra voluptatis diutius lusi. quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perueneris domum, negant enim medici sine neruis homines ambulare posse. Narrabo tibi adolescens, paralysin caue. nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi. mediusfidius iam peristi. Quod si idem frigus genua manusque tentauerit tuas, licet ad tubicines mittas. Quid ergo est? etiam si grauem iniuriam accepi, homini tamen misero non inuideo medicinam. Si vis sanus esse, Gytonem roga: recipies inquam neruos tuos, si triduo sine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo nequis inueniatur, cui minus placeam. nec speculum mihi, nec fama mentitur. Vale si potes. Vt intellexit Chrysis me perlegisse totum conuitium: Solent, inquit, hæc fieri, & præcipue in hac ciuitate, in qua mulieres etiam Lunam deducunt. *

Itaque huius quoque rei cura agetur: rescribe modo blandius dominæ, animumque eius candida humanitate re-

stitue.

ſtitue. verum enim fatendum eſt, ex qua hora iniuriam accepit, apud ſe non eſt. Libenter quidem parui ancillæ, verbaque codicillis talia impoſui: Polienos Circæ ſalutem: Fateor me domina ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis: nunquam tamen ante hunc diem vſque ad mortem deliqui. Habes confitentem reum. quicquid iuſſeris merui. proditionem feci, hominem occidi, templum violaui. In hæc facinora quære ſupplicium. Siue occidere placet, ferro meo venio: ſiue verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. Illud vnum memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe. paratus miles arma non habui. quis hoc turbauerit, neſcio: forſitan animus anteceſſit corporis moram. forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non inuenio quod feci. Paralyſin tamen cauere iubes, tanquam iam maior fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris. * Dimiſſa cum eiuſmodi

polli-

pollicitatione Chryſide, curaui dili-
gentius noxioſiſſimum corpus, bal-
neoque præterito modica vnctione
vſus, mox cibis validioribus paſtus, id
eſt, bulbis, cochlearumque ſine iure
ceruicibus, hauſi parcius merum. hinc
ante ſomnum leuiſſima ambulatione
compoſitus ſine Gytone cubiculum
intraui. Tanta erat placandi cura, vt
timerem ne latus meum frater conuel-
91 leret. Poſtero die, cum ſine offenſa
corporis animique conſurrexiſſem, in
idem platanona deſcendi, etiam ſi lo-
cum inauſpicatum timebam, cœpique
inter arbores ducem itineris expectare
Chryſidem. Nec diu ſpatiatus conſe-
deram, vbi heſterno die fueram, cum
illa interuenit, comitem aniculam tra-
hens. Atque, vt me conſalutauit;
Quid eſt, inquit, faſtoſe, ecquid bo-
nam mentem habere cœpiſti? Illa de
ſinu licium protulit varii coloris filis
intortum, ceruicemque vinxit meam.
Mox turbatum ſputo puluerem me-
dio ſuſtulit digito, frontemque repu-
gnantis ſignauit. hoc peracto carmi-
ne, ter me iuſſit expuere, terque lapil-
los coniicere in ſinum, quos ipſa præ-
can-

cantatos purpura inuoluerat, admotisque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto citius nerui paruerunt imperio, manusque aniculæ ingenti motu repleuerunt. At illa gaudio exultans, Vides, inquit, Chrysis mea, vides quod alis leporem excitaui.

*

Nobilis æstiuas platanus diffuderat vmbras,
Et circumtonsæ trepidanti vertice pinus,
Et baccis redimita daphne, tremulæque cupressus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo versabat rore lapillos.
Dignus amore locus. testis siluester Iasdon
Atque vrbana Progne: quæ circum gramina fusæ
Et molles violas, cantu sua rura colebant.

Premebat illa resoluta marmoreis ceruicibus aureum thorum, myrtoq; florenti quietum verberabat. Itaque vt me vidit, paullulum erubuit, hesternæ scilicet injuriæ memor, deinde vt remotis omnibus secundum inuitantem consedi, ramum super oculos meos posuit, & quasi pariete intericto audacior facta, Quid est, inquit,

pa-

paralytice, ecquid hodie totus veniſti? Rogas, inquam ego, potius quam tentas? totoque corpore in amplexum eius immiſſus non precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor.

* *

92. Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. iam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant. iam implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam alligata mutuo ambitu corpora, animarumque quoque mixturam fecerant.

* *

Manifeſtis matrona contumeliis verberata, tandem ad vltionem decurrit, vocatque cubicularios, & me iubet catorogare. Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac me conſpui iubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſque extra ianuam eiectus ſum. Eiicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totaque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque quis dominæ hilaritatem con-

confuderit. * *

Itaque pensatis vicibus animosior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret, aut tristior Gyton. Quod solum igitur saluo pudore poteram confingere, languorem simulare cœpi, conditusque lectulo, totum ignem furoris in eam conuerti, quæ mihi omnium malorum caussa fuerat.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior colliculi repente thyrso,
Ferrum timui, quod trepido male dabat vsum.
Nec iam poteram, quod modo conficere libebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma
Confugerat in viscera mille operta rugis.
Ita non potui supplicio caput aperire;
Sed furciferæ mortifero timore lusus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumque pudor? nam nec nominare quidem te inter res serias fas est. Hoc de te merui, vt me in cælo positum ad inferos traheres? vt traduceres an-

nos

nos primo florentes vigore, senectæque vltimæ mihi lassitudinem imponeres? Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. Hæc vt iratus effudi;

Illa solo fixos oculos auersa tenebat:
Nec magis incepto vultus sermone mouetur,
Quam lentæ salices, lassove papauera collo.

Nec minus ego tam fœda obiurgatione finita, pœnitentiam agere sermonis mei cœpi, secretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cognitionem quidem admittere seuerioris notæ homines solent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, si dolorem meum naturali conuitio exoneraui? aut quid est quod in corpore humano ventri maledicere solemus, aut gulæ, capitique etiam cum sæpius dolet? quid? num & Vlyxes cum corde litigat suo? Et quidem tragici oculos suos tanquam audientes castigant? Podagrici pedibus suis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis; & qui offenderunt sæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid

uid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatuſque nouæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quodque facit populus, candida lingua refert.
Nam quis concubitus Veneris, quis gaudia neſcit?
Quis petat in tepido membra calere thoro?
Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius. Hac declamatione finita Gytona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, ſed tua fide; ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, uſque in iniuriam vigilauit: an contentus fuit vidua pudicaque nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque iurauit verbis ſibi ab Aſcylto nullam vim factam * *

poſitoque in limine genu, ſic deprecatus ſum numina verſu:

Nympharum Bacchique comes, quem pulcra Dione
Diuitibus ſiluis numen dedit, inclyta paret
Cui Lesbos, viridiſque Thaſos, quem Lydus adorat

Septi-

Septifluus, templumque tuis imponit hyp-
æpis:
Huc ades, & Bacchi tutor, Dryadumque
voluptas,
Et timidas admitte preces : non sanguine
tristi
Perfusus venio ; non templis impius hostis
Admoui dextram: sed inops, & rebus ege-
nis
Attritus, facinus non toto corpore feci.
Quisquis peccat inops minor est reus. Hac
prece quæso
Exonera mentem, culpæque ignosce minori.
Et quandoque mihi fortunæ arriserit hora,
Non sine honore tuum patiar decus: ibit ad
aras
Sancte tuas hircus pecoris pater ; ibit ad
aras
Corniger, & querulæ fœtus suis, hostia
lactens,
Spumabit pateris hornus liquor, & ter
ouantem
Circa delubrum gressum feret ebria pubes.

Cum hæc ago, solertique cura deposito meo caueo, intrauit delubrum anus laceratis crinibus nigraque veste deformis ; extraque vestibulum me iniecta manu duxit. *

Quæ

Quæ ſtriges comederunt neruos tuos? aut quod purgamentum in nocte calcaſti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidẽte vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus, tanquam caballus in cliuo, & operam & ſudorem perdidiſti; nec contentus ipſe peccare, mihi deos iratos extricaſti. *Proſelenos.*

* ac me iterum in cellam ſacerdotis nihil recuſantem perduxit, impulitque ſuper lectum, & harundinem ab oſtio rapuit: iterumque nihil reſpondentem mulcauit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet. Ingemui ego, vtique propter maſcarpionem, lacrymiſque vbertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper puluinum inclinaui. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ætatiſque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec interuenit ſacerdos: Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ante recens buſtum veniſtis? vtique die feriarum, quo etiam lugentes rident? O, inquit, ô Enothea, hunc adoleſcentem quem *Eucolpius.*

vides,

vides, malo astro natus est: nam neque puero, neque puellæ bona sua vendere potest. Nunquam tu hominem tam infelicem vidisti: lorum in aqua, non inguina habet. Ad summam, qualem putas esse, qui de Circes toro sine voluptate surrexit? His auditis Enothea, inter vtrumque consedit, motoque diutius capite; Istum, inquit, morbum sola sum quæ emendare scio. Et ne putetis perplexe agere, rogo vt adolescentulus mecum nocte dormiat. nisi illud tam rigidum reddidero quàm cornu.

Quicquid in orbe vides, paret mihi: florida tellus,
Cum volo, spissatis arescit languida succis:
Cum volo, fundit opes, scopulique atque horrida saxa
Niliacas jaculantur aquas. mihi pontus inertes
Summittit fluctus: zephyrique tacentia ponunt
Ante meos sua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hircanæque tygres, & iussi stare dracones.
Quid leuiora loquor? Lunæ descendit imago
Carminibus deducta meis, trepidusque furentes

Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur
orbe.
Tantum dicta valent. Taurorum flamma
quiescit
Virgineis exstincta sacris. Phœbeïa Circe
Carminibus magicis socios mutauit Vlyxis:
Proteus esse solet quicquid libet. his ego cal-
lens
Artibus Idæo frutices in gurgite sistam,
Et rursus fluuios in summo vertice ponam.

Inhorrui ego tam fabulosa pollicitatione conterritus, anumque inspicere deligentius cœpi. Ergo exclamat, ô Enothea, imperio pareto: detersisque curiose manibus, inclinauit se in lectulum, ac me semel iterumque basiauit. Enothea mensam veterem posuit in medio altari, quam viuis impleuit carbonibus, & camellam etiam vetustate ruptã pice temperata refecit. Tum clauum, qui detrahentem sequutus cum camella lignea fuerat, fumoso parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumã ingente foco apposuit; simulque pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad vsum reposita, & sincipitis vetustissima particula mille plagis dolata. Vt soluit ergo licio

pannũ, partem leguminis super mensam effudit, iuſſitque me diligenter purgare. Seruio ego imperio, granaque sordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibuſque folliculos pariter ſpoliat, atque in terram veluti muſcarum imagines deſpuit. *

Mirabile quidem paupertatis ingenium ſingularumque rerum quaſdam artes. *

Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,
Nec jam calcato radiabat marmore terra
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & noua terræ
Pocula quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc molli ſtillæ latus, & de caudice lento
Vimineæ lances, maculataque teſta Lyæo:
At paries circa palea ſatiatus inani,
Fortuitoq; luto clauus numerabat agreſtis.
Et viridi iunco gracilis pendebat harundo.
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo,
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et thymbræ veteres, & paſſis vua racemis.

Qua-

Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecales, quam Muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris mirando tradidit æuo.

*

Dum illa carnis etiam paullulum delibat, & coæquale natalium ſuorum ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat, anumque ſuo pondere deiectam ſuper foculum mittit. frangitur ergo ceruix cucumulę, ignemq; modo conualeſcentem exſtinguit, * vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti, faciemque totam excitato cinere perſudit. Conſurrexi equidem turbatus, anumq; non ſine riſu meo erexi: ſtatimq; ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendum ignē in vicinia cucurri. vix ad caſæ hoſtiolum proceſſeram, cum ecce tres anſeres ſacri, qui, vt puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdeq;, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum reſoluit, ac trahit: vnus etiam, dux ac magiſter ſæ-

uitiæ, non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicaui.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas
Ad cælum fugiſſe reor, peneque fluentes
Harpyias, cum Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſaque regia cæli.

Iam reliqui reuolutam, paſſimque per totum effuſam pauimentum collegerant fabam, orbatique, vt exiſtimo, duce, redierant in templum, cum ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum, occiſum anſerē mitto, vulnuſque cruris haud altum aceto diluo. Deinde conuitium verens, abeundi formaui conſilium: collectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum libaueram cellulæ limen, cum animaduerto Enotheam cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, proiectaque veſte tanquam expectarem morantem, in aditu ſteti. Collocauit illa ignem caſſis harundinibus collectum, ingeſtiſque

super

ſuper pluribus lignis excuſare cœpit moram, quod amica ſe non dimiſiſſet tribus niſi potionibus è lege ſiccatis. Quid porro tu, inquit, me abſente feciſti? aut vbi eſt faba? Ego, qui putaueram me rem laude etiam dignam feciſſe, ordine illi totum prælium expoſui; &,ne diutius triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli: quem anus vt vidit, tam magnum æque clamorem ſuſtulit, vt putares iterum anſeres limen intraſſe. Confuſus itaque & nouitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduiſſet, aut quare anſeris potius quam mei miſereretur. At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, & loqueris? neſcis quam magnũ 92
flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hũc diem inuiolatum; feciſtique, vt me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat. Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtrutiocamelum reddam. Dum hæc me ſtupente in lectulo ſe-

Tum rebus sacrificio spendendis

der, anſeriſque fatum complorat, interim Proſeleuos cum impenſa ſacrificii venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehemētius cœpit, meiq; miſereri, tanquam patrem meum, non publicum anſerem occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos prouocaſſem, etiam ſi homicidium feciſſem. Ecce duos aureos pono, vnde poſſitis & deos, & anſeres emere. Quos vt vidit Ænothea, Ignoſce, inquit, adoleſcens, ſolicita ſum tua cauſſa: amoris eſt hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modo Deos roga, vt illi facto tuo ignoſcant.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunamque ſuo temperet arbitrio.
Vxorem ducat Danaen, ipſumque licebit
Acriſium iubeat credere, quod Danaën.
Carmina componat, declamet, concrepet omneis
Et peragat cauſſas, ſitque Catone prior.
Iuriſconſultus PARET, NON PARET, habeto,

Atque

Atque esto quicquid Seruius & Labeo.
Multa loquor. quiduis nummis præsentibus opta,
Et veniet. clausum possidet arca Iouem.

*

Infra manus meas camellam vini posuit, & cum digitos pariter extensos porris apioq; lustrasset, auellanas nuces cum precatione mersit in vinum:& siue in summum redierant, siue subsederant, ex hac coniectura dicebat: nec me fallebat, inanes scilicet, ac sine medulla ventosas nuces in summo humore consistere, graues autem & plenas integro fructu ad ima deferri.

*

Recluso pectore extraxit fortissimum iecur, & inde mihi futura prædixit. Immo, ne quod vestigium sceleris superesset, totum anserem laceratum verubus confixit, epulasque etiam lautas paulo ante, ut ipsa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracæ.

*

Profert Enothea scorteum fascinum, quod vt oleo & minuto pipere atque vrticæ trito circundedit semine, paulatim

latim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore femina mea. * Naſturcii ſuccum cum abrotano miſcet, perfuſisque inguinibus meis viridis vrticæ faſcem comprehendit, omniaque infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere.

*

Aniculæ, quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per aliquos vicos ſecutæ fugientẽ, Prehende furem, clamant. Euaſi tamẽ omnibus digitis inter præcipitem decurſum cruentatis.

*

Chryſis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat.

*

Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris Dearum libidinantium iudex, ſi hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus oculis, & Helenem huic donaſſet, & Deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cæleſte ac diuinum pectus amplecti, forſitan

ſitan rediret hoc corpus ad vires; & reſipiſcerent partes veneficio, credo, ſopitæ. Nec me contumeliæ laſſant: Quod verberatus ſum, neſcio: quod eiectus ſum, luſum puto; modo redire in gratiam liceat.

*

Torum frequenti tractatione vexaui, amoris mei quaſi quandam imaginem.

*

Non ſolum me numen, & implacabile fatū
Perſequitur, prius Inachia Tirynthius ira
Exagitatus, onus cæli tulit: ante prophanam
Iunonem Pelias ſenſit: tulit inſcius arma
Laomedon: gemini ſatiauit numinis iram
Telephus: & regnū Neptuni cauit Vlyxes.
Me quoq; per terras, per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur grauis ira Priapi.

*

Quærere à Gytone meo cœpi, nū aliquis me quęſiſſet. Nemo, inquit, hodie: ſed heſterno die mulier quædam haud inculta ianuā intrauit: cumq; diu mecum eſſet locuta, & me accerſito ſermone laſſaſſet, vltimo cœpit dicere, te noxam meruiſſe, daturumque ſeruiles pœnas, ſi læſus in querela per-

ſeueraſſet.

*

Nondum querelam finieram, cum Chryſis interuenit, amplexuque effuſiſſimo me inuaſit, &, Teneo te, inquit, qualem ſperaueram: tu deſiderium, tu voluptas mea, nunquam finies hunc ignem, niſi ſanguine exſtinxeris.

*

Vnus ex nouitiis ſeruulis ſubito accurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe affirmauit, quod biduo iam officio defuiſſem; recte ergo me facturum, ſi excuſationem aliquam idoneã præparaſſem. Vix enim poſſe fieri, vt rabies iraſcentis ſine verbere conſideret.

*

Matrona inter primas honeſta, Philomela nomine, quæ multas ſæpe hereditates officio ætatis extorſerat, tum anus & floris exſtincti, filium filiamque ingerebat orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeuerabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatique credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum

lum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere iuuenes quotidie poſſet. Ad ſummã, relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hereditas iuuenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiamque ſpecioſiſſimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, ſimulauitq; ſe in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt illi etiam ego puer viderer, non diſtulit puellam inuitare ad Pygiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe, lumborumque ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſeruaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam pene tragœdiam euertere. Itaque, vt conſtaret mendacio fides, puellam quidem exorauit vt ſederet ſupra commendatam bonitatem; Coraci autem imperauit, vt lectum in quo ipſe iacebat, ſubiret, poſitisque in pauimento manibus, dominum lumbis ſuis commoueret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cũ ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, vt ſpiſſaret officium. Sic inter mer-

cenarium amicamque positus senex, veluti oscillatione ludebat. Hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne desidia consuetudinem perderem, dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur, accessi tentaturus an pateretur iniuriam. Nec se reiiciebat à blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque inuenit. *

Dii maiores sunt, qui me restituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere solet, suis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, vt scias me gratiosiorem esse quam Protesilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus sustuli tunicam, Eumolpoque me totum approbaui. At ille primo exhorruit: deinde, vt plurimum crederet, vtraque manu deorum beneficia tractat. *

Socrates deorum hominumque *
gloriari solebat, quod nunquam neque in tabernam conspexerat, nec vllius turbæ frequentioris concilio oculos suos crediderat. Adeo nihil est com-

commodius quam ſemper cum ſapientia loqui. Omnia, inquam, iſta vera ſunt: nec vlli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiſcunt. Vnde plani autem, vnde leuatores viuerent, niſi aut locellos, aut ſonantes ære ſacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo ineſcantur: ſic homines non caperentur ſpe, niſi aliquid morderēt.

* * *

Eumolpus. Ex Africa nauis, vt promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores iam exhauſti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam.

* *

Eumolpus. Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint.

*

Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem

vt

vt obiurgentur ægri frequenter: quod carnem ſuam faciant peiorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent quæ iubeo, ſed quibus animis deuouerunt ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. Excæcabat ingens fama oculos, animosque miſerorum.

Gorgias paratus erat exſequi. *

De ſtomachi tui recuſatione non habeo quod timeam. ſequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modo oculos, & finge te non humana viſcera, ſed centies ſeſtertium comeſſe. Accedet huc, quod aliqua inueniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim vlla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur auerſo. Quod ſi exemplis vis quoque probari conſilium, Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. * Petauii idem fecerunt in vltima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione

ca-

captabant, nisi tantum ne esurirent. Cum esset Numantia à Scipione capta, inuentæ sunt matres, quæ liberorum suorum tenerent semesa in sinu corpora. *

Massilienses, quotiens pestilentia laborabant, unus se ex pauperibus se offerebat alendus integro publicis et purioribus cibis. Hic postea ornatus verbenis et vestibus sacris, circumducebatur per totam civitatem cum exsecrationibus, ut in ipsum reciderent mala civitatis: et sic praecipitabatur. 102

PETRO-

PETRONII ARBITRI FRAGMENTA.

Ex Petronio referuntur hæc à Veteribus, quæ in ſuperioris Satyrici fragmentis non extant.

TERENTIANVS MAVRVS de Dimetro Iambico claudo:

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
Memphitides puellæ,
Sacris Deum paratæ.
Tinctus colore noctis
Manu puer loquaci.

Seruius Honoratus in illud Virgilii l. III. Aneid. Auri ſacra fames. *Sacra, id eſt execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum. Nam Maßilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis & veſtibus ſacris circumducebatur per* totam

totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis: & ſic proiiciebatur. Hoc autem in Petronio lectũ eſt.

Idem in illud lib. XII. Auctor ego audendi: *Nomina in, tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licet Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.*

Diomedes lib. III. *Et illud eſt comma, quod Arbiter fecit, tale:*

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horatii Epod. V. *Canidia rodens pollicem. Habitum & modum expreſſit Canidiæ furentis. Petronius, vt monſtraret furentem,* pollice, *ait,* vſque ad periculum roſo.

Sergius in arte ſecunda: ***Item Quirites dicit numero tantum plurali: ſed legimus apud Horatium, hunc Quiritem. Vetus nominatiuus, hic Quiris. Idem Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit, hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, ſed Varro dicit numero ſingulari.***

Pompeius item in arte: ***Ait Petronius, hic Quirites numero ſingulari.***

Mari-

Marius Victorinus de ratione Carminum lib. IV. *Sextus eadem diuisione hendecasyllabus erit talis:*

Iuuere segetes meum laborem.

Iuuere, caput est incipientis hexametri: adiectis enim reliquis pedibus versus complebitur ita,

Iuuerunt mentem versus & carmine dulci. At id quod versui superest,

Segetes meum laborem;

metrum erit Anacreontion, siquidem eo frequentissime vsus, sed & apud nos plerique; inter quos Arbiter Satyricon ita,

Triplici vides vt ortu
Triuiæ rotetur ignis,
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieronymus in Epist. ad Demetr. *Cincinnatulos pueros & calamistratos, & peregrini muris olentes pelliculas; de quibus illud Arbitri est: Non bene olet, qui bene semper olet: virgo deuitet.* Quod & apud Martial. lib. II. Epig. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter se communia, atque inter cætera hoc quoque: *Ingeniosa gula est.*

Priscianus lib. VIII. & X. *Petronius: Animam nostro amplexam in corpore:* vbi ait,

ait, *amplexam*, paſſiue dictum.

Iſidorus lib. v. Etymolog. cap. XXVI. *Dolus eſt mentis calliditas, ab eo, quod deludat. Aliud enim agit, & aliud ſimulat.* Petronius aliter exiſtimat, dicens: *Quid eſt iudicis dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.*

Fulgentius lib. I. Mythol. *Denique huius rei non immemor Petronius ait:*

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius Statii interpres, ad illa lib. III. Thebaid. *Primos in orbe deos fecit timor. Negat, inquit, deos vlla alia re celebrari niſi timore mortalium. vt Lucanus: Quæ finxere timent. & Petronius Arbiter iſtum ſecutus: Primus in orbe deos fecit timor.*

Fulgentius lib. I. Myth. in fabula de Coruo: *Petronius,*

Sic contra rerum naturæ munera nota
Corvus maturis frugibus oua refert.

Quod epigramma amplius poſthac adſcriptum eſt.

Idem lib. II. Mytholog. in fabula Promethei. *Vnde & Petronius Arbiter ait:*

Cum

Cui vultur iecur intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est quem lepidi vocant Poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Lib. III. in fabula Myrrhę & Adonidis: *Ideo Venerē amasse Adonin dicunt, quod hoc genus pigmenti* (de succo Myrrhæ loquitur) *sit valde feruidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum, Myrrhinum se poculum bibisse refert. Nam & * Furius Comœdiarum scriptor inducit Gliconem meretricem dicentem, Myrrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occursem fortiuncula.*

Et paulo post in fabula Apollinis & Marsiæ de Mida: *Vnde & Petronius Arbiter ait:*

Sic cōmissa verens auidus reserare minister
Fodit humum, regisque latentes prodidit aures:
Concepit nam terra sonum, calamique loquentes
Inuenere Midam, qualē conceperat index.

Extant & apud Io. Sarisber. lib. III. Pol. cap. XII.

Idem Fulgentius in libro Continentiæ Virgilianæ: *Tricerberi fabulam iam supra exposuimus in modum iurgii forensisque litigii positam: vnde & Petroni-*

ronius in Euſcio ait, Cerberus forenſis erat auſidicus.

Idem Fulgent. in expoſitione ſermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum: *Ferculum dicitur miſſus carnium: vnde & Petronius Arbiter: Poſtquam ferculum allatum.*

Valgia ſunt labellorum obtortiones in ſupinatione, vel ſubatione: ſicut & Petronius ait: Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana ſomniare. tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius, Nam comptum me vernali allucitæ moleſtabant: *

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum; vnde & Petronius ait: Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Aumarium dicitur locus ſecretus: vnde & Petronius ait, In aumarium memet conieci.

In veteri Gloſſario Petri Danielis. *Excelſiſsimus dicitur à Petronio in* I. *Satyrarum. Petronius: Satis conſtaret eos niſi inclinatos nō ſolere tranſire cryptā Neapolitanam. Item Petronius: Petauroque iubente modo ſuperior.*

Et in alio Gloſſ. *Suppes ſuppumpis, hoc eſt ſupinis pedibus: Petronius,*

Tul-

Tullia, media vel regia: Petronius.

Citat etiam ex Petronio quædam Probus Grammaticus, Virgilii interpres, quæ in noſtro exemplari extant. Sedplura longe Ioannes Salisberienſis in libro De nugis Curialium, qui Policraticus inſcribitur, quæ non adeo facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat: hæc tamen exſcripſimus. Lib. III. ca. VIII. *Totus fere mundus, ex Arbitri noſtri ſententia, numerum videtur implere.*

Item: *Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quod fere totus mundus, iuxta Petronium, exerceat hiſtrionem.*

Idem lib. IIII. cap. V. Narrat Trimalcionis hiſtoriam, & addit quædam ſiue de ſuo, ſiue de integriore exemplari: itemque lib. VIII. cap. VIII.

Vincent. Beluac. lib. XX. Spec. c. XX.

----ô maxima rerum

Et merito pietas homini tutiſsima virtus.

Qui verſus & à Iacobo quodam cognomento Magri, in Sophologio lib. IIII. cap. X. referuntur. Et alia quædam à Bartholomæo Vicecomite in lib.

›. Defloratorum. Ex Petronii etiam
rſibus quædam mutuatus eſt Erri-
ıs Benedicti monachus in libris quos
: vita Germani Antiſiodor. ad Caro-
ım Francor. Imp. ſcripſit, maxime
: belli ciuilis periculo. Non deſunt
ero, qui ex iis, quæ ſupra retulimus,
onnulla putent eſſe Petronii alterius
irammatici, quo auctore Claſſica à
ılando dicta, apud veterem quendã
loſſographum legimus.

Sed & hæc quoque viri doctiſſimi
ıter Petronii Arbitri relliquias retu-
ꝛrunt, quæ vel eorum fide ſuperiori-
us adiici patiamur; ſed meliora ali-
uanto & emendatiora. quamquam
ideo in antiquis exemplaribus au-
toris nomen pleriſque nullum præ-
erri.

*

Ion eſt forma ſatis : nec, quæ vult bella videri,
Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

Non

*

Non satis est, quod nos mergis furiosa iuuentus:
Transuersosq; rapit fama sepulta probris?
Anne etiam famuli cognata fæce sepulti
In testa mersas luxuriantur opes?
Vilis seruus habet regni bona: cellaq; capti
Deridet fostam, Romuleamque casam.
Iccirco virtus medio iacet obruta cœno:
Nequitiæ classes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina cum caderent, discussaque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus
Lustrata deiectus humo, Lunæq; senectus,
Et reparatus honos: hinc signa effusa per orbem,
Et permutatis disiunctus mensibus annus
Proiecit viciũ hoc: atq; error iussit inanis
Agricolas primos Cereri dare messis honores:
Palmitibus plenis Bacchum vincire: Palemque
Pastorũ gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demersus aqua; Pallasque cauernas

Vin-

Vindicat. Et voti reus, & qui vendidit orbem
Iam sibi quisque Deos avido certamine fingit.

*

Nolo ego semper idem capiti suffundere costum
Nec toto stomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle,
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo nos grato perluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

*

Uxor legitimus debet quasi census amari.
Nec censum vellem semper amare meum.

*

Invenias quod quisq; velit. non omnibus unum est
Quod placet. hic spinas colligit, ille rosas.

*

Nam nihil est, quod non mortalibus adferat usum,
Rebus in adversis, quæ jacuere juvant.
Sic rate demersa fulvum deponderat aurum,*
Remorum levitas naufraga membra vehit.
Cum sonuere tubæ, jugulo stat divite ferrum,
Barbara contemni prælia pannus habet.

*

Linque tuas sedes, alienaque litora quære,
O juvenis! major rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis: te noverit ultimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,
Quique renascentem Phœbum cernuntque jacentem.
Major in externas Ithacus descendat arenas.

*

Iam citius flammas mortales ore tenebant,
Quam secreta tegant: quicquid dimittis in aula,
Effluit, & subitis rumoribus oppida pulsat.
Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit

Proditionis opus, famamq; onerare laborat.
Sic commissa ferens avidus reserare minister
Fodit humum, Regisque latentes prodidit aures.
Excepit nam terra sonos, calamique loquentes
Invenere Midam, qualem narraverat index.

*

107 Fallunt nos oculi, vagique sensus
Oppressa ratione mentiuntur,
Nam turris, prope quæ quadrata surgit.
Attritis procul angulis rotatur.
Hiblæum refugit satur liquorem,
Et naris casiam frequenter odit.
Hoc illo magis, aut minus placere
Non posset, nisi lite destinata
Pugnarent dubio tenore sensus.

*

Somnia, quæ mentes ludunt volitantibus umbris,
Non delubra Deum, nec ab æthere numina mittunt,
Sed sibi quisque facit. nam quum prostrata sopore
Vrget membra quies, & mens sine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miserandas sævit in vrbes:
Tela videt, versasque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuso sanguine campos
Qui causas orare solent, legesque forumque
Et pavido cernunt inclusum corde tribunal,
Condit avarus opes, defossumque invenit aurum.
Venator saltus canibus quatit, eripit undis,
Aut premit eversam periturus navita puppim.
Scribit amatori meretrix, dat adultera munus.
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.
In noctis spatio miserorum vulnera durant.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat umbras,
Atque

Atque hyemem tepidis spectabat Phœbus habenis:
Iam platanus jactare comas, iam cœperat uvas
Adnumerare suas defecto palmite vitis:
Ante oculos stabat quicquid promiserat annus.

*

Sic & membra solent auras includere venis,
Quæ penitus mersæ, cum rursus abire laborant,
Verberibus rimantur iter: nec desinit ante
Frigidus strictis qui regnat in ossibus horror,
Quam tepidus laxo manavit corpore sudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Consecuitque genas: oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cum gelidæ periere nives, & languidus Ausier
Non patitur glaciem resoluta vivere terra.
Gurgite sic pleno facies manavit, & alto
Insonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturæ munera nota 108
Corvus maturis frugibus ova refert:
Sic format lingua fœtum cum protulit ursa,
Et piscis nullo junctus amore parit.
Sic Phœbæa chelys vinclo resoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus ova fovet.
Sic sine concubitu textis apis excita ceris
Fervet, & audaci milite castra replet.
Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus ejecta nudus rate, quærit eodem
Percussum telo, cui sua fata legat.
Grandine qui segetes & totum perdidit annum,
In simili deflet tristia fata sinu.

Funera conciliant miseros, orbique parentes
Conjungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque confusis feriemus sidera verbis,
Et fama est junctas fortius ire preces.

*

109 *Omnia quæ miseras possint finire querelas,*
In promptu voluit candidus esse Deus.
Vile olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnantis stomachi composuere famem,
Flumine vicino stultus sitit & riget Euro,
Cum calidus tepido consonat igne rogus.
Lex armata sedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fusa puella toro.
Quod satiare potest, dives natura ministrat,
Quod docet infrenis gloria, fine caret.

*

Judæus licet & porcinum numen adoret,
Et cœli summas advocet auriculas:
Ni tamen & ferro succiderit inguinis oram,
Et nisi nudatum solverit arte caput,
Exemtus populo, Graia migrabit ab urbe.
Et non ieiuna sabbata lege premet.
Una est nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.

*

Candida sidereis ardescunt lumina flammis,
Fundunt colla rosas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaque admixtus sublimat pectora sanguis:
Ac totus tibi servit honor, formaque dearum
Fulges, & Venerem cælesti corpore vincis.
Argento stat facta manus, digitisque tenellis
Serica fila trahens precio è stamine ludis.
Planta decens modicos nescit calcare lapillos,

Et

Et dura lædi scelus est vestigia terra.
Ipsa tuos cum ferre velis per lilia gressus,
*Nulli * sternuntur leviori pondere flores.*
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti: tu sola placere
Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum
In te cuncta probat. si quisquam cernere possit,
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuisse reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miseros telum jacularis amoris.
Cor grave vulnus alit, nullo sanabile ferro,
Sed tua labra meo sævum de corde dolorem
Depellant, morbumque mihi medicaminis hujus
Cura fuget, nec tanta putres violentia nervos
Dissecet, atque tuæ moriar pro criminis causæ.
Sed si hoc grande putas, saltem concede precanti,
Ut jam defunctum niveis ambire lacertis
Digneris, vitamque mihi post fata reducas.

At videatur illud Eumolpi potius de muliebri levitate:

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis:
Namque est fœminea tutior unda fide.
Fœmina nulla bona est: &, si bona contigit ulla,
Nescio quo fato res mala facta bona est.

nisi sit potius Porphyrii poëtæ sub Constantino in exilium missi, cuius pleraque video Petronio nostro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Desloratorũ exemplari.

Sed cur non & istud?

Non est, falleris, hæc beata, non est,
Quod vos creditis esse, vita non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo jacere lecto,

Aut pluma latus abdidisse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus gravare mensas,
Et quicquid Lybico secatur arvo
Non una positum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi favore tangi,
Et stricto nihil aestuare ferro:
Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moveat loco, superbus.

At est Pentadii ex Apollodoro magna parte.

Adiecimus insuper haec ut Petronii, ne quis desideraret potius, quam quod ejus esse viderentur.

*

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.
Hic ego divinos inter generatus honores,
Mutavi Latio barbara verba sono,
Iam dimitte tuos, Paean ô Delphice, cycnos,
Dignior haec vox est, quae tua templa colat.

*

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis.
Mittis & hirsutae munera castaneae.
Omnia grata putem: sed si magis ipsa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum:
Tu licet adportes stringentia mala palatum,
Tristia mandenti est melleus ore sapor.
At si dissimulas multum mihi chara venire,
Oscula cum pomis mitte, vorabo lubens.

*

Si Phoebi soror es, mando tibi Delia causam
Scilicet ut fratri quae peto verba feras:
Marmore Sicanio struxi tibi Delphice, templum,
Et levibus calamis candida verba dedi.

Nunc, ſi nos audis atque es divinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat?

*

Militis in galea nidum fecere columbæ,
Adparet Marti quam ſit amica Venus.

*

Lecto compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebam & ſomno lumina victa dabam:
Cum me ſævus Amor prenſat, ſurſumque capillis
Excitat, & lacerum pervigilare jubet.
Tu famulus meus, inquit, ames cum mille puellas,
Solus, iò ſolus, dure jacere potes?
Exilio, pedibus nudis tunicaque ſoluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſumque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepituſque viarum,
Et volucrum cantus, turbaque fida canum:
Solus ego ex cunctis paveo, ſomnumque, torumque,
Et ſequor imperium magne Cupido tuum.

*

Sit nox illa diu nobis dilecta Nealce,
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus & lecti genius, ſecretaque longa,
Queis tenera in noſtrum veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamvis adoleverit ætas,
Utamurque annis, quos mora parva tenet.
Fas & jura ſinunt veteres extendere amores:
Fac, cito quod cœptum eſt, non cito deſinere.

EX P. ARB. EUSCIO.

*

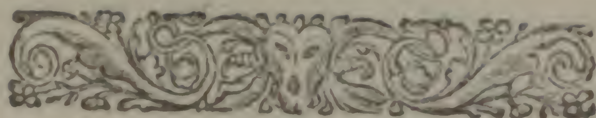
Cerberus forenſis erat cauſidicus,

*

FINIS.

ADMONITIO.

QVandoquidem video inter eruditos convenire, ex iis, quæ in PRIAPVM leguntur inter Catalecta veterum Poetarum, nonnulla hujus esse PETRONII: visum est & ea adjicere, simul & alia quædam non dissimilis argumenti.

LVSVS DIVERSORVM POETARVM IN PRIAPUM.

1. AD LECTOREM.

CArminis incompti lusus lecture procaces,
Cõveniens Latio pone superciliũ.
Non soror hoc habitat Phœbi, non Vesta sacello,
Nec quæ de patrio vertice nata Dea est:
Sed ruber hortorum custos mẽbrosior æquo,
Qui tectum nullis vestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ:
Aut quibus hanc oculis aspicis, ista lege.

2. AD PRIAPVM.

Ludens hæc ego teste te, Priape,
Horto carmina digna, non libello,
Scripsi non nimium laboriose
Nec musas tamen, ut solent poëtæ,
Ad non virgineum locum vocavi.
Nam sensus mihi corque defuisset,
Castas, Pieridum chorum, sorores
Auso ducere mentulam ad Priapi.
Ergo quicquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tui notavi.
In partem accipias bonam rogamus.

3. PRIAPVS.

Obſcure poterã tibi dicere, da mihi, quod tu
Des licet aſſidue, nil tamen inde perit.
Da mihi quod cupies fruſtra dare forſitã olim,
Dum tenet obſeſſas invida barba genas.
Quodq; Iovi dederat qui raptus ab alite ſacra
Miſcet amatori pocula grata ſuo.
Quod virgo prima cupido dat nocte marito:
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Simplicius multo eſt, da pædicare, Latino
Dicere, quid faciam craſſa Minerva mea eſt.

4. AD PRIAPVM.

Obſcœnis rigido Deo tabellas
Ducens ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage: rogatque tentes,
Si pictas opus edat ad figuras.

5. DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur dixiſſe Priapus,
Verſibus hic infra ſcripta duobus erit:(bit
Quod meus hortus habet, ſumas impune lice-
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

6. PRIAPVS.

Quod ſim ligneus ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusque penis:
Prendam te tamen & tenebo prenſam:
Totamq; hanc ſine fraude, quantacunq; eſt,
Tomento, citharaque tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

7. PRIAPVS.

Cum loquor, una mihi peccatur littera: nã P,
P, di co ſemper: blæſaque lingua mea eſt.

8. AD MATRONAS.

Matronæ procul hinc abite caſtæ:
Turpe eſt vos legere impudica verba;

Non aſſis faciunt: euntque recta:
Nimirum ſapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque mentulam libenter.

9. PRIAPVS.

Cur obſcœna mihi pars ſit ſine veſte requiris.
Quęro, tegat nullus cur ſua ſigna deus?
Fulmen habet mūdi dominus tenet illud aper-
Nec datur æquoreo fuſcina tecta deo. (te
Nec Mavors illū per quē valet, occulit enſem:
Nec latet in tepido Palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas Phœbū portare ſagittas?
Clamve ſolet pharetram ferre Diana ſuam?
Num tegit Alcides nodoſæ robora clavæ?
Sub tunica virgam num deus ales habet?
Quis Bacchū gracili veſtē prætendere thyrſo,
Quis te celata cum face vidit Amor?
Nec mihi ſit crimen, quod mentula ſemper aperta eſt:
Hoc mihi ſi telum deſit, inermis ero.

10. AD PVELLAM.

Inſulſiſſima quid puella rides?
Non me Praxiteles, Scopaſve fecit
Nec ſum Phidiaca manu politus:
Sed lignum rude villicus dolavit:
Et dixit mihi, tu Priapus eſto.
Spectas me tamen & ſubinde rides.
Nimirūm tibi ſalſa res videtur,
Adſtans inguinibus columna noſtris.

11. PRIAPVS.

Ne prenſere cave: prenſo nec fuſto nocebo:
Sæva nec incurva vulnera falce dabo.
Traiectus conto ſic extendêre pedali:
Vt culum rugas non habuiſſe putes.

12. PRIAPVS.

Quædam ferior Hectoris parente,
Cumeæ foror, ut puto, Sibyllæ.
Æqualis tibi, quam domum revertens
Thefeus reppetit in rogo iacentem,
Infirmo folet huc gradu venire:
Rugofasque manus ad aftra tollens,
Ne defit fibi, mentulam rogare.
Hefterna quoque luce, dum precatur,
Dentem de tribus excreavit unum.
Tolle, inquam, procul, ac jube latere
Sciffa fub tunica, ftolaque rufa,
Vt femper folet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente nafo,
Vt credas Epicurum ofcitari.

13. PRIAPVS.

Præcidere puer moneo: futuere puella:
Parcarum furem tertia pœna manet.

14. PRIAPVS.

Huc huc quifquis es, in dei falacis
Diverti grave ne puta facellum.
Et fi nocte fuit puella tecum,
Hac re quod metuas adire, non eft.
Iftuc cœlitibus datur feveris.
Nos vappæ fumus, & pufilla culti
Ruris numina: nos pudore pulfo
Stamus fub Iove coleis apertis.
Ergo quilibet huc licebit intret
Nigra fornicis oblitus favilla.

15. PRIAPVS.

Commiffo mihi non fatis modeftas
Quicunque attulerit magnus agello:
Is me fentiet effe non fpadonem.
Hic inter frutices loco remoto,

Di-

Dicat forsitan hæc sibi ipse nemo
Præcisum sciet esse me, sed errat:
Magnis testibus ista res agetur.

16. AD PRIAPVM.

Qualibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis:
Qualibus Hesperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile est spatiantem iure paterna
Nausiacam pleno sæpe tulisse sinu:
Quale fuit malū, quod littera pinxit Aconti,
Qua lecta, cupido pacta puella viro est:
Taliacunque puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude Priape tuæ.

17. PRIAPVS.

Quid mecum tibi circitor moleste?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat sine: laxior redibit.

18. PRIAPVS.

Commoditas hæc est in nostro maxima pene,
Laxa quod esse mihi fœmina nulla potest.

19. AD PRIAPVM.

Hic quando Telethusa circulatrix,
Quæ clunem tunica tegente nulla
Extis aptius, altiusque motat,
Crissabit tibi fluctuante lumbo?
Sic ut non modo te Priape posset,
Privignum quoque, sed movere Phædræ.

20. PRIAPVS.

Fulmina sub Iove sunt: Neptuni fuscina telū:
Ense potens Mars est: hasta Minerva tua est.
Sutilibus Liber committit prælia thyrsis:
Fertur Apollinea missa sagitta manu.
Herculis armata est invicta dextera clava:
At me terribilem mentula tanta facit.

21. AD PRIAPVM.

Copia me perdit tu ſuffragare rogatus,
 Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque tibi poſui vernacula poma,
 De ſacra nulli dixeris eſſe via.

22. PRIAPVS.

Fœmina ſi furtum faciet mihi, virque puerq;:
 Hæc cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

23. PRIAPVS.

Quicunque hic violam, roſamve carpet
Furtivumve olus, aut inempta poma,
Defectus pueroque feminaque,
Hac tentigine, quam videtis in me,
Rumpatur precor uſque, mentulaque,
Ne quicquam ſibi pulſet umbilicum.

24. PRIAPVS

Hic me cuſtodem fœcundi villicus horti
 Mandati curam juſſit habere loci.
Fur habeas pœnam: licet indignere, feramq;
 Propter olus, dicas, hoc ego propter olus?

25. PRIAPVS.

Hoc ſceptrum, quod ab arbore ut reciſum eſt,
Nulla jam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oſcula nobiles cynædi:
Intra viſcera furis ibit uſque
Ad pubem, capulumque coleorum.

26. PRIAPVS.

Porro, nam quis erit modus: Quirites.
Aut præcidite ſeminale membrum,
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinæ ſine fine prurientes,
Vernis paſſeribus ſalaciores;

Aut

Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipsi cernitis exsuturus ut sim,
Confectusque, macerque, pallidusque,
Qui quondam ruber, & valens solebam
Fures cædere quamlibet valentes.
Defecit latus: & periculosam
Cum tussi miser expuo salivam.

27. AD PRIAPVM.

Deliciæ populi magno notissima circo
Quintia vibratas docta movere nates:
Cymbala cũ crotalis, pruriginis arma, Priapo
Ponit, et adducta tympana pulsa manu.
Pro quibus ut sẽper placeat, spectãtibus, orat:
Tentaque ad exemplum sit sua turba dei.

28. PRIAPVS.

Tu qui non bene cogitas, & ægrè
Carpendo tibi temperas ab horto,
Pædicabere fuscino pedali.
Quod si tam gravis, & molesta pœna
Non profecerit: altiora tangam.

29. AD PRIAPVM.

Obscœnis peream, Priape, si non
Uti non pudet, improbisque verbis:
Sed cùm tu posito deus pudore
Ostendas mihi coleos patentes?
Cum cunno mihi mentula est vocanda.

30. AD PRIAPVM.

Face minax, & parte tui majore Priape,
Ad fontem, quæso dic mihi, quà sit iter?
PR. Vade per has vites, quarum si carpseris uvas,
Cur aliter sumas, hospes habebis aquas.

31. PRIAPVS.

Donec proterva nil mihi manu carpes,

Lice-

Licebit ipſa ſis pudicior Veſta
Sin hæc mei te ventris arma laxabunt.
Exire ut ipſa de tuo queas culo.

32. PRIAPVS.

Uvis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior, novaque cera,
Collatas ſibi quæ,ſuisque membris
Formicas facit altiles videri:
Cujus viſcera non aperta Tuſcus
Per pellem poterit videre haruſpex.
Quæ ſucco caret: atque petra pumex,
Nemo viderit hanc ut expuentem:
Quam pro ſanguine pulverem, ſcobemque
In venis medici putant habere:
Ad me nocte ſolet venire: & affert
Pallorem, maciemque larvialem.
Ductor ferreus inſularis, æque
Laternæ videor fricare cornu.

33. PRIAPVS.

Najadas antiqui,Dryadeſque habuêre Priapi:
  Et quo tenta Dei vena ſubiret, erat.
Nunc adeo nihil eſt: adeò mea plena libido,
  Ut Nymphas omneis interiiſſe putem.
Turpe quidem factu: ſed ne tentigine rũpar,
  Falce manu poſita, fiet amica manus.

34. AD PRIAPVM.

Cùm ſacrum fieret deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella parvo.
Communis ſatis omnibus futura,
Quæ quot nocte viros peregit una,
Tot verpas tibi dedicat ſalignas.

35. PRIAPVS.

Pædicabere fur ſemel: ſed idem
Si prenſus fueris bis, irrumabo.

Quod

Quòd si tertia furta molieris:
Ut pœnam patiare & hanc, & illam,
Pædicaberis, irrumaberisque.

36. PRIAPVS.

Notas habemus quisque corporis formas.
Phœbus comosus: Hercules lacertosus:
Trahitque Bacchus virginis tener formã:
Minerva flavo lumine est: Venus pęto:
Frontem comatos Arcadas vides Faunos:
Habet decenteis nuntius deûm plantas:
Tutela Lemni dispares movet gressus,
Intonsa semper Æsculapio barba est:
Nemo est feroci pectorosior Marte:
Quòd si quis inter hæc locus mihi restat,
Deus Priapo mentulatior non est.

37. VOTI SOLVTIO.

Cur pictum memorari sit in tabella
Membrum quæritis, unde procreamur.
Cùm penis mihi fortè læsus esset:
Chirurgique manum miser timerem:
Diis me legitimis, nimisque magnis,
Ut Phœbo, puta, filióque Phœbi
Curatum dare mentulam verebar.
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
Cujus tu, pater, ipse par videris,
Qua salva sine sectione facta,
Ponetur tibi picta, quam levaris,
Párque, consimilisque, concolórque,
Promisit fore: mentũlamque movit
Pro nutu deus, & rogata fecit.

38. PRIAPVS.

Simpliciter tibi me quodcunque est, dicere oportet:
Natura est quoniam semper aperta mihi.

Pæ-

Pædicare volo: tu vis decerpere poma.
Quod peto, si dederis: quod petis, si accipies.

39. PRIAPVS.

Forma Mercurius potest placere:
Forma conspiciendus est Apollo:
Formosus quoque pingitur Lyæus:
Formosissimus omnium est Cupido:
Me pulchra fateor carere forma:
Verum mentula luculenta nostra est:
Hanc mavult sibi, quám deos priores,
Si qua est non fatui puella cunni.

40. AD PRIAPVM.

Nota Suburanas inter Telethusa puellas,
Quæ puto de quæstu libera facta sua est:
Cingit inaurata penem tibi sancte corona:
Hunc Pathicæ summi numinis instar habet.

41. PRIAPVS.

Quisquis venerit huc, Poëta fiat:
Et versus mihi dedicet jocosos.
Qui non fecerit, inter eruditos
Ficosissimus ambulet poëtas.

42. AD PRIAPVM.

Lætus Aristagoras natis bene villicus uvis
De cera facta dat tibi poma deus.
At tu sacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ille, Priape, ferat.

43. PRIAPVS.

Nolite omnia, quæ loquor putare
Per lusum, mihi, per jocumque dici:
Deprensus ego ter, quaterque fures
Omnes, ne dubitetis, irrumabo.

44. PRIAPVS.

Velle quid hanc dicas, quamvis sim ligneus, hastam:

Oscu-

Oſcula dat medio ſi qua puella mihi?
Augure non opus eſt: in me, mihi credite, di-
Utetur veris uſibus haſta rudis. (xit

45. PRIAPVS.

Cum quendam rigidus deus videret
Ferventi caput uſtulare ferro,
Ut Mauræ ſimilis foret puellæ:
Heus, inquit, tibi dicimus ſynæde,
Uras te licet uſque, torqueaſque:
Num tandem prior es puella, quæſo,
Quàm ſunt, mentula quos habet, capilli?

46. PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
Sed morboſior omnibus ſynædis,
Pygmæo brevior gruem timenti,
Urſis aſperior, piloſiorque,
Medis laxior, Indiciſque braccis:
Manes hîc licet, ut libenter ires.
Nam quamvis videar ſatis paratus:
Erucarum opus eſt decem maniplis,
Foſſas inguinis ut teram, dolemque
Cunni vermiculos ſcaturientes.

47. PRIAPVS.

Quicunque veſtrum, qui venitis ad cœnam,
Libare nullos ſuſtinet mihi verſus.
Illius uxor, aut amica, rivalem
Laſciviendo languidum precor reddat:
Et ipſe longa nocte dormiat ſolus,
Libidinoſis incitatus erucis.

48. PRIAPVS.

Quòd partem madidam mei videtis,
Per quam ſignificor Priapus eſſe:
Non ros eſt, mihi crede, nec pruina:
Sed quod ſponte ſua ſolet remitti

Cum

Cùm mens eſt pathicæ memor puellæ.

49. PRIAPVS.

Tu quicunque vides circa tentoria noſtra
Non nimiùm caſti carmina plena joci:
Verſibus obſcœnis offendi deſine: non eſt
Mentula ſubducti noſtra ſupercilii.

50. AD PRIAPVM.

Quædam, ſi placet hoc tibi, Priape,
Ficoſiſſima me puella ludit:
Et non dat mihi, nec negat daturam:
Cauſasque invenit uſque differendi.
Quæ ſi contigerit fruenda nobis:
Totam comparibus, Priape, noſtris
Cingemus tibi mentulam coronis.

51. PRIAPVS.

Quid hoc negoti eſt? quáve ſuſpicer cauſa
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cùm quiſquis in nos incidit, luat pœnas:
Et uſque curvos excavetur ad lumbos:
Non ficus hic eſt præferenda vicinæ,
Uvæque, quales flava non legit Crete:
Non mala truncis aſſerenda Picenis.
Pyrumve, tanto quod periculo captas,
Magiſque cera luteum nova prunum,
Sorbumve ventres lubricos moraturum.
Præpingue rami nec mei ferunt morum.
Nucemve longam, quam vocant avellanam,
Amygdalumve flore purpureo fulgens.
Non braſſica * fero guloſior caules,
Betaſve, quantas hortus educat nullus,
Creſcenſve ſemper in ſuum caput porrum:
Nec ſeminoſus ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymumve, cucumereſve humi fuſos,
Venire crede, ſeſſilesve lactucas:

Nec

Nec ut ſalaces nocte tollat erucas,
Mentamque olentem, cum ſalubribus rutis;
Acreſque cæpas, alliumque fibratum.
Quæ cuncta, quāvis noſtro habemus in ſepto,
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis, in mihi laboratum
Locum venitis, improbiſſimi fures.
Nimirum apertam convolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipſum, quod minamur, invitat.

52. PRIAPVS.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto:
Jam primùm ſtator hic libidinoſus
Alternis ineundo & exeundo
Porta te faciet patentiorem.
Accedunt duo, qui latus tuentur,
Pulchrè penſilibus peculiati.
Qui cùm te malè foderint jacentem,
Ad partem veniet ſalax aſellus,
Nihilo deterius mutoniatus.
Quare, qui ſapiet, malum cavebit,
Cum tantum hic ſciet eſſe mentularum.

53. AD PRIAPVM.

Contētus modico Bacchus ſolet eſſe racemo;
Cùm capiant alti vix ſua muſta lacus.
Magnaque fœcūdis cùm meſſibus area deſit,
In cereris crines una corona datur.
Tu quoq; Dive minor majorum exempla ſecutus,
Quamvis pauca damus, conſule poma boni.

54. PRIAPVS.

E, D, ſi ſcribas, temonemque inſuper addas:
Qui medium D, vult ſcindere, pictus erit.

55. PRIAPVS.

Credere qui poſſet, falcē quoq; (turpe fateri)
De digitis fures ſurripuiſſe meis?

Nec

Nec movet emissi tam me jactura, pudorque,
Quàm præbent justos altera tela motus.
Quæ si perdidero, patria multabor: & olim
Ille tuus civis Lampsace, Gallus ero.

56. PRIAPVS.

Derides quoque fur, & impudicum
Ostendis digitum mihi minanti.
Heu heu me miserum, quod ista lignum est
Quæ me terribilem facit videri,
Mandabo domini tamen salaci,
Vt pro me velit irrumare fures.

57 PRIAPVS.

Cornix & caries, vetusque bustum,
Turba & putrida facta seculorum,
Quæ forsan potuisset esse nutrix
Tithoni, Priamique, Nestorisque,
Illis ni pueris anus fuisset?
Ne desit sibi, me rogat, fututor.
Quid si nunc roget, ut puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet, puella est.

58. RRIAPVS.

Quicunque fur fefellerit fidem nostrã,
Effœminato marceat procul culo.
Quæque hæc proterva carpserit manu poma
Puella, nullum inveniat fututorem.

59. PRIAPVS.

Prædictum tibi ne negare possis,
Si fur veneris, impudicus ibis.

60. AD PRIAPVM.

Si quot habet versus, tot haberes poma, Pria-
Esses antiquo ditior Alcinoo. (pe:

61. MALVS.

Quid frustra quereris colone mecum,
Quod quondam bene fructuosa malus,

Au-

Autumnis ſterilis duobus adſtem?
Non me prægravat, ut putas, ſenectus:
Nec ſum grandine verberata dura:
Nec gemmas modo germine exeunteis
Seri frigoris uſtulavit aura:
Nec venti, pluviæve, ſiccitaſve,
Quòd de ſe quererer, malum dederunt:
Non ſturnus mihi, graculuſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut corvus nocuit ſiticuloſus:
Sed quod carmina peſſimi poëtæ
Ramis ſuſtineo laborioſis.

62. PRIAPVS.

Securi dormite canes: cuſtodiat hortum
Cùm ſibi dilecta Sirius Erigone.

63. PRIAPVS.

Parum eſt mihi miſer quòd hic fixi ſedē,
Agente terra per Caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens diu æſtatem.
Parum, quòd imi perfluunt ſinus imbres:
Et in capillos grandines cadunt noſtros:
Rigetque dura barba juncta cryſtallo.
Parum quòd acta ſub laboribus luce,
Parem diebus pervigil traho noctem.
Huc adde, quod me terribilem deum fuſte*
Manus ſine arte ruſtica dolaverunt,
Interque cunctos ultimum deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.
Accedit iſtis impudentię ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis nervo:
Ad hanc puella (penè nomen adjeci)
Solet venire cum ſuo fututore:
Quæ ut tot figuras, quot Philenis enarrat,
* Non invenit, pruriginoſa diſcedit.

PRI-

64. PRIAPVS.

Quidam mollior anſeris medulla
Furatum venit huc amore pœnæ.
Furetur licet uſque, non videbo.

65. AD PRIAPUM.

Hic tibi, qui noſtro creſcentia lilia merſit,
Cæditur è tepida victima porcus hara.
Ne tamẽ ex animũ facias pecus omne, Priape,
Horti ſit facias janua clauſa tui.

66. PRIAPVS.

Tu quæ, ne videas notam virilem,
Hinc averteris, ut decet pudicam:
Nimirum, niſi quod times videre,
Intra viſcera habere concupiſcis.

67. PRIAPVS.

Penelopes primã, Didonis prima ſequatur,
Et primam Cani, ſyllaba prima Remi:
Quodq; ſit ex illis, mihi tu deprẽſus in horto
Fur dabis: hac pœna culpa luenda tua eſt.

68. P.RIAPVS.

Ruſticus indocte ſi quid dixiſſe videbor
Da veniam: libros non lego, poma lego:
Sed rudis hic dominũ toties audire legentem
Conſtituique, meras edidicique notas.
Pſoleo ille vocat, quod nos Pſoloënta voca-
Id quod nos culum, coleon ille vocat. (mus:
Smerdaleos certe niſi res nõ munda vocatur,
Et pædiconum mentula ſmerdalea eſt.

69. PRIAPVS

Quid: niſi Tenario placuiſſet Troica cunno
Mentula: quod caneret, non habuiſſet opus.
Mentula Tantalidæ bene ſi nõ nota fuiſſet:
Nil ſenior Cryſes quod quereretur erat.
Hæc eadem ſocium tenera ſpoliavit amica:
Quæque erat Æacidæ, maluit eſſe ſuam.

Ille

Ille Pelethroniam cecinit miserabile carmē
Ad citharam, cithara tensior ipse sua.
Nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira:
Principium sacri carminis illa fuit.
Altera materia est error fallentis Vlyssei.
Si verum quæras, hunc quoque movit amor.
Hinc legitur radix, de qua flos aureus exit;
Quem cum moly vocat, mentula moly fuit.
Hinc legimus Circen, Atlātiademq; Calypso.
Grandia Dulichii jussa tulisse viri.
Hujus & Alcinoi mirata est filia membrum
Frondenti ramo vix potuisse tegi.
Ad vetulā tamē ille suā properabat et omnis
Mens erat in cunno Penelopeja tuo.
Quæ sic casta manes, ut iam convivia visas:
Utque futurorum sit tua plena domus.
E quibus ut scires quicunque valentior esset:
Hæc es ad arrectos verba locuta procos:
Nemo meo melius nervum tendebat Vlysse:
Sive illi laterum, seu fuit artis opus.
Qui quoniā periit, modo vos intendite qualē
Esse virum sciero, vir sit ut ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
Illo sed nondum tempore factus eram.

70. PRIAPVS.

Dum fici tibi suavitas subibit,
Et iam porrigere huc manum libebit:
Ad me respice fur & æstimato,
Quot pondo tibi mentula est cacanda.

71. PRIAPVS.

Illusit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, molaque fusa,
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.

Vicini canis huc ſubinde venit
Nidorem puto proſecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comeſo,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos ampliùs hoc loco cavete
Quicquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis, meumque numen,
Cuſtodes habeatis irrumatos.

72 PRIAPVS.

Si commiſſa mea carpes pomaria curæ
Dulcia: quid doleam pendere, doctus eris.

73. AD PRIAPVM.

Cura Priape diligens pomarium;
Furi rubricato minare mutino.

74. PRIAPVS.

Quod movear nō eſt: quia ſi furaberis ipſe
Grandia mala, tibi bracchica mala dabo.

75. PRIAPVS.

Obliquis pathicę quid me ſpectatis ocellis:
Nō ſtat in inguinibus mentula tenta meis:
Quæ tamē ex animis nūc eſt, & inutile lignū,
Utilis hæc, aram ſi dederitis, erit.
Per medios ibit pueros, mediaſque puellas
Mentula: barbatis non niſi ſumma petet.

76. AD PRIAPVM.

Dodona eſt ibi Jupiter ſacrata:
Iunoni Samos, & Mycena Diti:
Vnde Tænaros, æquoriſque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces:
Delphos Pythius orbis umbilicum:
Creten Delia, Cynthiosque colles:
Faunus Mænalon, Arcadumque ſylvas:
Eſt tutela Rhodos beata Solis;

Gades

Gades Herculis, humidumque Tibur,
Cyllene celeri Deo nivosa:
Tardo gratior æstuosa Lemnos:
Æthneæ Cererem nurus frequentant:
Raptam Cyzicos ostreosa Divam:
Formosam Venerem Gnidos, Paphosque:
Mortales tibi Lampsacum dicarunt.

77. PRIAPVS.

Quod sim iam senior, meumque canis
Cum barba caput albicat capillis:
Deprensos ego perforare possum
Tithonum, Priamumque Nestoremque.
Immanem stomachum mihi videris
Qui densam facitis subinde sepem;
Et fures prohibetis huc adire.
Hoc est lædere, dum iuvatis: hoc est
Non admittere ad aucupem volucres.
Obstructa est via: nec licet iacenti
Jactura natis expiare culpam.
Ergo qui prius usque & usque & usque
Furum scindere podices solebam,
Per noctes aliquot, diesque cesso:
Pœnas do quoque, quod satis superque est.
In senemque abeo, salaxque quondam
Non vitam perago. quis hoc putaret,
Vt lusu citharœdus abstineret?
At vos ne peream situ senili,
Quæso desinite esse diligentes,
Neve imponite fibulam Priapo.

78. PRIAPVS.

At dij, deæque dentibus tuis escas
Negent amicas cuni linge vicine,
Per quem puella fortis ante, nec mendax,

Et quæ ſolebat impigro celer paſſu
Ad nos venire: nunc miſella landacæ
Vix poſſe jurat ambulare præ foſſis.

79 AD PRIAPVM.

Priape quod ſis faſcino gravis tento,
Quod exprobravit hic tibi ſuo verſu
Poëta noſter: erubeſcere hoc noli.
Non eſt Poëta ſarcinoſior noſtro.

80. PRIAPVS.

At non longa ſatis, non ſtat bene mentula (craſſa,
Et quam ſi tractes, creſcere poſſe putes.
Me miſerum cupidas fallit menſura puellas
Non habet hæc aliud mentula majus eo.
Vtilior Tydeus: qui ſi quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damno nobis novitaſq; pudorque
Eſſe: repellendus ſæpiùs iſte mihi.

81. PRIAPVS.

Dum vivis, ſperare decet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & nervis tente Priape fave.

82. AD PRIAPVM.

Villicus ærari quondam, nunc cultor agelli:
Hæc tibi perſpectus templa, Priape, dico.
Pro quibus officiis ſi fas eſt, Sancte, paciſcor.
Aſſiduus cuſtos ruris ut eſſe velis:
Improbus ut ſi quis noſtrum violarit agellũ,
Hunc tu: ſed tento: ſcis puto, quod ſequitur.

83. *Tibullus ad* PRIAPVM *de inertia inguinis.*

Quid hoc novi eſt: quid ira nuntiat deum?
Silente nocte candidus mihi puer
Tepente cum jaceret abditus ſinu,
Venus fuit quieta: nec viriliter
Iners ſenile penis extulit caput.
Placet Priape, qui ſub arboris coma

Soles revinctus sacrum pampino caput,
Ruber sedere cum rubente fascino.
At ô Priape sæpe floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas:
Abegimusque voce sæpe cum tibi
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.
Vale Priape: debeo tibi nihil.
Vale nefande destitutor inguinum,
Jacebis inter arva squallidus situ,
Canisque fœdus usque imminget aut tibi
Lutosa sus fricabit oblitum latus.
Sceleste penis, ô cui meum malum
Gravi, piaque lege noxiam lues,
Licet querare: nec tibi tener puer
Patebit ullus: ingemente qui toro
Juvante verset arte mobilem natem.
Puella nec jocosa te levi manu
Fovebit, apprimetve lucidum femur.
Bidens amica Romuli senis memor
Paratur: inter atra cujus inguina,
Vacuaque pelle, tectus inguinum gelu
Araneosus obsidet fores situs.
Tibi hæc paratur: ut tuum ter, & quater
Voret profunda fossa lubricum caput
Licebit æger, aut languentior cubes.
Tereris usque, donec ah miser, miser
Triplex, quadruplexque compleas specum.
Superbia ista proderit nihil: simul
Vagum sonante merseris caput luto.
Quid est iners pigerne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas semel.
Sed ille cum redibit aureus puer:
Simul sonanti senseris iter pede,

Repente nervos excitet libidine,
Et inquietus inguina arrigat tumor:
Neque hinnitare cesset, usque dum mihi
Venus jocosa molle ruperit latus.

84. PRIAPVS.

Vere rosa, autumno pomis, æstate frequenter
Spicis: una mihi est horrida pestis hyems.
Nā frigus metuo: & vereor, ne ligneus ignem
Hac deus ignaris præbeat agricolis.

85. *C. Valerii Catulli* PRIAPUS.

Ego hæc, ego arte fabricata rustica,
Ego arida, ô viator, ecce populus,
Agellulum hunc, sinistra tute quem vides,
Herique villulam, hortulumque pauperis,
Tueor: malasque furis arceo manus.
Mihi corolla picta vere ponitur:
Mihi rubens arista Sole fervido:
Mihi virente dulcis uva pampino:
Mihi glauca duro cocta oliva frigore,
Meis capella delicata pascuis
In urbem adulta lacte portat ubera.
Meisque pinguis agnus ex ovilibus
Gravem domum remittit ære dexteram,
Teneraque matre mugiente vaccula
Deûm profundit ante templa sanguinem:
Proin viator hunc deum vereberis,
Manumq; sursum habebis. hoc tibi expedit.
Parata namque crux est arte mentula,
Velim pol, inquis. at pol ecce villicus
Venit: valenti cui revulsa bracchio
Fit ista mentula apta clava dextera.

86 *Ejusdem Catulli* PRIAPUS.

Hunc ego iuvenes locū, villulamq; palustrem.
Tectam vimine, junceo caricisq; maniplis
Quer-

Quercus arida, rustica conformata securi,
Nutrivi: magis, & magis ut beata quotannis.
Hujus nam domini colũt me deumq; salutãt.
Pauperis tugurii pater, filiusque,
Alter assidua colens, diligentia, ut herba
Dumosa, asperaque à meo sit remota sacello:
Alter parva ferens manu sẽper munera larga,
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virens spica mollis arista:
Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesq; cucurbitæ, & suaveolentia mala,
Uva pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiã mihi, sed jacebitis, aram
Barbatus linit hirculus, cornipesq; capella,
Pro queis omnia honoribꝰ hæc necesse Priapo
Pręstare, & domini hortulum vineamq; tueri
Quare hinc, ó pueri, malas abstinete rapinas.
Vicinus prope dives est, negligensq; Priapus
Inde sumite, semita hæc deinde vos feret ipsa.

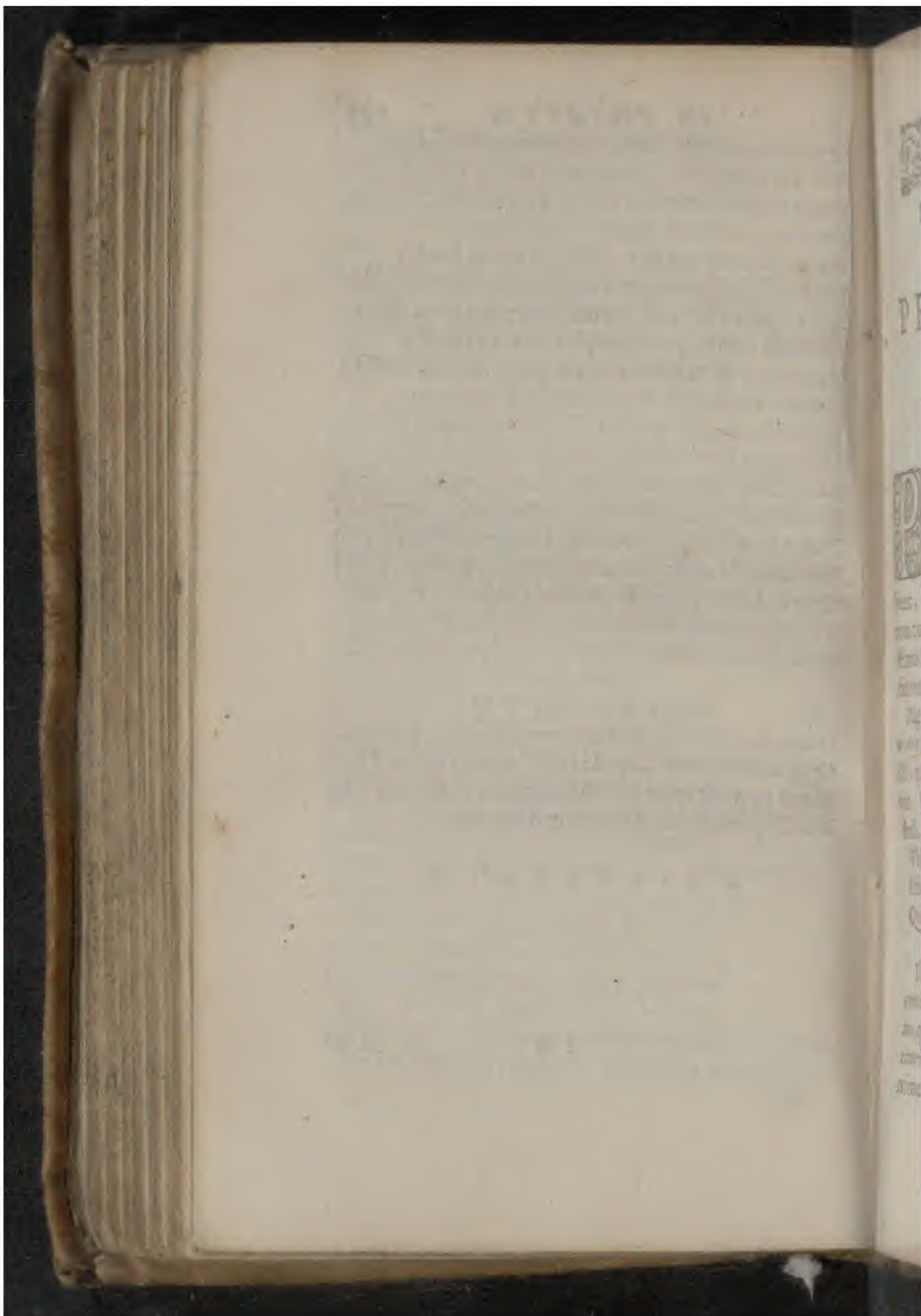
Ejusdem

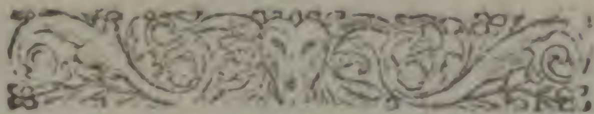
87. AD PRIAPVM.

Hunc lucum tibi dedico consecroq;, Priape,
Qua domus tua Lãpsaci est, quaq; sylva Pria-
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora (pe
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

PRIAPEORVM

FINIS.

IO. BOVRDELOTII IN PETRONIVM ARBITRVM, NOTÆ CRITICÆ.

PAg,1 lin. 10. *Nunc & rerum tumore, & sententiarum vanissimo strepitu &c*. Tãgit argumentum & theses, de quibus antea. Igitur male qui rescribunt, *verborum tumore*. Pro rerum vel verborum tumore simpliciter *tumorem* dixerunt, Iustinus lib 11. Arnobius lib. 2. Cassiodor. Præfatione lib. 1. Gerbertus epistola 32.

Pag. 2. lin. 9. *Non magis sapere possunt, quam benè olere qui in culina habitant*. Pessime quicunq; isti, qui *culinam* spurce latrinam interpretantur. Hic locus ex Plautina imitatione, Mostell. Act. 1. Sc. *Iampridem*.

Vbi sese sudor cũ unguẽtis cõsociavit, illico
Itidẽ olẽt quasi cũ multę jura cõfũdit coqu9
Quid oleas nescias, nisi id unum ut male olere intelligas.

Ibid. lin 16. *Nondum iuvenes declamationibus continebantur*. An Petronianum sit *continuabantur*, quod reponit Swartius, valde dubito: *contineri* verò, & Ciceronianum & aliorum minime negandum.

Ibid. l. 19. *Nondum umbraticus doctor ingenia deleverat*. Nec ſenſus nec ratio ſana reſcribentium *dolaverat*, patet legenti. De umbratico ſtudio, Juvenalis.

Pag. 3. lin. 10. *Ne carmen quidem ſani coloris enituit*. Sic Mſſ. & ratio. Fruſtra qui ſubſtituunt *caloris*.

Ibid. lin. 15. *Magnæ artis compendiarium invenit*. Contra Plinium, veritatem rei, & Mſſ. faciunt qui reponunt, *compendia jam invenit*.

Pa. 4. lin. 10. *Sine ſpe prædæ moratur in ſcopulo*. Male repoſuerunt, *moriatur* Legendi Heſiodus Scuto Herculis, Theocritus Idyll. 1. 3. & 21. Hinc capio locum obſcuriſſimum Lucilii, qui cum ait, — piſcinenſisque receſque, intelligit morabundum ſive ſpeculatorem piſcium. Ἰχθύων σκοπεύτην, ut eſt in Colloquiis Græcis.

Ib. lin. 19. *Pueris induunt adhuc naſcentibus*. Mſſ *adhuc innocentibus*. Utraque lectio tollerabilis.

Pa. 5. lin. 3. *Quod quiſquis perperam diſcit in ſenectute confiteri non vult*. Locus antea vitioſus à virgulis, quem nunc ſanum eſſe judico. Sophocles Oedipo Col.

Ibid. lin. 8 *Artis ſeveræ ſi quis, &c.* Mſſ. Artis ſecretę, ut & repoſuimus. Dixerũt enim prius, *Non te fraudabo artis ſecreto*. Poteſt tamẽ retineri *ſeveræ*, ſi reſpicias ad ea quæ dixit, *Ut juvenes ſeverâ lectione mitigarentur*. Quoniam tamen aliam lectionem habent Mſſ. hanc elegi.

Ibid lin. 21. - *mittat habenas Liber* Janus Guilielmus quique ſecuti ſunt, *mutet habenas*. Delibero tamen.

Pag.

Pag.6.lin.1. *Dent epulas & bella* &c. Recte omnes priores Editiones, *Dein epulas*. Deturparunt Correctores nuperi. *Epulas* tragœdiam interpretor. Persius *Prandia* dixit Sat.1.

Sive opus in mores, in luxũ in *prandia* Regũ.

Sic accipio eundem Persius Sat.5. ubi robusti carminis *offas*, interpretor tragœdiam. Aliqui tragœdiam & epicum carmen. quos refellit Persius, addens exempla tragœdiarum. Quid in hoc carmine esset *offa*, videtur vir clarissimus Isaacus Casaubonus nesciisse, cum ἔνθεσιν interpretatur. *Offæ* sunt ut hic *epulæ* & *olla Thyestæ* in eodem Persio, & *cœna* & *prandia*, & *mensa* eadem Satyr.5. Apud Martialem (lib.4.Epigr.49.

-- qui scribit *prandia* sævi
Tereos, aut *cœnam*, crude *Thyesta*, tuam.

Epulæ istæ solita Tragœdorum materia Ælianus Var.lib.2.cap.11. Tangit Comicas Rudent.Act.2. Sc. *Qui homo*

Ibid.lin.4. -- *Pierio defundes pectore verba.* Male pro *pectore* substituunt *nectare*.

Ibid. lin. 12. *Dum juvenes sementias rident.* Nescio cur hic reposuerint *juvenis*, miror que hujus dictionis interpretamentum. Juvenes illi Scholastici Suasoriæ Agamemnonis sententias ridebant, quoniam non dixerat quæ probare soliti auditores. Persius Sat.3.

Hoc populus ridet multũq; torosa *juventus*
Ingeminat trẽulos naso crispãte cachinnos.

Pag.7.lin.1. *Divinam ego putabam*. Adrianus Turnebus & Petrus Daniel reponebant *ducturam*: sed adscripta lectio sanior est; *Divina*, maga; ut multis dico ad Heliodorum.

Ibid.

Ibid. lin. 7. *Inter titulos nudasque meretrices.* Libri MSS. *inter angulos*, quam lectionem confirmat τὸ *locum secretiorem*, & *furtim spatiantes*. Qui *titulos* legi malunt, accipiunt non de titulis meretriciis, qui quidem satis elucidati ab aliis Petronii interpretibus; sed de juvenibus Venerem languentem scortis cujuscũnq; sexus irritantibus. Hos Titulos scorta excipiebant antecœnio libidinis, ut fortiora prælium Cupidinis tentarent. Juvenes illos *Titulos* dici patet ex Cornuto ad illos Persii Sat. 1.

Ingentes trepidare Titos --

Locus autem, ubi prostabant Tituli isti, dicebatur ab ætate titulorum, *Ephebia*, ut patet apud D. Hieronymum. Locum illum sic nondum intellectum illucidavit V.C. Jo. Savaro. Sunt & *Ephebia* apud Vitruvium non longe ab his diversa, in quibus pueri exercebantur, cap. 11. lib. 3.

Pag. 8. lin. 2. *Pro cella meretrix assem exegerat.* De cellis hujusmodi copiosè Torrentius ad Suetonii Tiberium cap. 43. Mos natus ab obscœnitatis lupa. quem morem sic pluribus explicat Jul. Firmicus Maternus De error. profan. Relig. *Statuisse etiam ut quicunque initiari vellet, secreto Veneris sibi tradito, assem unum mercedis nomine Deæ daret.* Quidam hic legunt, *prosella*, unde *Sellaria* Tiberii loc. citant.

Ibid. lin. 8. *Vidi Gitona in crepidine.* Sic scripsimus, cùm sequutæ Scaligerum Editiones postremæ invitis MSS. Gnitona supposuissent. Scimus quid hæc dictio sonet in Lycophrone, apud quem solum me reperisse

fateor

fateor. Sed & scripti & impressi plerique Codices lectionem nostram tutantur. Amoris nomen illud, ut amoris origo, vicinia. pater apud Ovidium fabulatorem narratione Pyrami. Solent autem Latini in ejusmodi nominibus vocalem literam elidere. Unde miror virum illum trimegistum Is. Casaubonum scripsisse ad illud Persii Sat. 5.

-- *lapidosa chiragra.* Melius inquit, *cheragra*, ob metrum. Nam primam in eadem dictione syllabam corripuit Martialis:

Sed nil patrono porrigis, hæc *chiragra* est.

(Primam item in *Phidiæ*:

Lysippi lego, *Phidiæ* putavi.)

Ita & Ausonius. Secundam in *orichalco* Virgilius Æn. 8. Statius Thebaid. 2. secundam in *Epirota* Ausonius. Copiosè de ablatione literæ é. Marcell. & Hermol. ad Plinium, Scaliger ad Ausonium.

Ib. lin. 21. *Cùm ego proclamarem.* Ex Mss. & Virgilio rescripsimus, Quum ego *clamarem*. Idem postea, longe majore nisu *clamavit*.

Pag. 9 lin. 8. *In diversorio puer est.* Hæc vox apud scriptores ubique corrupta, præter unicum Philoxenum (in Glossis) qui tamen semel male πανδηχεὺς, Diversoriarius. Idem ubique bene, ut paulò anteriùs πανδηχεῖον, *cauponium, diversorium*, V. C. Jo. Savaro ad Sidonium vult legi *diversorium*, corruptè. Idem Philoxenus originationis viam pandit, Diverticulum, ἐκτροπὴ, ἔκδυσις, καταγώγιον. Idem καταλύω, κατάγομαι. *devertor*; scilicet ad hospitium temporarium, ad quod diver-

tunt

tunt advenæ. Aliam tangit originationem Isidorus,sed debilis est. Marcellus etiam in mendo est,nisi legas, *deversoria*, à *devertendo*. Omnino autem improbanda est me judice Bartii lectio, *In diversorio pueri es*; quasi diversorium esset unius Gitonis.

Pag 10.lin.11.*Cum Gitone meo rationem diducerem.Deducerem*,legi ratio tritissima. Hinc jocus apud Suetonium in Julio, & Macrobium Saturnal lib.2. cap.2. Tertia *deducta* est. Scio tamen quid hac in re deducere.

Ib.lin.24 *Quid vesticontuberniũ facis?* Frustra sollicitant optimam immò pessimam dictionem,sed quam agnoscit Pervigilium Veneris. [*Intelligit Grustotianum,ex quo J. Dousa filius aliquot versus primus edidit.*] Qui sub eadem veste jacent, dicuntur vesticontubernium facere. Sic Aristoteles apud Athenæum lib. 1. Inde dicebatur Socrates cum Alcibiade vesticontubernium facere. Idem Athenæus lib. 5. c. 13. Ipse Socrates apud Lucianum. Apulejus lib.2. Florid.quo loci nos plura.

Pag.16.lin.17 *Tam ambitiosus detonuit imber*. Pro hac lectione Solinus cap.14. In quo bellorum civilium detonuerunt procellæ. *Imber* pro lacrymis, notum, & Poetæ omnibus paginis

Ibid.lin 25. * *Utique nostra regio,&c.* Ante hanc clausulam asteriscum adpingo, non solum meo judicio prorsus necessarium, sed Mss. autoribus huic loco debitum.

Pag 18.lin. 11. *Descendente ab aure capillos meos temtat à manu duxit*. Ita in omnibus scriptum.Olim,legebam *temerata*,non intelligens quid

quid eſſet *temtata*: ſed idem eſſe ac *temerata* docent Gloſſæ veteres, in quibus *temtatum*, θοκιμασθὲν, ἁμαρτηθὲν. Rectè quidem illæ: nam temtare verbum flagitii. Sic poſtea, *Acceſſi temtaturus an pa erent injuriam*. Jacob. Mſſ. in vita Sanctorum: De opere illicito *me temtavit* Alii legunt *lenta*, alii *lentata*, alii *dentata* alii aliter; omnes perperam.

Ibid. lin. 18. *Contemni turpe eſt*, &c. Imitatus eſt hunc locum Plinius Junior lib. 6 Epiſt. 2:. *Neque enim tam jucundum vindicari, quàm deſpici miſerum*. Retinui autem vulgatam lectionem in hoc Epigrammate; corruperunt qui ſenſum non capiebant.

Ibid. lin. 22. *Comploſis, deinde manibus*. Sic repoſuimus, veteres editiones ſequuti. Germana & Lugdunenſis editio minus commodè *compoſitis* Ut in ſummo gaudio, ſic in dolore ſummo manus complodebant: ut patet apud Senecam lib. 1. De ira. Sic Lucianus Somnio, &c.

Pag. 20. lin 2. *Ut debeamus torti perire*. Cum Mſſ. Cod. *tenti perire* edi curavimus. Videbat enim Aſcyltos ancillam quæ volebat in pavimento lodiculam extendere. *Extendi in lodicula*, ſupplicium eſt, quod vocant *tympanū*. De quo nos copioſe in ſingulari libro De ſuppliciis.

Ibid. lin. 10. *Duas inſtitas ancilla protulit de ſinu*. Conſentiunt Mſſ. Cod. cum hac lectione, quam qui mutare auſi, indignum facinus commiſerunt. Retinui autem lectionem priſcam *de ſinu*. cum alias *de ſura* legatur.

Pag. 21. lin. 18. *Legitimo perfuſos oleo*. Hic ſcripſerunt Correctores *lecitino*, duplici errore. *Legitimum*

gitimum oleum quidam interpretantur, cero ma. Interpretor, masculum. Callimachus in Lavacro Palladis:

Τῷ καὶ νῦν ἄρσιν τε κομίσατε μῶνον ἔλαιον.

Masculum στιφρὸν ἢ πεπαλαιωμένον. Theophrastus περὶ βδέλυρ. Sic *cera legitima* apud Ciceronem Verrina 1. Legendus ad Horatium V. C. Daniel Heinsius.

Pa.23.lin.20 *Molles, veteres, Deliaci manu recisi*. Nihil hic erat mutandum. *Veteres* illi sunt, qui *Veterani* in Catalectis:

Parce, premendus erit cum *Veteranus* erit

Cevetes tamen quædam Editiones retinent contra Mss. fidem. De Deliaco dico ad Pausaniam. *Recisi* dicti & *Præcisi*, ut in incompto carmine, & apud Senecam De providentia cap. 5

Ib. lin. ult. *Perfluebant per frontem sudantis &c* Rectè emendatum sudantis. στοβοῦντος, μακλῶντος, καπρῶντος, ὀρεγομένου συνουσίας, Scholiastes Aristophanis ad Plutum. Et tamen me nolente Calcographi veterem retinuere. Facilis nobis ex sequentibus fuit animus rescribendi *subantis*: quam etiam correctionem antea Petronio necessariã viderat V. C. Th. Marcilius.

Pa.24.lin.9 *Urbanitatis vernulæ frontẽ*. Has duas ultimas dictiones ex fide Veterum Mss. retinui, quæ in *Vernilia* & in *fontẽ* deformaverant. Scurrarum proprie frons urbana. Horat. Ep. lib. 1.

Frontis ad urbanæ descendi præmia --

Ibid. lin. 11. *Ut contubernali meo melius succederet*. Bourdelotii Editio: *ne contubernali meo non melius succederet*. Sensus siquidem postulabat, ut hanc negationem interponeres. Expressimus autem

utem ſcriptutam Codicum MSſ. Nec te move-
t duplex negatio, Vim enim unius obtinet.
Marcellus in *Negativas* & *Fluminum*. *De damno*
nfecto ff. Qui volũt hæc ironice accipi, animũ
d loquentem Eumolpium non advertunt.

Ibid. lin. penult. *Pertractato vaſculo tam rudi*
ermutato, primum nequitiæ verbum legimus;
deinde interpretamur puellũ, ſive pullũ rebus
Venereis nondum initiatum. &c. Magnam por
o à me inibit gratiã qui docuerit qua ratione
mpulſi Correctores ẽ *pertractato* in tot prodi-
giĩ monſtra mutaverint. Autor enim cento-
nis notæque impudicæ Petronius voluit uti
verbo rei convenienti. Sic poſtea, *Pertractavi*
gaudio diſpoliatum torum Sic in Auſonio,

-- *totum bene conſcia lectum*
Pertrectat ſecura manus --

Et alibi pertrectare, attrectare, tractare; ejuſ-
dem ſunt ponderis in tractatione ponderis
obſcœni. Proh Pudor! cur te volo?

Pag. 26 lin. 3. *In ſecreto frater acciperet*. Sic
poſtea, *Deprehenſus puer in ſecreto*. Malè igitur
qui repoſuerunt *ſcorto*.

Ibid. lin. 25. *Commovebat obiter labra* Immò
commovebat valgiter labra. Locus alius di-
cendi de hoc poppyſmate.

Pag. 27. in. 7. *Pila ſparſiva exercebatur*. Sparſi-
va, an ſparſina dixeris, haud refert. Quod ideo
hîc moneo, quia cùm hunc locum liguriſſem
in Epiſtola quadam nonnulli turpiter carpe-
re auſi ſunt, & ſparſivam ſolũ dici aſſeruerũt.

Ibid. lin. 19. *Trimalcio lautiſſimus homo*. Duas
dictiones ultimas non eſſe gloſſema, ut qui-
buſdam viſum eſt, & præcedentia & ſequen-
tia

tia probant confirmant etiam eas Mſſ. Falluntur etiam qui Trimalcionis nomen aſpirant, ſi fides numiſmatis ſervanda ſit. Servant adhuc nomen hoc vetera numiſmata; in quorum parte C. NERO AUGUST. IMP. in altera, TRIMALCIO. Ex hoc video eos longè falli, qui Senecam cœnamque ejus deſcribi à Petronio arbitrantur.

Ibid. lin. 22 *Exonorata ille veſica.* Rectius Mſſ. exoneratâ illâ veſicâ. & magis hoc ad acumē Satyrici. *Exonerare* hoc ſignificatu poſtea. Sueton. in Claudio cap. 33. Paſſim Medici.

Pag. 28. lin. 21. *Pica varia intrantes ſalutabat.* Mſſ. *Vario.* quod ferri poteſt (Bourdelotius in textum admiſit *vario.*) De his autem ſalutationibus & vocibus legendus C. V. Iſ. Caſaubonus ad Perſii Prologum.

Pag. 29. lin. 6. *Minervaque ducente * tænia intrabat.* Tollatur aſteriſcus. Haud dubiè reſpicit Petronius ad illud Senatusconſultum, *quo ſtatutum aureum Minervæ ſimulacrum in Curia, & juxta Principis imago*, Tacitus Annali 14. Reginas autē ambulare ſolitas tæniis ductis à ſpadonum vel juvenum grege, notum.

Ibid. lin. 24. *Quas in * medica picturas haberet.* Et hoc loco ſuperfluus aſteriſcus. *quas in medica p. h.* Rectè ſic libri Mſſ. quos ſecutus Scaliger.

Pag 33. lin. 18. *Interim dum ille omnium * teſtarum inter luſum conſumit.* Locum corruptiſſimum ſic emendari poſſe autumo, *Interim dum ille omnium numerum teſſerarum inter luſum conſumit.* Loquutus eſt autem de terebintinis & cryſtallinis teſſeris. Hæc audacius protuli,

quòd

uòd interpretes silere, atque Æsculapium ogare animadverterem.

Pag 34. lin. 5. *Non minus sex libras pendentia.* ...etinuimus priscam lectionem, quæ, licet ...imica, proba tamen est.

Pag. 35 lin. 3. *Obit ei pædissimi servi minorem nobis æstum sua frequentia facient.* Quinam ...amphilo & Tropho adeundi fuerint ad loci ...esperati medicinam, patebit ei qui remedi...m morbo proposuerit. Interim ut aliquid ...anquam ex somnio promam, bonâ veniâ ...riticorum Deæ legebam, *minorem nobis æstum ...ua frequentia facient : Obediunt ei paratissimi servi.* His hunc in modum transpositis, aliquis ...idetur sensus elici posse. Sed tamen interpretatione lenienda est correctionis austeri...as. Non moror quid Gruterus aliique viri ...octissimi hoc de loco sentiant. Refero ista ...d mensas cuique assignatas, minorem æstum ...uâ frequentiâ facturas, si convivæ scilicet ...ropriam peculiaremque mensam haberent. ...x hac interpretatione in postremis hisce Pe...ronii verbis nihil esse mutandum perspicu...am est. Respicit autem in assignanda cuique ...ensa Heroum sive Homeri tempora, quibus ...olita cuique mensa assignari. Athenæus lib. 1. Idem ritus apud Germanos, ut patet apud Tacitum De moribus Germanorum. Reposui autem, *paratissimi servi*; dixerat siquidem superius, *paratissimus puer.* Hæc mea interpretatio longiori fortè narratione indiget : sed in hoc opere sum Laco.

Ibid. lin. 12 *Verum est vinum Opimianum præsto. L. Verum esse Opimianum præsto.* Retinuimus hanc

hanc lectionem, quam MSS. firmant & Scaliger. Quidam τὸ ἐγγυῶμαι Scaligeri veramq; hujus loci notam rejicientes legunt *præstans* quod idem valet ac *valens*; ut apud Corn. Celsum lib. 2. cap. 18. Vinum aut mustum magnæ vetustatis *valentissimi* generis esse dicit. De Opimiano Vellejus Paterculus lib. 2. Hic est Opimius, à quo consule celeberrimum *Opimiani* nomen. Posteriores editiones in Vita Velleii mente & brevitate appinxerunt *Vini*, ut & Petroniani Critici hoc loco.

Pag. 36 lin. 9. *Super taurum, bubulæ frustum.* Sic rectè in MSS. & ita legebat Scaliger. Cur bubulæ frustum ponat in viles cibos non video, cùm apponatur Principum mensis, nisi comparatione facta ad elegantias & luxum. Inter viles etiam cibos carnem bubulam legas apud Lampridium in Heliogabalo.

Ibid. lin. 13. *Super virginem stericulam.* Quærendus Æsculapius qui desperato loco medeatur, ut & illi

super sagittarium, odopetum.

Nolo enim ex simplici conjectura quicquam asserere. Quod si aliorum interpretamentum valet, non per me stabit quin, Lector tibi placeat.

Ibid. lin. 14. *Scribilita* lege potius *Striblita.* sicq; reponendum apud Plautum Prologo Pœnuli.

Super sagittarium Ante hęc verba reponendum esse asteriscum, miror neminem monuisse, præter ultimam Editionem. Signum scilicet excidit, scilicet *Scorpius*, cum convenienti cibo, qui qualis fuerit, quærendum.

Ibid.

Ibid.lin.21.*Circumferebat Ægyptius puer*,&c. Lege *Circumferebat Ægyptius puer olibano argentopanem de laserpiciario milio, atque ipse etiam teterrima voce canticum extorquet.* Hunc locum timi nos sic emendavimus veritatem secuti: nec indignamur, imò favemus ac plaudimus meliorem lectionem reponentibus. Quis usus fuerit Laserpitii tangit Theophr. lib. 6. Hist. Plantar.cap.3. Dioscorides lib.3.cap.78. Cels. lib.4. Interpretes Catulli.

teterrima voce canticum. Sic antea, *acido cantico.* Falluntur qui aliter legunt: patet siquidem, retinendam veterem lectionem ex dictione sequenti *extorquet.*

Pag.37.lin.12. *Non minus & Trimalcio* &c. Hunc integrum locum sic puto posse legi, *Non minus Triamalcio lætus, ejusmodi methodio* CARPE, *inquit.* Methodium in *Carpe. Methodium* & *Methodum* explicat Scaliger ad Ausonium Epigrammate in Theonem. Sed ibi Scaliger Ausonium corrumpit, nam pro *methodo*, Scaligeri retinendum est *metocho*, ut in Mss. & editione Vineti. Sententia Satyrici satis rotunda, sed verba, si verum amamus, neutiquã.

Pag.38.lin.18. *Penes Mopsum Teracem memorata est.* Lege *memoratta.* Duæ literæ priores adhæreserant huic dictioni ex præcedenti.

Pag.39.lin.1.& seqq. *Pietaticultrix.* Sic esse legendum patet apud Cassiodor.Epist.14. lib. 2. Ælian.Hist.Animal.lib.3.cap.24.lib.8, cap. 22. Sic apud Phædrum leg. *nemoricultrix*, ut *sylvicultrix* apud Horatium. Retinuimus in hoc poëmatio *grata, peregrina.*

Titulus tepidi temporis. Lego, *pipulus*, Cassiodor. loc.

loc.cit. lætitiam verni *temporis* introducens. Ibi olim legebam, verni *teporis*. Totam enim hanc Epiſtolam pius & eruditus ſcriptor videtur à Petronio mutuaſſe. Pacatus Panegyrico ad Theodoſium vocavit, peregrinam aëris volucrem alicui *temporis* florem. Talis hirundo. & luſcinia dicitur *Veris nuncia*.

Ibidem. *Probitas eſt carbunculos*. Ἀρχαικῶς Color carbunculi judicium eſt probitatis, ut patet apud authorem librorum ſacrorum Moſem, & graviſſimum ſcriptorem Philonem Judæum, ubi loquitur de habitu Eſſæorum. Tangit Laërtius lib. 6.

Ibid. lin. 20. *Itaque cum horâ penè tota per omnes ſcirpo gaſtrarumque eminentium fragmenta, traxiſſemus cruentos pedes*. Alii *glarearumque eminentiũ fragmenta*. Bourdelotius edidit, *per omnes ſcrupos grumorumque eminentium fragmenta*. Atque hæc ejus nota eſt.

Glarearumque e. fr.) Scio quid alii repoſuerint. Propter Mſſ. ſcripturàm in quibus *grurumque*, non incommodè videtur poſſe legi *grumorumque* Et ita Scaliger, aliique poſt eum. Scio quid propriè *Grumi* οἱ διορίζοντες τοὺς ὅρους λίθοι, ut rectè Gloſſarium vetus. ubi tamen malè *Grimini* pro *Grumi*. Eædẽ enim Gloſſæ *Grumos* τυμβοὺς interpretantur, quos Latini *pilas*, *obices*, *aras*, Cyrenenſes βουνοὺς, Attici μαστοὺς vocant. Heſychius, qui etiam θριάδας nuncupat. Quid ſint gaſtræ, alii interpretãtur, ſcilicet Vaſa urinarum. Interpres Vet. D. Chryſoſt. Hom. 3. Et contra grumos calcitrans ſuos pedes *cruentat*.

Pa. 40. lin. 12. *Stabuli januam effregit, et nos per ea-*

ndē terrā admisit. Nescio quis primus hūc lo-
corrupit, nec vidit *eandē* referendū ad janu-
n effractā. Lego, *per eandem intro admisit.* Ib.
Ibid. lin. 17.

-- *Valete curæ:*
Mortalis ego sic perire cœpi.

ersum alium substituunt, ut solet, qui hunc
on capiunt; & sanè cuivis satis facilis. Si
uid ingenui sanguinis habeo, credo Satyri-
voluisse dicere se non amplius. perit mor-
lis, qui ἀποθεούμενος desinit mortalis esse:
vinatur autem. sive fit Deus qui mortalita-
m exuit. Itaque dixerat antea, *Valete curæ.*
angit scilicet gloriationes Veneriorum, qui
iūis frivolis divinitatem metiuntur &
entiuntur. Plautus Curcul. Act 1. *Sc. Placide*
ut Deus. Terent. Heaut, Act. 4. Propert. alii.
Pa. 43. lī. 3. *Cū fortuna manet, vultū servatis amici.*
Cū cecidit, turpi verticis ora fuga.
no, *Cum cedit.* Sic legendū esse declarat dictio
vnet, Attico significatu μένει.
Ibid. lin. 7. *Vera redit facies, dissimulata perit.*
elictis conjecturis, quæ locū hūc obruerant,
gebam, *assimulata.* Dictio Comica, & huius
i. Virg. Æn. 10. Divini *assimulat* capitis. &c.
Pag. 44. lin. 2. *Cuius anni ad tesseram venerunt.*
c libri omnes. Id est cuius anni creverunt
ter tesseras, vinum, scorta. Ammianus Mar-
ellinus lib. 28. Omne quod vivunt, vino &
sseris impendunt. Scio quid de hoc loco re-
ribant alii, atque de sua lectione sentiant.
ed nō sine fuco. Ita autem deditii Romæ tes-
ris à pueritia, ut nata esset *ars tesseraria*; quæ
uon iam secretioribus quibusdam notis dis-
seda-

cebatur, juncta est *magiæ*. Idē Marcellin. lib. 14

Ib lin. 4. *Quid ille alter * die, qui tanq.* Bourd. Edit. *Quid ille alter?* proh dii! Lipsius ex vestigiis priscæ lectionis, ô Dii. Vetus scriptura est, *Quis illo altero die?*

Ib. lin. 8. *Qui postquam conturbavit.* Quidam Codices locum mutilū subodorarūt. In MSS. *Conturbavit omnia*, ut Attius apud Marcellum:

Perturbat rem omnem ac resupinat, soror.

Terentius And. Act. 3. Sc. 4. Iam *perturbavi* omnia Catullus Carm. 5. Et fortasse sic reponendum: sed non statuo.

Ibid. lin. 12. *Unius noctis tactu omnia vendidit.* Retinuimus hanc lectionē, si MSS. sequimur, probam; si sensum, improbam. * Hispanus quidam primus hanc corruperat, ignorās fortasse in Martiale suo *tactum* & *tangere* esse impudica. Hinc Plaut. dilog. in Aul. Iuv. Sat. 1.

* *Iste est,* DON RAMIREZ DE PRADO.

Pag. 45. lin 5. *Phocasiati milites.*

Phæcasiati omnino legendum. Opposuit legionario militi phæcasiatum, ut apud Ammianū Marcellinum gregarius miles opponitur prætorians militi.

Ib. lin. 13. * *Non bibit inter aquas &c.*

Ante hoc Epigramma delemus asteriscum. Ignoscite: nihil hic deberi credimus: planus est & facilis sensus, si recte proxime præcedentia ponderentur.

Ibid. lin. 24. *Nemo Lvem pluris facit.* Hæc intelligenda sunt & exprimenda cum gestu, qualis versus ille Publii Syri:

A morte homines sēper tantundē absumus.

Pag.

Pag 46.lin 18. *Cum ipſius naturæ veritate certantia.* Errant qui hoc loco ponunt, *naturæ varietate*. Etiam apud Statium 11. Thebaid.

--- Vivis *certantia* vultibus æra.

Corrumpunt locum qui aliter legunt. Habet enim à Virgilio, apud quem *ſpirantia æra*, non *ora*. Sic Petronius poſtea, Qui pene hominum animas ferarumque *ære* comprehenderat.

Ib.lin 20. *Quem Græci monocromon appellãt.* Hanc emendationẽ debemus doctiſſimo Scaligero nã ibi Mſſ. etiam in menda. Ferri enim poteſt τὸ MONOCHROMON, *d'VNE COVCHE* Contra pictura Ialyſi tetrachromon. Vulgo male, *monocremon*.

Pag 47.lin.8. *Nemini tamen injuriã fecit.* Fruſtra ſunt qui reponũt *talem*. Nec attendunt ad amores Iovis, qui diſcedens deceptarum animos lætitia mulcebat.

Ibid.lin.ult. *Quare, inquit, tam male veſtitus es?* Legendum *inquio*. Simile autẽ illud Carionis apud Ariſtophanem Pluto, Act.12.Sc.1. cum enim cæcus dixiſſet ſe eſſe Plutũ, dicit Cario,

τὸ πλοῦτος οὕτως ἀθλίως διακείμενος.

Pag.52.lin.24. * *Erectus his ſermonibus.* Aſteriſco inſignivi locum. Quid hac in parte Petronio exciderit, incognitum; partem autem eſſe Philoſophicæ diſputationis, ſequẽtia denotant.

Pag.53.lin 14. *In cacumine excelſiſſimi montis conſenui.* Ita legendũ, nõ *conſcendit*, patet veritate Hiſtorica. Mons autẽ ille turris fuit ſeu ſpecula, quã Cnidii populares Eudoxi venerabantur, & vocabant σκοπὴν Εὐδόξου. Sic

Cassius apud Tacitum Annal. 4. Saxo Seriphio *consenuit*. & sic recte Lugd. Edit.

Pag. 54 lin. 20 *Græculi delirantes fecerunt*. post hæc, devium & fugitivum Epigramma retraho; causam novit qui Petroniũ attente legit:

Non satis est, quod nos mergis furiosa juventus,
Transversosque rapit fama sepulta probris.
Anne etiam famuli cognata fæce sepulti,
In testa mersas luxuriantur opes?
Vilis servus habet regni bona, cellaque capti
Deridet vestram Romuleamque casam:
Idcirco virtus medio jacet obruta cæno,
Nequitiæ classes candida vela ferunt.

Pag. 55. lin. 5. *Irata virtus abditur*, -- Ingeniose qui reposuerunt *jurata*. Scripta tamen lectio ferri potest.

Pag. 56. lin. 6. --- *Liberæ pontem jubæ*
Consentiunt luminibus; ---

Desperatum locum sic puto posse restitui,
--- *Liberæ portum jubæ*
Conscendunt ---

Quod convenit cum Virgilio in pari narratione lib. 2. Potest etiam τὸ *pontem* retineri, ut apud Statium 8. Thebaid.

Contendisse putes uter arva arbustaq; tollat
Altius, an superet *pontes*. --

Emendationem autem nostram in Petronium introduxi, & volui, an debuerim, Critici judicate. Nescio quem sensum hic capiant qui legunt *ponto*, & *consentiunt*.

Pag. 57. lin. 6. *Continuat in mortem ultimam*. Homerus Iliad. 7. & apud alios, apud quos juncti somnus & mors. Douzæ tamen duo hic

hic legunt, *in noctem ultimam* Scripta lectio tolerabilis.

Pag.58 lin.4. *Hæc me adventitia excipere frequentia solet.* Mss. rectius, *hac me excipere adventitia f. s.* Rectissimam lectionem reposuimus. Hac de re, scilicet tam cœna, quam epistola adventitia, alibi. Cætera ista omnia vitiosa erant ratione interpunctionis.

Ibid.lin.20. *Pænitentiam judicis tui puni.* Rectissima scriptura: & miror quosdam corrupisse. *Judicis* Gitonis; ut ante, commisi *judici* litem.

Pag.60. lin. 15. *Ascylti partem.* Qui hanc ultimam vocem mutant, non animum advertunt ad ambiguitatem verbi, quam pudor meus non explicat.

Pag.61.lin.18. *Tanto magis impedit inguina. Impendit.* Nescio quamnam hic salsam ironiam deprehendant.

Pag.63.lin.8. *Nec injuriam Eucolpius accipit, alium amat.* Posthæc insero rei conveniens Epigramma:

Linque tuas sedes, alienaq; littora quære
O juvenis, major rerum tibi nascitur ordo.
Ne succũbe malis: te noverit ultimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaq; regna Canopi,
Quiq; renascentẽ Phœbũ, cernũtq; cadentẽ,
Major in externas Ithacus descẽdat arenas.

Pag. 64. lin. 4. *Et jam semicinctio stanti.* Sic legendum Mss. testantur. Malè qui *hianti* reponunt, &c.

Ibid.lin.16. *Periturus per præcipitia fui.* Retinuimus hic veterem scripturam.

Pag 69.lin. 18. *Irrumpit perturbatus.* V. C.

perturbaturus. quod etiam viderant Interpretes. Prior lectio tolerabilis.

Pag.72.lin.18. *Unus, & senex: non erit gravis* Val.Max.lib.2.cap.1 *uno & sene*.

Ibid.lin.20. *Opus anhelitu perdet*. Corrumpunt hunc locum contra Mſſ. Cod. qui legunt, *anhelitu prodet*. *Perdet* retinendum esse patet ubique. In ſenibus autem maxima ſpiritus difficultas, ut patet fabulis Plautinis, & apud Æſchinem in Epiſtolis, Hippocratem Aphoriſ.ult.& Celſum lib.2.cap.2.

Pag.77.lin.7. *Ego vos in duas pelles conjiciam*. Emendo, *conſuam*. Sic Dardanus apud Lycophronem. Citat hunc locum V.C. Jacobus Cujacius obſervat,lib.IV.Videtur autem tangere Colchorum legem,de qua Ælianus Var. lib.4.cap.2.

Pag.79.lin.15. *Frontes notans inſcriptione ſolerti*. Invitis omnibus libris,ipſaque Petronii dictione reponunt,*ſolenti*.

Ibid.lin.16. *Stigmate puniti*. Sic Mſſ. Quibus autem modis hæ notæ abſtergerentur, dico alibi.

Pag. 80. lin. 10. *Eucolpion quod quæris*. Narrabat ſomnium ſuum Triphænæ Lichas. Ergo legendum ex fide Mſſ. *Eucolpium quem quæris*. quem ſenſum etiam ſecutæ ſunt poſtremæ Editiones.

Ibid.lin.15. *Quod Baiſtor aſylo notaveram*. Confeſſæ imperitiæ ſumma laus eſt. Aliter edi curavimus, *Quod Bais ter aſylo notaveram*. Nec expectamus judicum ſententiam. Peccavimus in hac emendatione aliisque dupliciter; primo, quod tentare auſi; ultimo, quod in textum

textum admittere. Amicis scribimus, quique me judicas, pondera.

Ibid. lin. 24. *Facetissima ratione condemnat.* Ante postremas Editiones retrahebam fugitivam Epigramma penè puer: an sit Eumolpi, quidam fortè dubitant; an rei conveniat, nemo.

Somnia quæ mentes ludum volitantibus (umbris.
Non delubra Deum, nec ab æthere Numina
Sed sibi quisque facit. &c. (mittunt;

Ibid. lin. 28. *Divinæ mentis opera.* Quid velint hujus loci Interpretes, divinare non potui. *Divina mens* mihi Deus est, νοῦς, Qua de re copiosè alibi.

Ibid. lin. penult. *Hesus nomine.* *Ætius nomine* rectè reposuimus; & res ipsa per se loquitur. Etymologicum, Αἴτιος, ὁ τὴν αἰτίαν, τουτέστι τὴν ἀφορμὴν δούς. Hoc nomen huic rectissimè convenit.

Pag. 86. lin. penult. *Quæ sola salamandra supercilia tua excussit?* Sic in MSS. & ferri potest, ut *sola* apud Virgilium 3. Æneid.

Sola mihi tales casus Cassandra canebat.

Vel *sola* referendum ad vim salamandræ, quæ *potens* dicitur Sereno Sammoniaco cap. 8.

Defluit expulsus morbo latitante capillus,
Si raro lavitur, seu vis epota veneri
Vel Salamandra *potens* --

De hac Plinius libr. 10. cap. 63. Dioscorides lib. 2. c. 56. Martialis lib. 2. Epigr. 66,

Pag. 89. lin. 5. *Non tralatitium bellum.* *Stlatarium bellum* rectè. Potuit tamen retineri *tralatitium*, ut ex quibusdam MSS. alii reponunt.

nunt. Eſt igitur ἐργόμωνον. de qua dictione Gl. Vet.

Pag. 90. lin. penult. *Epulæque ad certamen prolatæ*. Legendum cum Mſſ. *ob certamen prolatæ*, intermiſſæ.

Pag. 91. lin. 17. *In calvos ſtigmoſoſque*. Mira eſt Correctorum audacia. Eucolpius & Giton calvi & ſtigmoſi, ut docuit clarè Petronius; & tamen alii legi volunt, *erginoſoſque*, alii *ſilenos*, ſcilicet δὶς τὸ ἀυτὸ, calvos & ſilenos.

Pag. 92. lin. 21. *Tralatitia deformitate*. Lego, *tralatitia formoſitate*.

Ibid. lin. ult. *Flaucorum corymbion erat*. Scripti codices *flavicomum* tolerabili, quam retinemus, lectione. Fœminæ potiſſimam curam habebant corymbii flavicomi Copiosè dicimus ad Pauſaniam. Viris etiam Veneriis ſtudium tantum, *ut capiti auri ramenta reſpergerent, quo magis coma illuminata flaveſceret*. quæ de Vero notat Jul. Capitolinus in Vero, & Trebellius Pollio in Galieno. Has delitias tangit quidam Interpres Horatii, ad illud,

Cui flavam religas comam. &c, quæ copioſius, ut dixi, ad Pauſaniam.

Pag. 95. lin. 18. *donec ancilla vini certè ab eo odore corrupta*. Corruptum locum emendo, *vini cibique*. Mſſ. *Vici citi*. Confirmat emendationem Petronius dum ſubjicit, *refecta potione & cibo*. & alibi, *nec minus avidè replevit ſe cibo quàm ancilla*. Et, *non cibum non potionem capiebam*. Sic vinum & cibus jungi ſolita, ut apud Homerum Iliad. 5. & 9. & paſſim. Heſychius

chius Illustr. principis Vit. Philos. Juvenalis Sat. 5. Claudianus Epigr. 33. Scribonius Largus Præfat. lib. de Composit.

Pag. 96. lin. 1. *reluctantibus fatis extinctum.* Hæc absunt à Mss: nec illa agnoscit editio Patissonii. Credebant vi quorundam lapidum reluctantibus fatis animas in corpora redire. Orpheus poëm. λίθων. Eadem vis plantis quibusdam & floribus, de quibus Etymologicum V. βάλλω.

Ibid. lin. 24. *Ne hanc quidem mulier partem corporis abstinuit.* Sic postea, *Cum illa parte corporis.* Marius apud Salust: Cicer. lib 9. Epist. ad Familiares, Apulejus Asin: lib. 7. Prudentius Cathemerin: D. Hieronymus Epist. 61. Miror ex Interpretibus non pessimis unum ad hunc locum ita cripsisse, Adhuc quærimus interpretem huic loco.

Pag. 97. lin. 12. *Miles circumscriptus.* Nihil est mutandum.

Ibid lin. 25. *Malo mortuum impendere*, Lego, *pendere*, sensu ita postulante.

Pag. 98. lin 4. *Qua ratione mortuus esset in crucem.* Huc inseri volui Epigramma in mulieres:

Fœmina nulla bona est, aut si bona contigit ulla,
Nescio quo pacto res mala facta bona est.

Attribuitur Ciceroni, an Quinto fratri, incertum. Natat inter Fragmenta Ausonii & Petronii, &c.

Pag. 100. lin. 17. *

Postquam manifesta convaluit. Emendationem hujus loci debemus Mss. Codd. *Post-*

quam spes omnis manifesto evolavit. *Manifesto* ἐπ᾽ αὐτοφόρῳ. Quid autem impulerit Correctorum audaciam, ut omnimodò locum illum deturparent, haud adhuc video. Me sanum reposuisse non diffido. *Evolare* esse verbum abdicatæ spei, frustra esset monuisse.

Pag. 101. lin. 3. * *Applicitus.* Pro asterisco præcedente hanc dictionem scribo ex Mss. Citoni applicitus, sensu sanè ita postulante.

Ibid. lin. 10. *Si verè Eucolpion dilexisti * ad osculandum licet.* Asterisci loco reponendum censeo *exere caput.* Dicit enim postea, *exeruit ad osculum caput.* Sublato asterisco potest esse ἀσυνδέτως. Postrema tamen editio, quam impuri mei Chalcographi sequuntur, invitis Mss. locum reformans fecit, *da oscula.*

Ibid. lin 18. *Juncta nos mors feret.* Hunc locum malè aliter legit petrus Daniel.

Pag. 102. lin. 23. *Porcam mugientem.* Dixerat antea, *tanquam cupientis exire belluæ.* Non igitur attenderunt, qui mutare ausi sunt.

Pag. 103. lin. 5. *Viventibus oculis.* Loco hujus lectionis pravam substituunt.

Pag. 104 lin. penult: *Rogus collatus manibus.* Scripsimus, *Rogus collectus*; & sic ferè in omnibus Editionibus & Mss. Manilius lib. 4.

Et collecta *rogum* facerent fragmēta carinæ.

Pag. 105. in. 10. *Crotona urbem antiquissimam, & aliquando Italiæ primam.* Cicero 1. Offic: *Crotoniatæ* quondam cum florerent omnibus copiis. Interpres Mss. Viri Clarissimi D. Anselmi: *Crotoniatæ*, Romani. De Crotone, apssim obvia, ut apud Strabonem lib; 6. apud

Jam

Jamblich: lib: 8. De vita Pythagoræ, Interpres Lycophron: ad Alexandr:

Pag 106. lin. 15. *Eumolpus convertit*. Bernartius ad Statium malè legit, *advertit*.

Ibid. lin. ſeq. *Genusque divinationis*. Non omnino ſpernenda lectio, *divitiationis*. Reſpicit enim illud, *qui verò nec uxores*, &c.

Ibid. lin. 20. *Sufficeret largior ſcena*: Cenſeo non movendam optimam lectionem. Sic idem hac de re poſtea, Et ne quid *ſcenæ* deeſſet. Et docuimus antea verbum eſſe theatrale: *convertit*; quod quidem paulo antè etiam repetit.

Pag. 108. lin. 13 *Omnibus* * *renovet*. Hinc aſteriſcum inutilem amovimus. Rationem reddit Juvenalis Sat: 12.

Delebit tabulas, &c.

Pag. 112 lin. 3. *Et laxi crines*, -- Ut apud Lucanum lib. 10. & alios. Nec improbo, *lixi*.

Ibid. lin. 7. - *Maculis imitatur vilibus aurum*. Intelligit lignum reticulatum, de quo Seneca in Epiſtolis. Plinius lib. 33. cap. 12. Rectam autem puto lectionem Mſſ. Cod: quæ ſic habet ut recepimus: *minitatus vilibus aura*.

Ibid. lin. 11.

-- *correptis miles vagus extruit armis*.

Corruptis legendum eſſe patet apud Ammianum Marcellinum lib. 22. *Corruptis*, contra inſtitutum militiæ Romanæ, & ſacramentum militare.

Pag. 117. lin. 22.

-- *& in æthera fulmina mittit*.

Flumina ποιητικώτερον quèm *fulmina*. Accius

 apud

apud Cicer: 2.de Natur: Deor. Virgil: 1. Georg: Sulpicius Severus in Ætna, Ovid: Exul: Eleg: 10.lib.2. dixit *Ætneos lacus*. Strabo lib.6. Interpres Æschyli ad Prometh: vinct: Solinus cap.11 Sic & Mss. autores illi causæ meæ patrocinantur. Nec tamen omnino improba est lectio vulgaris.

Pag.119.lin.5.

-- *sexagintaque triumphis.*

Ex fide historica lego *quinquaginta.* Ratio patet apud Solinum cap 6. qui prælia Cæsaris narrando, quinquaginta prælia vicisse, bis sinistrâ manu præliasse asserit. Minus rectè Plinius libr. 7. cap. 25. qui emendationem accipiet à Solino. Itaque Cicero Cæsar: 1. dum laudat Cæsarem dixit *numerum præliorum αὐξητικῶς*, ut hoc loco, si retineatur vetus lectio.

Ibid.lin. 15.

-- *Victores ite ferentes.*

Lego *furentes.* ipse postea,

Mitis turba Deum terras exosa furentes.

Id est, impetum bellicum facientes, & armatas impetu ferri ad pugnam, *&c.*

Pag.120.lin.7.

-- *canæ juncta pruinæ.*

Lego *vincta p.* Sic postea,

Et pavidus quadrupes undarũ *vincula* rupit.

Et alibi,

-- *vinctâ* fluctus stupuere ruinâ.

Et -- nimbos fregere ligatos.

Pag.123.lin.9.

Ergo tanta lues --

Rectè

Rectè qui primi sic reposuerunt, pro quo erat *Tergo tanta lues*. Dii de re desperantes imagines suas è templis auferunt, & aufugiunt. Lampridius in Commodo, *Vestigia Deorum in foro visa sunt exeuntia*. Ultimæ tamen Petronii editiones emendationem hanc gustare non potuerunt. Olim sic locum integrum legebam,

Ergo tanta lues Divum quoq; numina fudit?
Consensitque fugæ cœli timor?

Nec fortasse malè.

Pag. 125. lin. 16.

-- *nescis tu Magne tueri*
Romanas acies. --

Legendum esse *Romanas arces*, patet ipsa narratione.

Pag. 128. lin. 2. *Arena aliquas accendit, aut perfusus pulvere multo*. Bourdelotii Editio, *Arenam* aliquas accendit aut perfusus pulvere multo.

Ibid. lin. 18. *nisi in Equestribus sedeo*. Rectè convenit hoc Epigramma, quod hîc inserui:

Inveniat quod quisq; velit: non omnibus (unum est
Quod placet hic spinas colligit ille rosas.

Pag. 131. lin. 1. *Inter auras canere Sirenum concordiam*. Callimachus Hymno Apollinis, &c. Non fraudabo tamen lectorem lectione Mss. quæ habet, *intra aures*.

Pag. 132. lin. 5. Nunquid spiritus *jejunio macer?* Bourdelotius edidit, *jejunio acer?* Vide ipsum ad Petronium de graveolentia oris.

Pag. 133. lin. ult. *In quibus hæc erant scripta.* Interponit Bourdelotius, CIRCE POLIENO SALVTEM. *Si libidinosa essem, &c:*

Pag. 137. lin. 7. *Vides quod aliis leporem excitavi!* Aliis leporem excitavi Proverbium recte explicat Plautus Pœnulo Act. 3. Sc. 3.

Nos tibi palumbum ad aream usque adduximus,
Nunc tu illum melius est capere, si captum esse vis.

Pag. 138. lin. 15. *Me jubet catorogare.* Saccato rigare. Aliud meum flagitium, emendatio in textum recepta, quæ tamen tutorem habet Lucretium multis in locis. *Saccato* i. urina.

Pag. 140. lin. 13. *Ad cognitionem admittere.* Rectum putamus Alii, *cogitationem.* Sed partes *illæ* pudendæ vocantur, quod ea pudeat severioris notæ homines ad cognitionem, sive ad oculos admittere, &c.

Pag. 141. lin. 10.

Ipse pater veri doctus Epicurus in arte
Jussit ut hanc vitam dixit habere telos

Non aliter quoq; Editio Bourdelotiana, & in Comment: Frustra diu pugnatum de veritate hujus lectionis, quam veram cum Scaligero præstamus. Præcipue Epicuri Philosophiæ capita, ἀλήθεια, τέλος. Recte igitur *in arte veri,* & *habere telos* ut patet apud Senecam, & Athenæum lib. 2

Ibid. lin. 18 *vidua pudicaque nocte.* Mss. *vacua.* quod idem est; Horat: Od: 41. lib: 1.

Qui

Qui semper *vacuam* semper amabilem.

Tacitus omnibus fere paginis. Pro *pudica* idē Mss. *pura*. Tibull: lib: 1.

---- *puro* succubuisse toro.

Pag. 141. lin. pen. --- *Lydus adorat*
Septifluus, templumq; tuis imponit Hypæpis.

Legimus *Vetifluus*, & ratio inproclivi. De *Hypæpis*. Ovidius transformat, lib: 5.

Orta domo parvâ, parvis habitabat HYPÆPIS.

Pag. 143. lin. ult: *O, inquit, ô Enothea.*
O Enthea, legendum esse, ratio postulat, Magi, ut hæc anus, dicuntur ἔνθεοι, Lycophron Alexandra, & ibi Isaac Zetzes Ausonius. Epigr 106.

-- velut *enthea* dæmone Mænas.

Neque tamen *Oenothea* male, propter ebrietatem, cujus hic mentio crebra
Idem Bourdelotius infra etiam *Enthea* scripsit aliquot locis.

Pag. 154. lin. 20. *ingerebat orbis senibus*. Curavi ut hæc legerentur διαλύτως, *orbis senibus*. Inter tres eorum notas quos hæredipetæ captabant, hæ duæ. Tres erant, locuples, orbus, senex. ut patet apud Ciceronem Paradox. penult Scimus in Horatio hæc junctim legi, sed nec malè, si disjunctim.

Pag. 155. lin. 13. *Ad Pigiciaca sacra*. *Pygesiaca* scribi voluimus.

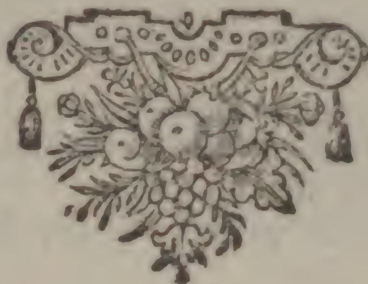
Pag. 156. lin. 24. *Socrates deorum hominumque* * *gloriari solebat.*

Mss.

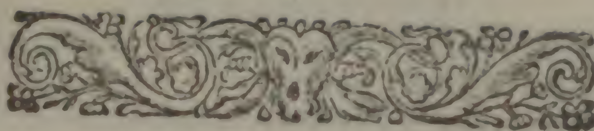
Mſſ. qui ſequuti oraculum, lacunam explent, *Socrates deorum hominumque* judicio ſapientiſſimus *gloriari ſolebat.*

Pag. 157. lin. 6. *Unde plani, unde levatores.* *Levatores* rectè: & ſic legendum docuit Savaro.

FINIS.

GLOS-

GLOSSARIVM PETRONIANVM.

* *ASTERISCVS, Inexplicabilia: PRIOR NVMERVS Paginam, POSTERIOR Lineam monstrat.*

A.

ABsentivus *Absens diutius.* 33. 10.

Acaciæ rivi *Vnguentum ex Acacia, quo facies pingitur ut speciosior videatur.* 24. ult.

Acus comatoria. *Aut crinalis, calamistratorium, ad crines distinguendos, in mundo muliebri.* 21. 1

Ad tubicines mittere. *Cogitare de exequiis. proverbalis locutio de morituro, & jam animam agente.* 134. 11.

Ad interdictum venire. *Venire in jus ad Prætorem. ordinario agere.* 12. 21.

Advocati nocturni. *Pro furibus grassatur.* 14. 14.

Ad constitutum venire. *Condicto & adsignato die ad jus experiundum venire.* 15. 2.

Adventitia frequentia. *Allusio ad cœnæ præbitionem, quæ adventoria dicitur* 58. 4.

Advocationem commodare. *favere; à partibus alicujus stare.* 66. ult.

Ædi-

Ædicula. *Sacellum, lararium, quæ in magnatum domibus fuerunt.* 29. 19.

Afræ volucres. *Ex Africa petitæ in luxum Romanorum.* 62. 1.

Ales Phasiacis petita Colchis. *Avis à Phasi Fluvio primum in Græciam ab Argonautis delata.* 61. *l.ult.*

Alis leporem excitare. *Mentulā erigere.* 137. 7.

A matre. *Statim à nativitate.* 44. 6.

Amfractus. *Obliqui viarum flexus, in se recurrentes.* 7. 26.

Amici. *Convivæ, convictores* 33. *l.ult.*

Amphora vitrea diligenter gypsata. *Lagenæ picabantur, vel gypso illinebantur, ne anima vini reconditi expiraret,* 35. 5.

Antescholanus. *Proscholus sive subdoctor,* 43. 10.

Anni ad patiendum gestientes. *Puellæ* ἐν τῇ ἀκμῇ *dicuntur Catullæ & catullire.* 52. 10.

Apodixis defunctoria. *Libellus, quo ostendit quispiam, se defunctum esse. hic, remissio senilis ætatis.* 140. 3.

Aqua nivata. *Ex nive cocta: decoquebat veterum luxuria nives, easque percolabant, rursusque in nivem mergebant.* 31. 18.

Aquam petere. *Vesicam exonerare, ad secessum ire.* 63. 15.

Armarium. *Locus, ubi cibaria, vestes, libri & similia reponebatur.* 29. 18.

Asellus Corinthius cum bisaccio. *Ex ære Corinthio factus, à forma sic dictus, onustus duobus hinc & inde saccis, quibus ferculorum lances & parapsides in mensa apponebantur.* 32. 7.

Assentatio. *Assensio.* 16. 13.

Asturco

Cartæ alligatæ. *Schedulæ alligatæ sarcinis erant, quæ indicarent cujus essent.* 77. 26.

Catorogare. C*atomis cædere.* 138. 15.

Cella. *Locus liber, in quo Venerei homines ac voluptuarii nequam faciebant, eas autem à lenonibus conduci mos erat.* 8. 2.

Cento. *Velum, quo cubiculorum januæ tegebantur, ne per rimas inspicere possent curiosi, quid intus ageretur.* 7. 3. 14. 7.

Chiramaxium. *Genus modici plaustri, unius hominis tantum capax, solitum à servis trahi.* 28. 7.

Cicer arietinum. *Species leguminis, aliud à vulgari sativo.* 36. 8.

Cingulum cerasinum. *Russeum, à colore ejus fructus.* 28. 18.

Cinædus *Qui patitur muliebria; Item, saltatores & pantomimi sic dicti apud veteres.* 23. 13.

Cinnamum. *Frutex, præstantissimum exsudans odoramentum.* 62. 8.

Clibanus argenteus. *Furnus mobilis, placentis & pani coquendis aptus, alias ex testa, ferro, vel ære fiebat.* 36. 21.

Cœnatoria. *Vestis cœnatoria, cum qua discumbere in cõviviis solebant alias toga triclinaris.* 21. 20.

Cœpit præcedere. 7. 1. Cœpi fugere. *l.* 12. Cœpit rogare stuprum. 8. 1. *Genus loquendi frequens Petronio.*

Compendiaria. *Concisa brevitas. gr:* συντομία. 3. 15

Componere gradum ad præliandum. *Statum præliantis cõponere: pugnaturi ita se constituebãt ne adversarius statũ perturbare possit.* 41. 22.

Conchylia. *Ostreæ nobilissimæ ex Lucrino lacu Campaniæ.* 112. 17.

Con-

Cype-

Cyperon. *Rosmarinus, odorifera herba.* 131. 24

D.

Declamatores. *Qui forenses actiones meditantur, causisque fictis se exercent.* 1. 2.
Dedititii hostes. *Supplices.* 85. 1.
Deliaci manu recisi. *Spadones. nam capones Deliaci (curatoris gallinarum) manu castrabantur.* 23. 21.
Delitiæ. *pueri amati.* παίγνια. 28. 8.
Delphicus ales. *Aquila.* 119 25.
Demosthenis arma. *Arma Eloquentia, quibus vel petebat vel defendebat.* 5. 24.
Detractator ministerii. *Recusans, invitus sequens.* 108. 23.
Devirginare. *Depudicare, virginitatem eripere.* 25. 8.
Diaria. *Cibi serviles unius diei, quorum dimensa illis assignabantur, prout se fidos præstabant.* 25. 2.
Diæta. *Cubile, in quo navicularius quiescit: item, habitatio in hostis.* 102. 11.
Dicarchidos magnæ arva. *Campaniæ arva, ubi Puteoli, qui olim Dicæarchia, quod juste regerentur, dicti.* 114. 12.
Dicta in aliquem jaculari. *Jculariter aliquem perstringere.* 91. 16.
Diphona.* *(Si daphnon) loca sunt lauro consita.* 128. *l. ult.*
Dipondium. *Pendet drachmas duas.* 13. 13.
Discoloria vestis. *Quanti soliti, qui quid publica autoritate facerent.* 67. *l. penult.*
Diversitor. *Qui in Caupona diversatur. Diversoriarius.* 65. 7. 40. 6.
Dividere

Ecius

Ferus. *Equus Troianus.* 55.8.
Ferruminati ponticuli. *Juncti, consolidati.* 32.13.
Ficedula piperato vitellio piperata. *Sine pipere enim fatui est saporis.* 34.12.
Fimbriæ. *Extrema vestimentorum.* 32.25.
Flammeo caput involvere. *Flammeum vitta nuptiarum tenuis & rubea, qua utebantur nubentes ad designandum pudoris læsionem, operientes vultum cum ea.* 26.6.
Flaucorum corymbion. *Corymbion flavum, capillitium enim flavum commendat.* 92. ult:
Fornix. *πορνεῖα, lustrales cellæ arcuatæ, ubi publicæ meretrices prosternebantur.* 7.9.
Frater. *Hic pro amasio, sive pueri sive puellæ.* 8.11. 9. 7.
Frigidior hyeme Gallica. *Gallia, quæ ad septentrionem, horridiorem experitur hyemem.* 19 11.
Fuliginea nubes. *Color ater.* 87. 12.
Fulminatus. *Territus, consternatus.* 42.19.
Fundi mendaces, *Infructuosi & spem agricolarum fallentes.* 108. 9.

G.

Gallus spado. *Capus.* 38.27.
Garum piperatum. *Condiri solitum aromatis aliisque pro ratione cibi.* 37.8.
Gastrarum fragmenta. *Gaster vas fictile, rotundum, ventricosum. Item: terræ petrosæ calculi.* 39. 22.
Gausapila mirtea. *straguli genus, coloris inter flavum & nigrum.* 21.7.
Gladiator obscœnus. *Fugitivus in arenam damnatus, & cum fœda aliqua muliere commissus, que præter spem ruina pegmatis, evasit.* 9.2.

Graba-

H

aquæ ſonum reddente, canit. 37. 17.
Hypæpa. *Oppidum Lydiæ : aliàs Hypæpus hymnus Dianæ ſacer.* 142. 1.
Hypogæum. *Cellæ pro condendis mortuis extra urbem, aliàs Conditorium.* 93. 25.

I.

Jaſdon ſylueſter. 137. 15.
Jatralipta. *Medicus unguentarius, qui unguentis & perfrictionibus curat.* 28. 3.
Imber lacrymarnm. *Similitudo á fluminibus : vel à tẽpeſtate, quũ imber ſequitur tonitrua.* 16. 18
Imperator provinciæ. *Præſes v. Proconſul.* 94. 14
Imporentium cœnæ. *Valde potentium, vel ad invidiam potentium.* 5. 12.
Infulis ſacri. *i.e. Sacerdotes.* 56. 9.
Indicium & fides in lance argentea. *Præmium quod indicibus datur; indicina* ἑυρετρον. 67. *l. ult:*
Incretare faciem. *Creta illinere, candidam reddere.* 78. 13.
Inſtitæ. *Segmenta & limbi, ſive ſint aſſuti veſtibus, ſive non ſint : item, faſciæ quibus lectus tenditur.* 20. 10 68. 3.
Inſularii. *Inquilini unius domus.* 66. 6.
Inundari vino. *Tranſlatio à fluminibus.* 21. 26.
Iurare verbis conceptiſſimis. *Certa verborum formula, quam is juraturo præit, qui juramentum defert.* 100. 1.

L.

Lacinia faſcini. *i.e. Priapi; quaſi dicat, multo brevior erat homo, quam ſuus ipſius faſcinus.* 61. 8.
Lapidaria navis *qua vehuntur lapides.* 108. *l. ult:*
Larva

Manubiæ. *Ornamenta Regum.* 41. 13.

Margarita. *Circa margaritas ardebat insana mulierum superbia* 39. 4.

Marsyæ. *Personæ seu sigilla, ex quorum rostris aut alia corporis parte aqua salire solet, varie efficta: in fontibus & puteis* Putealia *appellantur.* 37. l. 7.

Mascarpio. * 143. 18.

Mater. *Solemnis formula adeuntium, cum quid exquisituri sunt, Matres salutare.* 6. 25.

Mavortius umbo. *Umbo media pars clypei: hinc Umbilicus, quicquid in aliqua re est medium & ligamentum instrumentorum.* 124. 2.

Melliti verborum globuli. *Eloquii facilitas & volubilitas: à gustu ad auditum suavitas mellis trahitur.* 2. 6.

Mercenarius. *Tonsor conductus.* 64. 20.

Methodium. *Methodus, id est, fictio seu ludificatio. Vel* Metodio, *id est, interjecto cantico.* 37. 13.

Mimicus risus. *Simulatus.* 19. 1.

Mimum componere.. *Mimicam fabulam componere.* 107. 4.

Missionem dare. *Ad victos gladiatores pertinebat: illius effectus, ut ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur.* 21. 12.

Molles. *Effœminati, qui barbam non habent.* 23. 21.

Monocremos Apelles. *Pictura Apellis intelligitur.* 46. 21.

Moriens. *Lassitudine confectus & tabescens.* 7. l. 14.

Mors mimica. *Simulata.* 65. 6.

Mulcare. *Percutere.* 66. 6.

Mullus.

O.

Objurgare colaphis. *Verberare.* 34. 23.
Odopeta. *Lampetra. sic vocatur quia est aurita : vel* Otopeta *ab* ὠτοπετής. *auritus. & sic pro lepore vel cane venatico, sagittario competentia.* 36. 16.
Officium nuptiale. *Frequens huic rei verbū.* 26. 4.
Officiosi. *Qui in balneo vestimenta servabant, Capsarii aliàs dicti.* 61. 17.
O mi hospites. *Mei hospites.* 105. 17.
Orchestra. *Locus in theatro Senatoribus ad spectandum assignatus.* 128. 6.
Ostro ebrius. *Dementatus, & mentis ob rem aliquā nimio immodicam, haud compos.* 48. 6.

P.

Palæstrica. *Quæ motus gestusque corporis format.* 21. 17.
Pallium coccinum. *Cocco tinctum. vel quod cocci colorem refert : qui delicatiores erant capite incedebant palliolato.* 32. 21.
Palma excussissima. *Excelsissima.* 65. 20.
Panni pruinosi. *Squalidi & horridi.* 48. 8.
Pannucia. *Diversis pannis obsita.* 14. 6.
Pantomimi. *Symphoniaci pueri & cantatores, qui delicatiorum conviviis intererant.* 31. *l. ult.*
Papavere & sesamo sparsa dicta. *Fucata rabularum facundia, qua quasi melle & sesamo auditorum obliniunt ora, ut nuda verborum oratio gratior fiat.* 2. 7.
Paralysis. *Quæ à lucta in palæstra Veneris nervos occupare solet.* 134. 7.
Parapsis. *Argentea fuerunt ista vasa.* 34. 21.
Parieti applicitus. *Id est, affixus.* 58. 13.

Q.

R.

Secutuleia mulier. *Quæ virum appetit & sectatur.* 44. 11.

Semicinctium. *Succinctorium, quod medium hominem cingat & vestiat; Zona minus lata.* 64. 4.

Sententiarum strepitus. *Inanes sententiæ: fabulosa sententiarum commenta.* 1. 11.

Sermo publici saporis. *Venusta sermonis gratia ad publicam jucunditatem faciens.* 3. 20.

Servitia. *Servi.* 85. 11.

Sidere afflare pestilenti. *Metaphora ducta à morbo plantarum sideratio dicto, quò humore per nimium æstum absumpto, vel totæ vel aliqua sui parte subito exarescunt.* 3. 5.

Sicel. *Unciæ pondus habet scrupula decem.* 13. 13.

Signum symphonia datur. *Symphoniæ signo dato inferebatur & auferebatur cœna.* 34. 18.

Sirenum cantus. *Suavissima illa modulatio, qua omnes pene audientium sensus subripiebantur.* 131. 1.

Sistrum. *Crepitaculum æneum, quo Ægyptii sacerdotes in sacris Isidis utebantur.* 100. 22.

Socratico plenus grege. *Fonte Socratico.* 5. 21.

Soleatus. *Veteres cum à balneo ad cœnam pergerent, soleas aptabant.* 27. 7.

Solum libidinis vertere. *Solum locus, qui aratur: hoc loco, arvum & sulcus dicuntur muliebria, ut è contra, vomer, virilia.* 44. 9.

Somnium expiare. *Id fiebat vini adspersione aut aquæ lymphatæ.* 80. 23.

Sopiti titiones. *Ut è contra vigilantes seu ardentes.* 22. 7.

Spado. *Hic Eunuchus, qui aquariam hanc provinciam sustinebat: alias lasanophori dicti.* 27. 12.

Spar-

Spartana nobilitas. *Summa patientia: notatur Spartanorum animi firmitudo ac tolerantia in sufferendis plagis.* 82. 4.

Spatalocynædi. *Lascivientes cynædi,* ἀπὸ τοῦ σπαθᾶν. 23. 17.

Spiritum impendere. *Vitam amittere.* 77. 3.

Spiritus jejunio macer. *Fœtidus, graveolens.* 132. 5.

Spississima basia. *Creberrima oscula.* 31. 12.

Sporta. *Vasis genus vile ex vimine aut juncis.* 99. l. 21.

Sponda. *Spondæ sunt tabulæ quæ utrinque lectum sustinent.* 64. 5.

Stabulum. *Cauponium seu diversorium.* 6. 20.

Statera. *Instrumentum, quo res sine lancibus ponderatur.* 36. 14.

Statores. *Servi præsentes dominis ad custodias, eorumque jussa ac nutus exequendos.* 128. 1.

Stericula. * 36. 17.

Stigmosus. *Famosus, nocens cui stigmatis nota inusta.* 91. 17.

Stricto acutoque articulo percutere. κονδυλίζειν. *complicatis in condylos digitis percutere.* 66. 24.

Strigilis. *His usi sunt veteres ad fricandum in balneis.* 58. 12.

Strangulari vestem inter prædones. *Abdi & recondi vestem.* 14. l. u[lt].

Structor. *Qui fercula puerorum manibus allata commode disponit.* 36. 7.

Suasoria. *Duo genera materiarum apud Rhetoras tractantur, Suasoria, quæ pueris: & Controversiæ, quæ robustioribus assignantur.* 6. 14

ribus,

Sumina *Venter suillus infra umbilicum cum uberibus, in deliciis olim Romæ habitus.* 37. 4

Supercilia de pyxide prolata. *Calliblephara, quibus supercilia ad ornatum denigrant mulieres.* 92. 11.

Stylus atrox. *Acumen styli. Stylo scribebant in cerata tabula, cujus styli pars, qua scribebant acumen dicebatur: altera pars erat obtusa, qua, quæ non placebant, delebant, & complanabant ceram.* 4. 24.

Synœcium. *Conjuncta in eadem domo conclavia.* 62. 14.

T.

Telos. *Id est, exitus.* 141. 10.

Temptare. *Idem quod tentare.* 9. 23.

Tenia. *Delicatiores prehensis laciniis ducuntur.* 29. 6.

Tessera. *Ad tesseram venire, id est, ad eam ætatem venire, qua tesseris ludere mos sinebat: puerorum enim & adolescentum nuces; virorum & senum tesseræ erant.* 44. 2.

Tisiphone. *Una ex furiis, à cædibus plectendis dicta.* 115. 26.

Tituli. *Nomina scortorum, & stupri pretium cellis inscripta.* 7. 7.

Topanta. τὰ πάντα. *Omnia.* 38 11.

Tralatitium bellum. *Ludicrum.* 89. 4.

Tralatitia deformitas. *Non insignis sed vulgaris.* 92. 21.

Tralatitia humanitas. *Jus scilicet humanitatis commune: sacrum enim erat & exsecrabile cadaver hominis mortui præterire & non sepelire.* 101. 21.

Tra-

Vesti-

Vestimenta cubitoria. *Cœnatoria vestis. Romanis enim alia vestis domestica, alia forensis; inter domesticas cœnatoria, quam non fas videre publicam lucem.* 31. 5.

Vesticontubernium. *Qui sub eadem veste cubant.* 50. 24.

Vexata solo vestis. *Pulvere respersa, rugisque deformata.* 132. 22.

Viator. *Idem hic quod lictor.* 68. 15.

Virum quærit. *Qui omni corporis habitu & incessu mollitiem præferebant, dicebantur, quærere virum.* 112. 4.

Virum pati. *Dicitur virgo, cũ devirginatur.* 25. 21

Vinum vivere. *Vt è contra jugulari & mori dicitur.* 35. 11.

Veteres. *Exoleti, obscœni.* 23. 21.

Vmbraticus doctor. *Scholasticus, qui in umbra sub tecto vitam agit otiosam.* 2. 19.

Vsus formosorum. *Qui usum sui dant viris.* 49. 7.

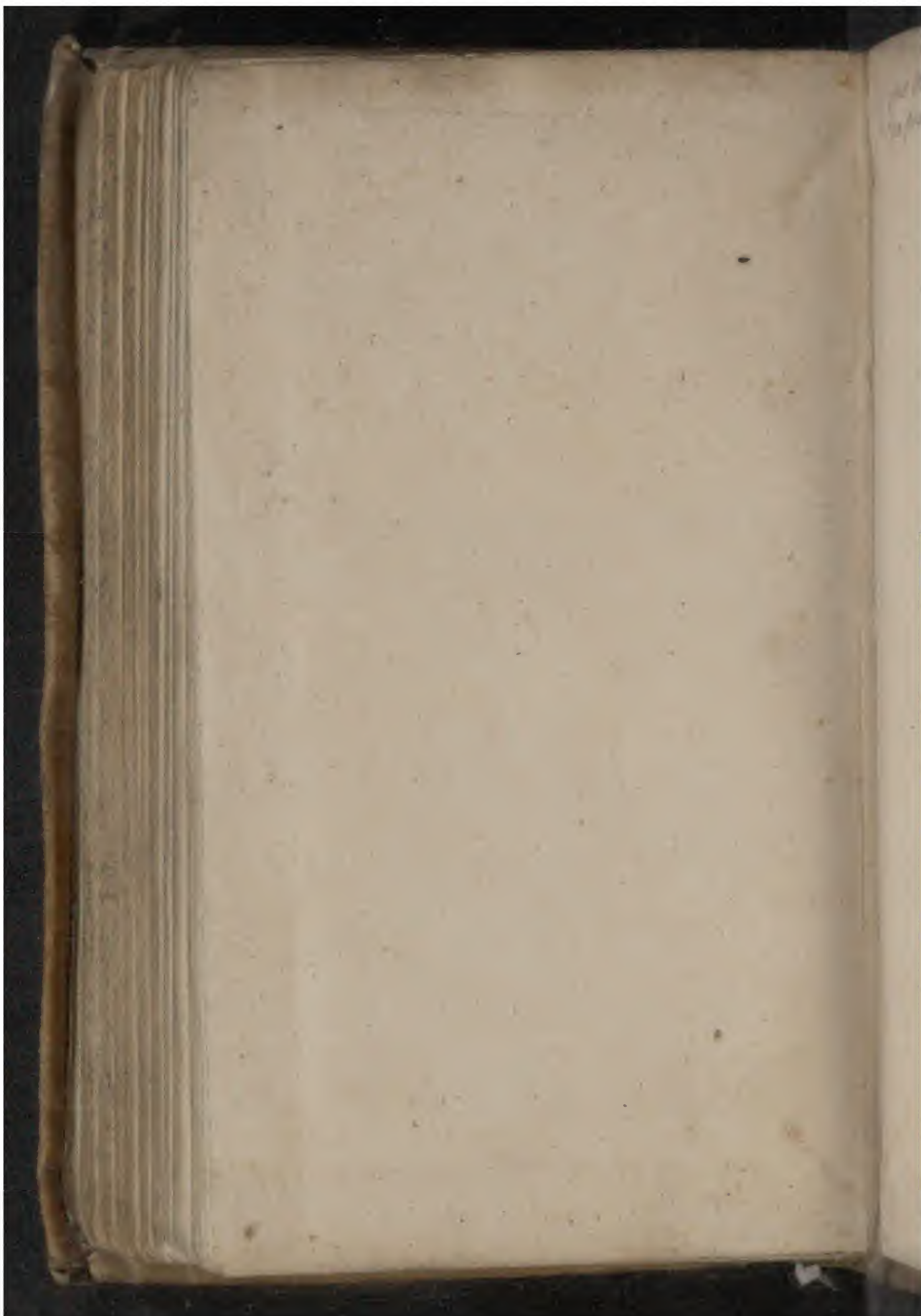
Vultu suo alterius os conterere. *Spissisime basiare.* 59. 3.

FINIS.

[illegible]

Narcissus ab Apolline ama-
tus propriā in aqua umbrā
lucrari volens periit sed A-
pollo ex ejus umbra florem
produxit

(quo voluptas est major
eo peccatum grandius erit

